

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Bidrag

til

Horsens lærde Skoles Historie

i ældre og nyere Tider.

1ste Hefte.

Af

C. F. W. Bendz,
Adjunct.

Indbydelseskraft

til

den offentlige Examen i Horsens lærde Skole
i Juli 1848.

Horsens.

Trykt hos N. C. Fogh.

Forord.

Til de offentlige Indretninger, hvis Historie det er af megen Interesse at kjende, høre vistnok især de lærde Væreanstalter. Med Rette fængsles vort Blik af de Humanitetens Templer, som Fædrene grundede i from Aand og under store Opoffrelser, hvor Aandens Udvikling og Skjærpelse og den dermed forbundne Forberedelse til videnskabelig Erkjendelse var det høie Maal, man havde for Øie. Ud forskjellige Veie søgte man naturligviis, efter det forskjellige Culturtrin, at naae dette Maal, og Skolernes Historie lærer os derfor især de Foranstaltninger at kjende, som fra Statens Side bleve truffne til Opnaaelsen heraf, lære os den Fremstræben og den dertil knyttede Fremstriden til større Fuldkommenhed, der bestandigen, især i visse gunstigere Epocher, aabenbarer sig i dem. Og saa i vort Fædreland har Indretningen af de lærde Skoler igjennem de forskjellige Perioder fremkaldt Fleres Behandling, ei saa Videnskabsmænd have baade i ældre og nyere Tider sølet med at opstille et Billede af disse Planteskø-

ler, viist os, hvorledes de, fødte i Munkealderen, maatte i Aarhundreder bringe med sig dennes klosterlige Præg, indtil Oplysningens Morgenrøde udbredte over dem et hidtil ukjendt Lys.

En saadan Skildring hører nærmest hjemme i en almindelig Skolehistorie, men ogsaa fra de specielle, desværre kun altfor ofte fragmentariske, Efterretninger vil maangt et Bidrag til dens Fuldstændiggjørelse naturligviis kunne hentes, og sølgelig, om det end i og for sig kan synes ubetydeligt, dog, seet i sin rette Forbindelse, ei være uden Interesse, men ligesom danne et, om end kun ringe, Led i den hele Kæde, ei at tale om, at et saadant Bidrag altid afgiver et Udbytte for Personalhistorien, hvis store Betydning for den almindelige Historie man i den senere Tid meer og meer har erkjendt. Som et saadant Bidrag ønsker Udgiveren de følgende Blade betragtede, de skulle alene sysselsætte sig med en enkelt Skoles Historie, især dens Personalhistorie. En fuldstændig og sammenhængende Skildring af Horsens lærde Skole kan desværre ikke leveres, thi Kilderne dertil flyde langt sparsommere, end man kunde ønske og vente; mange Dokumenter og Brevskaber, som tidligere nødvendigviis maae have været her ved Skolen, og som vilde have kastet Lys over Meget, ere i Tidernes Løb forsvundne, idetmindste af Skolens Archiv, som afgiver et høist tarveligt Udbytte; thi af Aktstykker er der meget faa, der ere ældre end

Oprettelsen af den Kgl. Direction for Universitetet og de lærde Skoler. Skolens i Archivet beværende Regnskabsprotokoller, hvoraf ofte en og anden interessant Efterretning især til Skolens ældre Historie henhørende kan hentes, begynde først med Aaret 1737. Disse ere benyttede til dette Hefte; foruden en Deel trykte Efterretninger, der adspredte findes i bekendte Skrifter, som i det Følgende ofte ville blive anførte, har Udgiveren tildeels øst sine Meddelelser af Albert Thuras Valvæ Scholarum apertæ, af hvilket Skrift Hr. Cand. Fabricius-Møller i Kjøbenhavn har beviist mig det Benskab at tage en Afskrift, saavidt Efterretningerne deri angik Hørsens lærde Skole; Skolebibliotheket eier selv en Fortegnelse over Rectorerne ved de lærde Skoler i Danmark, som gaaer omtrent til Midten af 18de Aarh., til Ravnefortegnelsen, der ei sjelden afviger fra Thuras, ere ofte fœiede enkelte biographiske og litterairhistoriske Notitser, disse sidste tilfœiede af den flittige Samler Mag. Andreas Rönig, meest efter J. Worms Vericon; ogsaa dette Bærk er benyttet, og dets Signatur vil i det Følgende være M. H.; en og anden til Personalhistorien henhørende Notitse er taget af et andet Skolebibliotheket tilhørende Manuscript, et Bærk, der bestaaer af 7 haandskrevne Dvartbind med Titel: „Udkast til en fuldstændig Beskrivelse over gamle og nye mærkværdige Ting i Kjøbstæderne og paa Landet, i Sællands, Jyens

Aalborgs, Aarhus, Ribe Stifter, samt Recension paa samtlige Stifters Præster fra Reformationen, samlede af Hr. Niels Bachmand, Sognepræst for Torslev og Svenstrup Menigheder i Aarhus Stift", en interessant Samling, som indeholder mange ellers ubekjendte Notiser og Anekdoter. Et og andet Haandskrift, som enten velvillig er mig overladt til Brug, f. Ex. „Horsens Kirkers Kirke=Stoel", eller findes iblandt mine egne Samlinger, er ogsaa benyttet. Med Kjærlighed til og Interesse for Sagen har jeg stræbt at ordne og samle disse og flere Brudstykker; det er naturligt, at denne Kjærlighed saa let forleder til at medtage Enkeltheder, der maae forekomme Andre altfor ubetydelige til at fortjene at offentliggjøres, men Udgiveren smigrer sig med, at enkelte af den snevrere Kreds, for hvilken et Program egentlig er beregnet, dog maafee ei ugjerne see disse medtagne, ligesom jeg ogsaa har troet, at i det Mindste Skolens forrige Disciple kunde føle Interesse ved at have samlet paa eet Sted det Vigtigste af, hvad der havdes til at oplyse Skolens Historie. Historiske Urigtigheder og allermindst kronologiske, især i Angivelsen af nogle af de ældre Rectorers Embedstid, tør jeg, ligesaa lidt som Andre, der have leveret lignende Samlinger, ei haabe at have undgaaet; disse Ufuldkommenheder maa jeg derfor bede Læseren at undskylde, de ugunstige Forhold for videnskabelig Eysel, den Mangel paa Sindets No

og Egevægt, der for hver Gjærning er saa nødvendig, men som under Fædrelandets uvisse Skjæbne i de Dage, under hvilke denne Skildring maatte fremtræde, saa sjelden kunde være tilstede, har ogsaa udøvet sin Indflydelse paa dette lille Bærk og bevirket Mangler og Feil, der maaskee under gunstigere Omstændigheder vilde have været lettere at undgaae. Enhver Berigtigelse vil med Taknemmelighed blive modtaget og benyttet i Fremtiden, naar, som jeg haaber, en Fortsættelse af disse Bidrag komme for Lyset.

Horsens Skoles Stiftelse og Organisation.

Hos Munkene i Klostrene og hos Cannikerne i Capitlerne hentede, som bekjendt, vore Forfædre før Reformationen almindelig deres videnskabelige Dannelse. Naar denne ofte forekommer os ringe, da var det i det Mindste ikke Mangelen paa Læreaanstalter, dette var at tilskrive; thi det fremgaaer af mangfoldige Beretninger*), at der foruden de egentlige Kloster-skoler fandtes Latinskoler efter Tidens tarvelige Fordringer overalt i Landet, i større Byer fandtes ofte flere Skoler, og see vi hen til, hvad Niels Hemmingsen**) fortæller om de mange Skoler, han besøgte, synes hver By i det Mindste at have havt een; ja af Chr. Idies Kirkeordnants sees, at der endvidere fandtes en Slags upriviligerede Skoler, som tillægges Prædikatet: Pugeskoler. Horsens Latinskole kan, hvad der for mange Byers Skoler ei længer er muligt, bevise sin Tilværelse før Reformationen. Blandt de fire Klostre, Horsens har havt,

*) cfr. J. Worms Forsøg til en Skolehistorie i Videnskabernes Selskabs Skrifter, 11te Deel, Pag. 350 og flg.

**) Vindingii Acad. Hafn.. p. 74.

indtog Franciskaner eller Graabrødre Klosteret, som blev stiftet 1261*), den fornemste Rang. I Reformationstiden havde en Adelsmand Mandrup Volk til Varritskov, som havde jus foundationis til Klosteret, længe beskyttet Munkene; men tilsidst formaaede han ei længer at forhindre deres Uddrivelse, efterat Borgemeesteren Lars Jensen og en anden Borger, som vare ivrige Luthera-ner, havde faaet Understøttelse af Rigshofmesteren Mogens Gjøe, og forsynede med kongelige Breve vandt de endelig Seier. Dette skete 1532. Ved et Brev, dateret Gottorp, Søndagen efter St. Martini Dag 1533, tillader Kong Frederik den Første Borgerne at tage Graabrødre-Kloster i Besiddelse til Bopæl for deres Prædikanter, til Skole og Hospital, men dets Kirke til en Sogneskirke**). Dette mærkelige Brev lyder saaledes:

Wii Frederich ic. Giøre alle witterligt, at os „**W** Gifsel. Borgemeester, Raadt oc Menigheden vdi wor Riobstedt Horsens haffuer nu hafft hos os deris wisse Budt, oc ladit berette for os, hvorledis at de Brødre, som ere vdi Graabrødre Kloster vdi forskreffne Horsens, haffue nederbrøtt Stielleromme oc Huse vdi Klosterit, oc solt oc forkommit oc affhend dennem Steen oc andet, huis de kunde fange penge for, emodt thet Forbudt, som wi tilforn derpaa giort haffuer, oc ladit dennem medt wore Bressue adware, att de dett icke giøre skulle, och achte medt thiden at forlade samme Kloster.

*) Script. Rer. Danic. 5, 513; Suhm 10, 440.

**) Hvitfeld p. 1391; Annal. Eccl. Dan II, 868; Danske Mag. 2, 96; Danske Atlas 4, 130—131; Hofmann. II, 163—164; cf. Daugaards Klosterhistorie p. 397—98.

Sammeledes haffue de oc berett, at samme Brødre haffuer ødelagt III. Vorgergaarde ther vdi Byen, oc lagt vnder deris Closter, oc haffuer forskrevne wore Borgere her for os en Hoigbaaren Furstis Konning Hanses wor fiære Broders Dom liudendis: Att samme Brødre skulle lade opbygge forskrevne III. Gaarde igien, saa ther skulle gaac Kongelig och Byens Lyngge aff, huilcken Dom de icke fuldkommet haffue. Och disligeste predicke de obenbare vdaß Predickestolen mange Fabell oc andre wrang Verdom, som de icke beuise kunde med den hellige Skriff, oc dermedt opvæcke Oprør oc thuedracht eblant Allmuen. Tha for slig forskreffne Marsag oc Veilighedz skyld haffue wi, aff wor synderlig Gunst oc Raade, vndt og thilstedt, oc nu medt thette wort obne Bress vnde oc thilstede, at forskreffne wore Vndersaater vdi Horsens muc oc skulle thill dennem anname forskreffne Closter oc Closters Kircke medt ald sin thilhøring thil een Sogne Kircke, oc Klostergaarden medt de Huse ther staar paa bygde thill deris Predicancer, oc Skole, oc thil en Hospital, oc ther indlegge fattige siuge wanføre Mennisker, oc huis Bygning oc Forbedring, som samme wore Vndersaater paa samme Klostergaardt byggendis oc Forbedrendis worder, thet skal allene komme thil de siuge Mennisker vdi Hospitalit deris Gode oc Beste, oc ingen anden, dog at dersom nogre aff wore Vndersaater fiende dennem nogen Ret at haffue thil forskreffne Closter-Kircke eller Klostergaardt, tha gaac derom, saa megit som Loug oc Rett er. Cum inhibitione solita. Actum Götterp Søndag epter S. Martini Dag, Ao. 1532."

Saaledes fik Horsens sin Latinskole og det Følgende vil vise, at Danmarks Konger ligesom og private Personer have ladet sig det være magtpaaliggende at lette Ungdommen Afgangen til den Skole, Frederik den Første havde skjænket vor By. Stor Betydning har den naturligviis ei havt for Kirkeordinantsen af 1537; men heller ikke efterat denne Christian den Tredies mærkelige Lovgivning var udfømt, har den i en lang Narrække, ligesaa lidt som de andre mindre Skoler, kunnet tilfredsstille endog tarvelige Fordringer til en latinsk Skole; thi det er en Selvfølge, at Savnet af duedige Lærere, af gode Lærebøger, af tilstrækkelige Pengemidler ligesaa vel her, som de fleste andre Steder, har lagt mange Hindringer i Veien for Underviisningens usfkelige Fremgang, om vi end ikke have specielle Efterretninger om vor Skoles Tilstand fra den Tid. At ikke de mindre Skoler, men kun de Skoler, som oprindeligen ere blevne holdte af Kanniker i en By, hvor Bispestødet og Capitlet var (Cathedralskolerne), maatte dimittere til Universitetet, blev idetmindste for Fyens Stift bestemt ved Synodalsforhandlingerne i Odense i Maret 1595. Til saadanne Skoler af anden Rang maa Horsens ligesaa vel som saa mange andre i lang Tid have hørt; den regnedes altsaa med iblandt de mindre Trivialskoler, der efter den Bestemmelse, der blev taget paa Synoden i Antvorskov 1546, hvis Niemeed var at drive paa Kirkeordinantsens Guldbyrkelse, egentlig kun skulde have en Baccalaureus til Skolemester, enten uden andre Medhjælpere eller med een eller to, efter Disciplenes Antal. Dog vil det Følgende vise os, at Horsens Skole foruden Skolemesteren eller Rectoren, som her i Reglen var

Magister, allerede i de ældste Tider har havt to Høvere og altsaa vistnok 3 Classer (Lectier).

For at vise, paa hvilken Fod det lærde Skolevæsen blev sat ved Kirkeordinantsen 1537, ville vi anføre denne Kongs egne Ord i denne Henseende, saameget mere, som vi senere ville komme tilbage til en og anden Bestemmelse deri: „Udi hver Kjøbsted skal være en latine Skole. Udi hver Kjøbsted skal alleneſte være een Skole, og alle hine andre Pugeſkoler, som her og der holdes, ſkulle aflægges, ſaa ſkal hun (Skolen) deles i flere adſkillige Lectier, at der kan gøres Skjelne paa Børnene. Ikke ſkal der heller læres andet udi dennem end Latine, fordi latine Skoler fordærves gjerne af de danſke og tydſke Skoler. Skolemesterne ſkulle beholde udi alle Kjøbſteder det, de hertildags have havt. Og derſom de nogenſted ikke ere rundeligen nok forſørgede, da..... vil Vi gjerne lægge til af Bort, hvor Noget fattes.“

Desværre mangle Efterretninger om Skolens Virksomhed og Organisation i en lang Aarrække efter dens Stiftelse, det Videt, vi vide derom, vil tildeels finde ſin Plads i det Afſnit, hvor Skolens Personalhistorie behandles. Den nød naturligviis Godt af de Forbedringer, der efterhaanden indfortes i Skolevæsenet; men det er forſt ved Skole-reformen fra 1805, at der er levnet os enkelte Data om vor Skole. Denne allerede i Slutningen af forrige Aarhundrede med Kjøbenhavns, Christiania og Odense lærde Skoler paabegyndte Reform havde juſt ei Skolens daværende udmærkede Rectors (Prof. Worms) Biſald. Forandringen var ſaa gjennemgribende, at det ei maa un-

dre og — som hans Biograph siger *) — at den kunde ængste en halvgammel Rector, der var saare tilfreds med den forrige (guldbergske) Skoleindretning, og af Erfaring vidste, at der ogsaa ved den kunde præstere's betydeligt. Imidlertid forløb der endnu henved en halv Snees Aar, inden Reformaten naaede Horsens Skole; thi først under 5te Septbr. 1806 resolveredes, at Reformaten af den lærde Skole i Horsens skulde fra 1ste October s. A. sættes i Værk i Overensstemmelse med de i Placaten af 22de Marts 1805 indeholdte almindelige Forskrifter; Lærerpersonalet, der hidtil havde bestaaet af Rector og 2 Hørere, blev forøget med en Overlærer og en Adjunct, efter at Skoledirectionen forinden havde tilmeldt Prof. Worm, „at der ingen Undtagelse kunde gjøres for Horsens Skole“. Worm arbejdede med ikke mindre Iver i den reformerte Skole, end i den gammeldags, en Fordeling af Lærergjenstandene blev befunden hensigtsmæssig og bifaldet, ved denne Fordeling blev Rector overdraget Underviisning i Latin, Græsk, Hebraisk og Religion i 4de Klasse tilligemed Lyds i de to øverste Classer, Overlærer Lund Underviisningen i Latin i 3die Klasse, den arithmetiske i de 3 og den geometriske i de 2 dertil bestemte Classer, Adjunct L. S. Bogelius Historie og Geographie, Adjunct J. M. Bogelius Latin i 1ste og 2den, Græsk i 2den og 3die Klasse, Adjunct Holst Religion i 2den og 3die, Dansk og Fransk i de 3 dertil bestemte Classer. Ved Reformens Indførelse holdt Worm en Tale, der er trykt i de af Biskop Munter udgivne

*) Jens Møller i Nyt theol. Bibliothek, 19de B. p. 66—68.

Miscellanea Hauniensia 2det Hefte, og den Tid afgav Erfaringen sit Vidnesbyrd, hvorvidt de foresatte Forandringer havde viist sig gavnlige og passende til vore Forhold. Hvilken Indflydelse Reformen havde i forskjellige Henseender, vil paa sit Sted blive omtalt; her skulle vi blot tilføie den Bemærkning, at da Prof. Worm ei yndede flere Classers Oprettelse, vedblev Horsens Skole endnu i en Række af Aar ifkun at have 3 saadanne, thi først ved Skoleaarets Begyndelse 1829 blev en 4de (1ste) Klasse særskilt oprettet, som en egen Klasse; vel omtales allerede Aaret i Forveien en 1ste Klasse, men den underviistes i Forening med 2den.

Som det endnu er i Alles Grindring svævede man i Aarene 1844—46 i Frygt for, at Horsens Skole skulde blive nedlagt, og Glæden var derfor stor saavel hos Byens som den folkerige Omegns Beboere, da Spørgsmaalet om Nedlæggelsen af nogle af de lærde Skoler ved allerhøieste Resolution af 13de Marts 1846 fandt sin Afgjørelse derhen, at alene Vordingborg Skole blev bestemt at nedlægges, hvorimod det paalagdes Directionen for Universitetet og de lærde Skoler at indkomme med nærmere Plan til, hvorledes den paabegyndte Reform ved Kjøbenhavns, Odense og Kolding Skoler kunde udstrækkes til hele det lærde Skolevæsen. Efterat Directionen under 9de Mai 1846 havde approberet, at den forandrede Underviisningsplan ogsaa ved Horsens lærde Skole fra Begyndelsen af Skoleaaret 1846—47 saavidt muligt skulde træde i Kraft og Skolens nuværende Rector havde indsendt Forslag om, hvilke Modificationer og Forandringer der allerede fra den Tid af kunde indtræde i Under-

viisningen ved Horsens lærde Skole, bifaldt Directionen under 30te Juni 1846, deels at der fra bemeldte Tid oprettedes 6 Classer, deels at den af Rectoren udfastede Plan til Underviisningens Fremgang i det første Skoleaar, i det Hele toges til Folge.*) Lærernes Antal blev forøget til 8. Elementerne af samtlige Naturlærens Dele bleve, som bekjendt, fra nu af lærte, Naturhistorien blev nu doceret igjennem alle Classer, med stor Liberalitet satte den Kgl. Direction snart Skolen i Besiddelse af physiske, men især af naturhistoriske Apparater, ligesom ogsaa Skolebibliotheket modtog en værdifuld Forøgelse af philologiske og andre Værker.

Skolebygningen.

I det Foregaaende have vi seet, at Borgerne i Horsens toge Franciskanerklosteret i Besiddelse til Bopæl for deres Prædikanter, til Skole og Høspital. I en af dette Klosters Bygninger havde Latinskolen sit Locale indtil 1745.**) Vel fortælles der***), at den Bygning, som i dette Aar maatte nedbrydes, som aldeles brostfældig, skulde i Aaret 1589 være opført af Eric Lange til Engelsholm, som dengang var kgl. Lehnsmænd paa Bygholm Slot; men dette antages vistnok alene af den Grund, at der paa den gamle Skolemuur stod: Eric

*) Horsens Skoleprogram for 1847, p. 98—103, cfr. Programmet for 1846 p. 117.

**) Danske Atlas 4de B. p. 130—31.

***) Danske Magazin 4de B. p. 270.

Lange, 1589.*)" Der er al Grund til at antage, at denne Inscription er bleven sat paa Muren alene i Anledning af en Reparation, der i dette Aar er foretaget ved Skolen, og at Lehnsmanden enten har ladet den bekoste, eller foretage, og at hans Navn er bleven-sat, fordi Kjobstaden Horsens dengang stod under bemeldte Befalingsmand paa Bygholm.**) 1736 lod den til Kirkeværge-Embedet beskaffede Cancellieraad Jochum de Lichtenhjelms „i Nærværelse af Magistraten, Sognepræsten (Provst Norup), en Deel af de fornemste Kjobmænd og Borgere, samt Haandværksmestere“ optage en Synsforretning over Kirken og Latinskolen, hvilken „befandtes saa slet og ringe, at Lærerne ei derudi kunde være for Regn og Vind ved Ungdommens Underviisning, men slikt andetsteds i Byen maatte forrette“.***) Man henvendte sig til daværende Commerceraad (senere Statsraad) Gerhard de Lichtenberg, som understøttede baade med Raad og Daad. Kirken blev først istandsat. 1746 kom Touren til Latinskolen, den blev ganske nedbrudt og en ny opført, bestaaende af 54 Fag Grundmur og 8 Fag Bindingsværk, „temmelig vidtloftigere og bedre end den foregaaende“. Rectorboligen blev i sin Tid regnet for een af de smukkeste i Landet; begge Hørerne fik ligesom tidligere Bolig paa Skolen. Over Døren, som vender ud til Kirkegaarden, sat

*) D. Mag. I. c. cfr. *Marmora danica*, II, 122.

**) Hofm. II, Pag. 207 siger: „repareret eller paa nye opført af Welbyrdige Erich Lange“; D. Atlas 4 B., Pag. 131 siger: „istandsat af Lensmanden paa Bygholm Erik Lange“. Cfr. Hundrups Skolekalender for 1843, Pag. 115.

***) Lichtenhjelm's Optegnelser i „Horsens Kirkers Kirke-Stoel“.

tes følgende Inscription, som endnu findes: FORTUNANTE. D. T. O. M. Hæc. Schola. Auspiciis. Regis Christiani VI. Ex. Ruina. Ruderibusque. Suis. Splendidior. Ampliorque. Surrexit. Anno MDCCXLVI. *) Den nye Skolebygning kostede 3890 Rd. at opføre, dertil skænkedes af Forskjellige en Sum af 1446 Rd., det Øvrige 2444 Rd. laante Lichtenberg, hvilken Sum Tid efter anden skulde tilbagebetales ham af Kirkerne. Skolebygningen modtog i de første Aar dog af og til Forbedringer, saaledes anføres i 1747 at 250 Rd. ere medgaaede til Forbedringer ved Kirkerne og Skolen, 1751: 60 Rd., 1752: 160 Rd., 1753: 120 Rd. osv. Saaledes see vi baade heraf og af Skolens senere Historie, at Byens 2 Kirker, hvis Kasse er fælleds, have altid og det i fuldeste Udstrækning efterkommet Lovens Bud i 2-22-71, at Kirken er pligtig „at holde Skolen og Skoletjernerens Boliger ved Magt“, et Bud, der paa mange Steder er ligesom skrevet i Glemmebogen, uagtet Budet er gjentaget i Skoleforordningen af 7de Novbr. 1809 § 125. Den nye Bygning leed naturligviis af de samme Mangler, som alle samtidige Skolebygninger; enkelte Skoler havde 2 Læseværelser, de fleste Steder maatte man hjælpe sig med en fælleds Skolesal til alle Classer, hvori, saaledes som i Horsens Skole, Mesterlectien kun ved et Gitterværk var adskilt fra de øvrige Classer; hvilke og hvormange Ubequemmeligheder deraf maatte flyde, er let at indsee. Denne høist ufuldkomne Indretning af Skolebygningen vedvarede indtil Aaret 1806, da Skolereformen blev ind-

*) Hofm. II, 207.

fort, idet Plakaten af 22de Marts 1805, § 2 foreskriver, at der ved de latinske Skolebygningers Indretning skulde foretages en Forandring, idet at Læsestuer for sig selv adskilt skulde tilveiebringes; Skolebygningernes hensigtsmæssige Indretning blev derfor ogsaa overalt anseet for at være blandt de første Forbedringer, som burde paa-tænkes. Under 29de Oct. 1805 indsendtes fra Horsens Skole en Plan, som med en lille Forandring i Overensstemmelse med Stiftsovrighedens Forslag, antoges ved fgl. Resolution af 29de Aug. 1806 saalydende: „Vi bemyndige Vor Direction for Universitetet og de lærde Skoler til i Overensstemmelse med det os af samme forelagte Forslag at lade det Fornødne foranstalte til en hensigtsmæssig Indretning af Horsens Latinskoles Bygning og til Omkostningernes Bestridelse af Skolens Fond at lade optage indtil Overslagssummen 2235 Rbd. 1 Mk. 12 ß., hvilken Sum Udgifterne dog ei maa overstige.“

Arbeidet blev overdraget Bygmester Hoffner for Overslagssummen. Istandsættelsen og Forandringen ved Skolebygningen udførtes i Tidsrummet mellem Paaske og Mikkelsdag 1807, og Rectoren bemyndigedes til paa Skolens Regning at leie det af ham dertil udsøgte Locale for 50 Rbd. for det halve Aar; Skolen var saaledes i dette Tidsrum paa Nørregade hos en Sadelmager G. Sonnenburg, den havde 3 Værelser i øverste og 1 Stue i nederste Etage. Skolebygningen blev indrettet i Overensstemmelse med de almindelige Regler, som i denne Henseende vare fastsatte. Den største Væsestue blev efter disse Regler lagt i Enden af Bygningen, hvis hele Forside vender imod Kirkegaarden, som udstrækker sig vestlig for

samme, nedensfor den største Læsestue, der fik den fulde Bredde af den Deel af Bygningen, der var bestemt til Skolebrug, bleve de 2 næste Classer lagte ud til Gaarden; det 4de Læseværelse ud til Havneveien i en ny Tilbygning fik samme Vidde, som det øverste Værelse. Dette sidste skulde ved givne Leiligheder tjene til Auditorium. Det øvrige for til 3die og 2den Klasse benyttede Rum i Skolebygningen inddeektes til 2 Værelser, senere til 3. Alle Læseværelserne fik en Udgang til en fælleds Corridor, som blev lagt til Gaden, efter at en tidligere Plan at lægge den til Gaarden var forandret. Skillerumsvæggene mellem Læsestuerne fik Døre, i hvilke der blev anbragt Vinduer ligeoverfor hverandre. Skolebibliotheket anvisttes vel indtil videre Plads i et Dvælskammer, men nedflyttedes snart til det ved Siden af 4de Klasse ud til Kirkegaarden beliggende Værelse, som dog i den senere Tid vriste sig at være altfor indskrænket, saaat Skolens nuværende Rector endog har maattet anvise en stor Mængde Boger Plads i Rectorbygningen, ligesom ogsaa efter Skolens Udvidelse i Maret 1846 2 Værelser, henhørende til Rectorboligen, ere blevne tagne i Brug til Naturaliekabinet og til Læseværelse for 5te Klasse, medens øverste (6te) Klasse har Læsestue i Skolens egentlige Bibliotheksværelse. Af det sidst Anførte alene fremgaaer det, hvor stor Trangen er til en nye Skolebygning, men ogsaa ved denne Leilighed har den Mand, der besjeler Horsens og Omegnens Beboere, aabenbaret sig; thi ved den i den Anledning aabnede frivillige Subskription indkom omtrent 3200 Rbd., og i det ved Cancellieskrivelsbefalede Raadstumsode, som afholdtes den 18de Novbr.

1846, besluttedes der eenstemmigen, i Overeensstemmelse med Borgerrepræsentanternes Forslag, at der af Commu- nens Midler skulde afgives 2000 Rbd. til Horsens lærde Skoles Bygning. Fra Kirkens Side udredes 3000 Rbd. Med Glæde og erkjendelig Tak til Kongen og Skolens Belgjorere modtoges derfor høifalig Kong Christian den Ottendes Resolution af 3 Decbr. 1847, hvorved bestem- tes, at en ny Skolebygning og Rectorbolig for Vhens lærde Skole skulde opføres, og anvisttes dertil 35,278 Rbd., som skulde udredes af det almindelige Skolefonds Over- skud paa den Maade, at dog dertil først skulde benyttes de af Horsens Kæmnerkasse og Kirkekasse tilbudne 5000 Rbd., og hvad der maatte indkomme ved den aabnede fri- villige Subscription, samt ved Salg af den gamle Sko- lebygning. Stedet, hvor den nye Skolebygning skal staae, er endnu ikke bestemt.

Om Skolens Eiendomme og Indtægter.

Det i Kirkeordinantsen givne Løfte, at Kongen, hvor Noget fattedes, selv vilde lægge til af sit Eget, blev ogsaa holdt. Saaledes blev i Aaret 1542 nogle Konge- tiender anvendte til at forbedre Rectorernes Lon i flere af de jydskke Skoler.*) Blandt de Skoler, der ude godt af den kongelige Gavnildhed, var ogsaa vor Skole. I Re- gjeringens Spor traadte ogsaa Folket, og her er det et oploftende Syn, der møder os, thi det var ei sjældent, at den private Godgjorenhed betænkte de lærde Skoler med

*) Pontop Annal. 3 T. p. 274 og fl. St.

Legater, som snart skulde tjene til at forbedre Lærernes dem saa knapt tildeelte Løn, snart tilsat understøtte trængende Disciple, nu til Skolestuer og Beboelsesleiligheder eller disses Forbedring, nu til Grundlæggelse eller Forøgelse af Skolebibliotheker, til Opmuntring for Gliden osv. Og i denne Henseende har Horsens og Omegns Beboere efterladt sig et Eftermæle, der staaer som et lysende Exempel; thi Storheden af den patriotiske Goddædighed af Private imod vor Byes Skole vil alene deraf kunne skjønnes, at den med Hensyn til Stipendiefonden — eller Samlingen af de Privatlegater, der udtrykkelig ere henlagte til trængende Disciples Understøttelse og de deraf opsparede Kapitaler — er Landets rigeste Skole.*) Naar vi i det Følgende ville komme til at dvæle noget længe ved denne Side af Skolens Historie, da er det ikke alene Gaverne selv, der drage vor Opmærksomhed paa sig, men af Fundatserne, som dog ei her findes aftrykte, fremgaaer det, hvorofte der derved vistnes en synlig Iver efter at lægge en taknemlig Grindring af tidligere nydte Velgjerninger for Dagen. De afgive desuden maangt et Træk til at belyse Skolens Tilstand i Almindelighed, ligesom værdifulde Bidrag til den Tarvelighedens og Nøisomhedens Aand, der besjelede de Tider.

I) Kongelige Donationer.

1) Ved et aabent Brev, dateret Viborg, Loverdag næst efter Dom. Trin. 1542 henlagde Kong Christian den 3die Konge-, Korn- og Dvægtienden af Tamdrup

*) Arkad. Tid. 1833 Pag. 241.

Sogn (Marh. St., Niim Herred) til Horsens Skoles Rector.*) Tienden svares af 432 Tdr. 4 Skpr. 1 Fdkr. Hartkorn. Ved Kongl. confirmeret Tiende-Forening af 5te Mai 1828 og Tiendekommissionens Kjendelse; afgivet samme Tid, er Tiendeafgiften fremtidig bestemt. Skatter og Afgifter af Tienden til Amtstuen og Seminariefonden udredes af Skolen. Indtægten, som nu tilfalder Skolekassen, var i Rector Krafts Tid 400 Rbd., i Worms over 600 Rbd., for Aaret 1846 omtr. 1520 Rbd. Gavebrevet er et aftrykt hos Hofmann, som ei havde faaet nogen Gjenpart tilsendt af Originalen.

2) Konge-, Korn- og Dvægtienden af Hornum Sogn (Marh. St., Dalsild Herred), der for var henlagt til Sobroe Rectorat; men da Skolen sammesteds var ophævet 1739, henlagdes denne Tiende ved Forordn. af 17 April 1739 og Reglementet af 6te Juni 1740 til at forbedre Rectorens Løn ved Horsens latinske Skole.**) Det tiendeydende Hartkorn er 113 Tdr. 2 Skpr. Tienden var i Worms Tid 113 Rbd., for Aaret 1846 omtr. 414 Rbd. Skatter og Afgifter til Amtstuen og Seminariefonden udredes af Skolekassen.

3) Hertil maae regnes de saakaldte Degnepensioner af Bierre-, Hatting-, Niim- og Voer-Herreder, hvilke Pensioner ved Forordn. af 17de April 1739 reguleredes saaledes som de nu erlægges. De beløbe sig i 1846 for Bierre og Hatting Herred til 1 Td. 3 Skpr. $1\frac{2}{3}$ Fdkr. Rug, 21 Tdr. 3 Skpr. $3\frac{7}{10}$ Fdkr. Byg, 3 Tdr. 4 Skpr. $1\frac{1}{2}$ Fdkr. Havre; for Voer og Niim Herreder til 1

*) Hofm. II, 207; Pontop. Ann. 3, 274

**) Hofm. II, 208

Ed. 4 Skr. Aug, 17 Edr. 1 Skpr. Byg, 1 Ed. 4 Skpr. 3½ Fdkr. Havre, beregnet efter Capitelstarten. — For at faae Lærere til Landsbymenighederne og Degne til Landsbykirkerne bestemte nemlig Kirkeordinantsen, at nogle af de ældre Disciple i Latinskolerne skulde forrette Degnetjenesten i de nærmest ved Kjøbstæderne beliggende Kirker, og idetmindste een Gang om Ugen undervise Bønderbørnene, som maatte forsamle sig i en eller anden Bøndegaard og der høre de 10 Bud, de 3 Troens Artikler, Fadervor osv. forelæse, indtil de kunde erindre disse Ting; for disse Forretninger modtog Skolen Degnekaldenes Indtægter; de Disciple, der paa Skolens Vegne besørgede Forretningerne, bleve kaldte Løbedegne. Det indsees let, hvormegen Tidsspilde, Nøden og Misbrug denne Skik maatte føre med sig, og Christian den Femtes Forordning om Affkaffelsen af Løbedegne og Ansættelsen af faste Sædedegne var derfor et vigtigt Skridt til Skolernes Forbedring. For at godtgjøre Skolen de den fragaende Indtægter paalagdes disse Sædedegne en vis aarlig Afgift, som endnu oppebares under Navn af Degnepensioner (Degnekorn), men udredes af Skoledistrieterne.*) Heraf blev isørigt Høernes Løn tildeels udredet.

Efter 1740 kom hertil endvidere de $\frac{2}{3}$ af de i Aarhus og Viborg Stift reducerede Skolers Degnepensioner, som bleve tillagte Høerne her ved Skolen til deres Løns Forbedring. De udgjøre nu: 15 Edr. „ Skpr. 3½ Fdkr. Aug, 24 Edr. 2 Skpr. 2 $\frac{8}{9}$ Fdkr. Byg, 2 Skpr.

*) Norms Skoleh. Pag. 32, Nyerups hist.-stat. Skildr. 3, a. Pag. 30.

Havre, som, erlagte efter Capitelstarten, oppebæres ved Aarhus Cathedralsskole; endvidere, som betales efter Viborg Stifts Capitelstart: 5 Tdr. 6 Skpr. $3\frac{1}{2}$ Fdkr. Byg.

2) Private Legater.

1) Fru Else Juul til Brandholm skænkede ved Testamente af 30te Nov. 1616 100 Slettedaler (66 Rd. 4 Mk.) til Horsens latinske Skole. Renten deraf skal efter Gavebrevet „uddeles i Vad mel og Lerret til 6 smaa fattige Skoleborn, som gaanger i Latinskolen“.*)

2) Ole Ibsen, Raadmand i Horsens, skænkede ved Gavebrev af 20de Marts 1630 til Skolen 50 Slettedaler.**)

3) Erkebiskop Svanes Legat. Han skænkede ved Fundats af 1655 Byen Horsens en Capital paa 1250 Sletted.; heraf skulde $\frac{1}{4}$ henstaae til Capitalens Fremvært, hvorimod de øvrige $\frac{3}{4}$ atter deelttes i fem lige Dele, af hvilke Kirken, de Fattige og Skolens Disciple (nu Stipendieoverskuds-fonden) hver erholdt een, Skolens Rector een, og Hørerne een til Deling (disse to Dele gaae nu ind under Skolekassen)***). Indtægten af Svanes Legat til Skolen var i Maret 1847 975 Rd.

4) Bodil Hansdatter, Raadmand og Borger Joh. Andersens Hustru, skænkede 2 Gaards Aul af

*) Gavebrevet er aftrykt hos Hofm. II, 212—13.

**) Hofm. II, 169 og 213.

***) Hofm. II, 172, 208 og 216; cfr. Selmer 1834, p. 107; Horsens Program 1842, Pag. 13; Hundrup 1843, Pag. 68; Skolens Regnskaber.

Værdie 200 Sletted. til fattige Disciple. Gavebrevet er af 28de April 1674.*)

5) Hansstedgaard's Hospitals Afgift. Den senere (under Nr. 8) omtalte Dorothea Hansdatter bestemte i sin Fundats dat. 12te Mai 1705, conf. 9de Aug. s. N. i § 16, at de overskridende Indtægter af det af hende stiftede Hospital, forsaavidt de ikke behøvedes til Stiftelsens og underliggende Kirkers og Gudses Conservation og Forbedring, skulde aarlig uddeles til fattige fader- og moderløse Børn i Horsens Skole. I Regnskabsprotokollerne omtales 1ste Gang 1770 Indtægten fra Hansstedgaard, den blev efter Stiftsøvrighedens Bestemmelse først udbetalt med 40 Rdl., senere med 100 Rdl. D. R. Denne Indtægt blev i Maret 1812 gjort den lærde Skole stridig af Horsens Byens Almueskolevæsen, som meente, at ved Fundatsens Ord: „Horsens Skole“ maatte forstaaes Byens Vorges skole. Ved Høiesterets Dom af 23de Juni 1813 blev Indtægten tilkjendt den lærde Skole. Men ifølge en Skrivelse af 11te Jan. 1814 fra Stiftsøvrigheden underrettedes Skolen om, at Hospitalet Intet kunde afgive, førend Stiftelsen havde afbetalt sin Gjæld. Først i Slutningen af 1831 indbetaltes som Overskud derfra 250 Rbd. r. S. og 800 Rbd. Sedler. Ved Resol. af 19de Febr. 1834 bestemtes iøvrigt, at Skolen istedetfor Overskudet skal nyde en fast aarlig Afgift af 50 Edr. Rug efter hvert Mars Capitelstart for Marhuus Stift.***) Indtægten gaaer ind under Stipendieoverskuds-fonden.

*) Hofm. II, 216, 191, 193—94.

**) Hofm. II, 307; Selmers Af. Tid. 1834, Pag. 104—106; Hundrup, 1843, Pag. 68—69; Skolens Archiv.

6) Gedfke Lucasdatter Friis gav ved Fundats af 3die Aug. 1705, confirmeret 9de Oct. 1706, 200 Rd. til fattige Disciple. *)

7) Mag. Andreas Binding, Provst, Sognepræst i Horsens**), skænkede 1707 200 Rd. til fattige Disciple.***)

8) Dorothea Hansdatter Lotterup (see Nr. 5), Enke efter Anders Jensen Thonboe, som var Eier af den ved Horsens liggende Hovedgaard Hanssted, gav ved Fundats af 10de Mai 1710 300 Rdlr. til „fattige fader- og moderløse Børn, samt andre nødtrængende Børn i Horsens latinske Skole til Vadmel, Lerret, samt 100 Rdlr. til en trængende Discipels Rejse-Penge til Academiet. †)

9) Margrethe Wierring skænkede ved Testamente af 20de Nov. 1730, confirmeret 19de Febr. 1731, 200 Slettedaler til fattige Disciple. ††)

10) Heinrich Eichtenberg har ved Testament af 29de Decbr., confirm. 26de Jan. 1731 (Fundatsen blev oprettet 28de Sept. 1745 af Gerhard de E. til Bidstrup),

*) Hofm. II, 216 og 315.

**) Han var før Præst til Haslund og Dlst i Galten Herred, Nærh. Stift, blev 1695 kaldet til Horsens, blev Provst i Niim Herred, gift med Karen Dttesdatter (Lachmands Mscr. Nærh. Stift Pag 459). Han blev ordineret 13de Marts 1695 af Biskop Braem, døde 1795 (Poulsen Catal. Pag. 9), meer end 70 Aar gl. (see Farstrups og Nelsens Dagbog Pag. 212). Efter en Dpftrist i Choret i Klosterkirken i Horsens havde han 1707 ladet „Stolene ndi Choret, og Gulvet for Alteret, forfærdige og staffere“.

***) Hofm. II, 188 og 219.

†) Hofm. II, 164, 218, 302.

††) Hofm. II, 164, 177 og 219.

givet 3 Gaards Axl paa Horsens Mark til den lærde Skole, nemlig 2 Gaards Axl til Skolebibliothekets Forbedring, hvilkken sidste ved Udskiftningen af Horsens Jorder er tilligemed den af Cancellieraad Flensborg givne Gaards Axl udlagt i een samlet Agerlod.*)

11) Dorothea Didrichs datter i Horsens, Kjøbmand Broder Lichtenbergs Enkes, Gave af 400 Slettedaler til Forbedring af Hovernes Lon. Fundatsen af 11te Jan. 1740 er efter hendes Dod oprettet af hendes Broder, Borger og Kjøbmand Claus Cortsen.**)

12) Fru Dorothea Juuls Legat, stort 400 Slettedaler, som hun havde legeret til Grenaae lat. Skole ved Fundats af 1ste Nov. 1642, blev efter Grenaae Skoles Nedlæggelse givet til Horsens efter fgl. Resolution af 6te Juni 1740.***)

13) Christen Skeel Jørgensens Legat, stort 200 Rd. Sp., givet oprindelig til Grenaae Skole ved Gavebrev af 20de Jan. 1641, gif ved den ovennævnte Resolution ogsaa over til Horsens lat. Skole.†)

14) Hans Nielsen Drostrup's Legat, stort 100 Slettedaler, oprindelig givet Mariager Skole 1647, blev efter denne Skoles Nedlæggelse ved ovennævnte Resolution forflyttet til Horsens Skole til Forbedring af en Hovrers Lon.††)

*) Hofm. II, 164, 197—204 og 219. Skolens Protokoller og Arkivet.

**) Hofm. II, 183, 219, cfr. II, 164 og 183.

***) Hofm. II, 209—11.

†) Hofm. II, 214, cfr. I, 132.

††) Hofm. II, 211—12.

15) Mogens Arnfeldt til Rugaard skænkede 100 Rdl. Sp. til Forbedring af en Høvers Løn ved Mariager Skole ved Fundats af 1ste Juni 1641. Da Mariager Skole nedlagdes 1739, blev ved tidnævnte Rescript af 6te Juni 1740 Capitalen henlagt til Hørsens lat. Skole.*)

16) Jver Krabbe til Ulbeck gav 100 Rdlr. til Mariager Skoles fattige Disciple ved Fundats af 11te Decbr. 1639. Capitalen 1740 henlagt til Hørsens.**)

17) Michel Buurgaard, Borgemester i Grenaae, gav 100 Sletted. til fattige Disciple i Grenaae, 18) Gertrud Bykke 20 Slettedaler til fattige Disciple i Mariager lat. Skole, 19) Jver eller Anders Thortsen 40 Sletted. til fattige Disc. i Hobro. Ved de nævnte Skolers Nedlæggelse forflyttedes Legaterne til Hørsens lat. Skole ifølge tidnævnte Resolution.***)

20) Niels Malthesen, Handelsmand i Hørsens, gav ved Testamente, confirmeret 22de Decbr. 1743, 100 Slettedaler til Skolens fattige Disciple. †)

21) Cancellieraad Jochum de Lichtenhjelms gav under 16de Mai 1754 400 Rdlr. til Kirkernes, den latinske Skoles Bygningers og hans Forældres Gravens Vedligeholdelse. Capitalen staaer uopsigelig prioriteret i Urley Sogns Kongetiende og forrentes med 5 pCt. ††)

*) Hofm. II, 208—9.

***) Hofm. II, 212—14. *Marmora danica* II, 217.

***) Hofm. II, 216 og 212.

†) Hofm. II, 197 og 219.

††) Hofm. II, 205. Skolens Protokoller.

22) Provst Jesper Norup gav 1ste Aug. 1756 200 Rd. til Skolens Reparation.*)

23) Kjøbmand i Horsens Jens Jørgen Einb-
vigs Legater:

a. Dusted Sogns Tiende, legeret 16de April 1760. Ifølge Tiendeforening af 18de April 1798, confirmeret 22de Juni s. A., svares Værdien af 40 Tdr. 4 Ekpr. 3 Fdkr. Rug, 24 Tdr. 5 Ekpr. $3\frac{1}{2}$ Fdkr. Byg og 47 Tdr. 4 Ekpr. $3\frac{1}{4}$ Fdkr. Havre. Yderne ere forpligtede til at betale alle paahvilende og i Fremtiden paaliggende Afgifter af Tienden.

b. Tammestrup Gaard, beliggende i og henhørende til Dusted Sogn, betragtes dog, hvad Tienden angaaer, som særskilt fra det øvrige Sogn, hvorfor ogsaa særskilt-Tiendecontract er oprettet af 16de Nov. 1787, hvorefter Tienden er overladt Gieren mod aarlig at svare Værdien af 3 Tdr. 2 Ekpr. Rug, 3 Tdr. Byg og 3 Tdr. Havre. Skolen betaler ifølge Cancellie-Resolution af 27de Februar 1813 Tiendeskat af Tammestrupgaard's Hartkorn.

c. Af Hanning Sogns Tiende skjænkede han 6 Rd. til fattige Disciple (Legatet gaaer nu ligesom a og b til Stipendieoverskuds-fonden). Resten af Tienden skulde anvendes til Horsens Kirkers, den latinske Skoles Bygningens og hans Forældres Graves Vedligeholdelse.

---

*) Mag. Norup, født i Thy, var først Skibspræst paa Vice-admiral Gabels Skib, blev 1715 kaldet til Sognepræst i Horsens, s. A. Provst for Nim Herred, døde 13de Novbr. 1757. (Pontop. Annales, 4, 127, Poulsen Catal. Pag. 36. Lachmand: Narh. St. Pag. 94. sfr. Hofm. II, 161.)

Af Dusted Tiendes Indtægter afgiver Skolen et aarligt Bidrag af 40 Rd. til 2 fattige Enker i Horsens.*)

24) Cancellieraad og Borgemeister Andreas Glensborg i Horsens skjenkede ved Gavebrev af 22de Sept. 1777 1 Gaards Axl, hvoraf Indtægten skulde anvendes til „Skolebogens Indkjøb til fattige og slittige Disciple“.**)

25) Afsesfor Gotfred Schmidt i Horsens skjenkede 19de April 1784 200 Rd., hvoraf Renterne bestemtes for 2 Candidater, som afgik til Academiet.***)

26) Dav. Davidsens Legat, oprettet 22de Nov. 1786, conf. 19de Jan. 1787. Renten af den Deel af Legatet, som vedkommer Horsens Skole, udgjør 20 Rbd., det hidsendes fra Stiftscontoiret i Aarhus og Rectoren i Horsens uddeler Legatet til 2 fattige og slittige Disciple.†)

27) Statsraad Andreas Charles de Teilmann, Cier af Norholm i Ringk. Amt, skjenkede ved et Reglement af 2den Febr. 1790 eengang for alle 200 Rd. til 8 latinske Skoler (deriblandt Horsens) til at forøge Skolebibliotheket og til Samlingens Formerelse 20 Rdlr. aarligt, hvilket Legat er perpetueret i Stamhuset

*) Hofm. II, 169. Supplem. til Tom. X, 3; XI, 294 og 313. Horsens Skoleprogram 1842, I—V. Regnskabsprotokoller og Arkivet.

***) Hofm. XI, 336. Hors. Program 1842, V—IX.

***) Efter Skolens ældre Regnskabsprotokol. Om Giveren vide Hofm. II, 242.

†) Student Davidsen opholdt sig i Barrit Præstegaard. Legatet omtales i Horsens Program 1840 Pag. 84, aftrykt i Progr. 1843, Pag. 32. cfr. Hundrup 1843, Pag. 64 og 69.

Norholm, hvis Gier hvert Aars Juni Termin udbetaler disse Penge med 20 Rbd. Solv. *)

28) Joel Ballins Legat paa 100 Rbd. Renten af denne Capital, som blev staaet i Worms Tid, anvendtes til Bidrag for Skolens Skrivemester, som var en Discipel i Mesterlectien, senere blev det en Hører.

29) Tolder Koføed gav 5te Mai 1792 210 Rbd. 3 Mk.

30) Af det Beenfeldt=Lichtenbergfke Fideicommiss, som blev oprettet ved Fundats af 25de Nov. 1800, conf. 31te Juli 1807, af Kammerh. F. E. G. v. Beenfeldt og Frue Elise Cathrine fød de Lichtenberg udbetaltes forhen 300 Rdlr. til „een af de mindst formuende Præstesønner af Boer Herred, som dimitteres fra Horsens lat. Skole“, hvilke 300 Rdlr. dog deponeredes i Universitetets Kvæstur for at udbetales ham med 100 Rdlr. aarlig. Ved det Tab, Fideicommisset 1813 leed ved Capitallens Omskrivning, nedsattes ogsaa Bidraget til Horsens Skole, hvorfor Legatet nu kun udbetales med 132 Rbd., altsaa 44 Rbd. aarlig.**)

. 3) Forskiellige Indtægter.

Latinskolen blev i ældre Tider egentlig betragtet som en Person, hvem en Deel af de Klostrene og Munkene

*) Prof. Flemmers Program 1833 Pag. 18 og Pag. 71, Selmers Akad. Tid. 1833 Pag. 252, Horsens Program 1841 Pag. 42. Om Giveren see: Myerups Litteraturlericon Pag. 591, N. Teilmanns Stamtafle over Familien T. Pag. 6. sfr. Mag. til den danske Adels Historie 1ste B.

**) Engelstofes Annaler 1807. 2 B. Pag. 134 flg., Hors. Progr. 1842, IX—XXI, Hundrup 1843, Pag. 69—70.

paahvilende Hverv vare overdragne, men som atter bekom Bederlag derfor paa forskjellig Maade. Nogle af disse Indtægter oppebares paa en Maade, der bar Præget af Munketiden. Til saadanne Indtægter maae de saakaldte Bøsspenge, Diskantpenge osv. henregnes; men da specielle Efterretninger herom for Horsens Skoles Vedkommende aldeles mangle, maa jeg desangaaende henvise til andre Skrifter, da der vel neppe i denne Henseende fandt betydelig Forskjel Sted mellem de enkelte Skoler. Blandt de Forretninger, der fra de latinske Skoles Stiftelse af havde været disse paalagt, og som de lode udføre ved Lærerne og Disciplene, indtage især adskillige Kirke- og Sangforretninger en mærkelig Plads. Rectoren var i ældre Tider egentlig Degn, skulde prædike, som oftest til Aftensang, osv. Cantoratet besorgedes af en af Horerne, (ved Horsens Skole den anden), han var forpligtet til at undervise Disciplene i Sang og forud at ove dem, naar de skulde gjøre Sangopvartning. Chordegneren var ved Horsens Skole en Mesterlectianer, Hospitalsdegnen ligeledes, ligesom ogsaa Forsangeren var af Mesterlectien, hvorimod den saakaldte Opvarter (Underdegn) altid blev taget af mellemste Lectie. Denne Sang- og anden lignende Opvartning ved den offentlige Gudsdyrkelse, ved Vig, Kirke- og Huusbryllupper, Barmdaab, Introduction osv. var efter de Flestes Dom en byrdefuld Betingelse for en stundom ubetydelig Understøttelse — en Indretning, som dog under alle successive Reformers vedligeholdt sig ligeindtil Reformen 1805. Horsens lat. Skoles Personale besorgede altsaa Kirke- og Sangopvartningen saavel i Byens

Kirker som ogsaa, da Skolen havde Rettighed til Torsted Degnekald (Torsted var nemlig ved Rescr. 21de April 1569 lagt til Hospitalen*), i Torsted Kirke; af Hospitals=Regnskaberne fra Slutningen af 17de Aarh. sees, at der den Gang betales af Hospitalets Kasse 5 Rd. 26 s. aarlig til Skolen, hvilken Afgift 1790 forøgedes til 16 Rd. Hvad Sangopvarningen isvrigt for Horsens Skoles Vedkommende angaaer, vil det nedenfor meddeelte, hidtil utrykte Reglement, der synes at være afpasset efter Forordningen af 7de Nov. 1682, levere et, ikke uvigtigt, Bidrag til Oplysning om de dermed forbundne Forretninger og Indtægter. Det findes i Afskrift i „Horsens Kirkers Kirke=Stoel“ og lyder saaledes:

1. Liigpenge.

1) Naar alle Klokkerne ringes, betales til Skolen, som da med Rectore og samtlige Collegis møde paa Kirkegaarden og opvarte med Sangen i Kirken, 3 Rd.

2) Naar alle Klokker ringes, den største undtagen, og hele Skolen begjæres, betales 2 Rd., og moder da Rector med begge Collegis og alle Disciple.

3) Men dersom ikke hele Skolen begjæres, da betales 1 Rd. 2 Mk., og da møde begge Collegæ og $\frac{2}{3}$ Parter af Skolens Disciple.

4) Naar de 2 smaa Klokker ringes, gives til Skolen 4 Mk., og moder 1 af Collegis og $\frac{2}{3}$ af Skolens Disciple.

4) De som med fgl. Tilladelse nedsættes om Aftenen betale til Skolen 3 Rd.

*) cfr. Pontop. Ann. IV, 142; Hofm. II, 222.

6) De som ved 12 Slet begravet og ikke nyde eller begjære Skolens Tjeneste betale, om de nogenledes Midler have, 4 Mk., om de ere af ringere Formue 2 Mk.

7) Men de, som aldeles ere uformuende og derom forskaffe Rectori Borgemeesters Attester, giver Intet hverken til Kirken eller Skolen.

2. Brudevielser.

1) Skeer Copulationen i Huset, da gives til Skolen, enten dens Tjeneste begjæres eller ikke, dersom Brudgommen er af Rangen 3 Rdlr., ellers af Andre 2 Rdlr. Og da skal Skolen være obligeret at musicere et Stykke, eller synge nogle Vers af en Psalme, hvilketsomhelst begjæres, før og efter Copulationen, og een Psalme, naar der offres, om det skeer. Men om Instrumental-Musik begjæres, da betales Stadens Instrumentalister derfor, og befatter Skolen sig Intet dermed.

2) Skeer Copulationen i Kirken til Froprædiken eller andre Ugedags Prædikener, da gives til den af Skolen, som Sangen forestaaer, i det Ringeste 2 Mk. Og da synges 1 Vers før og efter Vielsen, een Psalme, naar offres, og een Psalme pro exitu. Skeer den i Kirken andre Tider, naar ingen Prædiken holdes, da gives til Skolen i det Ringeste 3 Mk. Og da synges der foruden forrige een Psalme for Vielsen. Dog maa Orgelværket ikke lege, uden at Skolen tillige er bestilt at synge, mens Skolen vel synge, omendskjøndt Orgelværket ikke leger. Dersom Musik begjæres, betales derfor til Skolen 2 Rdlr.

3. Børnedaab og Introduction.

Skolen nyder, naar Børnedaab er eller Kirkegangs-

foner, ligesom naar Copulation skeer i Kirken da med Orgelværket, ligesom derom er meldt.

Frisenborg den 20de Nov. 1692.

U. Friis. J. Braem.

Væst og forkyndt paa Horsens Raadhuns for samtlig Borgerskab, som da tilstede var. Tirsd. d. 29 Nov. 1692."

Hermed fulgte fra Biskop Braem en „Missive“ til Borgemeester og Raad, i hvilken Skrivelse han til Slutningen siger: „For det Øvrige som deres Kirker og Skoler med dessen Betjenter ikkun ganske ringe ere afslagde, saa forstikker jeg mig, at de i bedste Maader søger deres Conservation, endog om Noget i denne Anordning kan være udelukket og forbigaaet, som dertil kan tjene.“

Alt længe havde Mange yttret det Ønske, at der kunde skee nogen Forandring i en saadan Tingenes Indretning, hvormed forbandtes megen Tidsspilde og Udspredelse, og da Reformen i Begyndelsen af dette Aarhundrede var under Behandling, befandtes de med Sangopvartningens forbundne Forretninger at være af den Beskaffenhed, at denne Indretning ei lod sig forene med den nye Organisation af det lærde Skolevæsen. Ved Plakaten af 25de Marts 1805 bestemtes derfor, at saavel Disciplenes Sangopvartning som Lærernes Degneforretninger skulde aldeles ophøre med 1ste Jan. 1806. I Henseende til Skadesløsholdelsen for det Tab, Skolerne leed ved Afgivelsen af alle uviste Indtægter ved Sangopvartningen, bestemtes dem en aarlig Erstatningssum, som for Horsens Skole bestemtes til 216 Rdlr. aarlig, hvoraf enhver Lærer fik sin Andeel i Forhold til de Indtægter, som han af bemeldte Kilder aarligen havde havt. Da imidlertid

Lærerne fra 1ste Oct. 1806 kom paa fast Gage, bortfaldt dette Tilskud til deres Lon.*)

Skolens Bibliothek.

Svorledes den private Godgjørenhed paa mange Maader og i mange Retninger betænkte vor Bys Skole, vil være indlysende af det Foregaaende. Ogsaa vort Skolebibliothek skylder fornemmelig en Privatmand sin Tilblivelse; thi hvad Skolen før hans Gave har havt af Boger har vistnok været høist ubetydeligt. Det var ved det forhen omtalte Legat af daværende Justitsraad Gerhard de Lichtenberg, at Horsens lærde Skoles Bibliothek egentlig blev stiftet. Som tidligere berettet, skænkede han nemlig 1745, ifølge sin Onkel Henrich de Lichtenbergs Testamente, en Gaards Aul paa Horsens Mark til dette Brug, Leien heraf tilfaldt Bibliotheket. Dog Lichtenberg lod det ikke blive derved, mange og kostbare Bøger, hvoriblandt vi alene her ville nævne en værdifuld Samling af Kirkefædrenes Skrifter, skænkede han vor Skole, ligesom ogsaa den Himmel- og Jordglobus, Skolen endnu eier. I hans Godspor traadte Mange, f. E. Guldberg, Suhm, Morten og Stephan Cortsen. Til Bibliothekets ordinaire Indtægter kom 1792 Teilmannus Legat paa 20 Rdlr. aarlig. Af andre — temporaire — Indtægter maa her nævnes den aarlige Gave af det fyrstelige Hof i Horsens, der fra Aaret 1788

*) Efter Documenter i Skolens Archiv.

skjænkede 10 Rdlr. aarlig, i Aarene 1806—7 20 Rdlr. aarlig, hvilken Gave ophorte med sidstnævnte Aar*); endvidere, hvad der indkom for privat Dimission, hvilket efter Forordn. af 1775 § 87 tilfaldt Skolebibliotheket, hvilken Forordning tillige bestemte, at Bibliothekerne skulde have en Indtægtskilde af de forskjellige Bøder, der erlagdes for visse bestemte Overtrædelser af Lærere, Disciple og Andre. Den fgl. Direction for Universitetet og de lærde Skoler har viist vort, som de andre Skolers Bibliothek, stadig Opmærksomhed, saaledes modtog vort Bibliothek sin Andeel af det store Indkjøb, Overbestyrelsen gjorde i Aaret 1806, den sendte endvidere aarlig forskjellige Bøger og Tidsskrifter, gav 1841 et Tilskud af 100 Rbd., og anviste i et Par Aar Bidrag af Skolekassen paa 120 Rbd. aarlig, ligesom den ogsaa, naar en gunstig Leilighed har viist sig til f. Ex. paa Auktioner at gjøre fordeelagtigt Indkjøb, har benyttet denne til at skaffe Bibliotheket flere fortrinlige Værker. Hvor betydelig en Forøgelse vort Bibliothek iøvrigt i den sidste Tid har modtaget, vil kunne sees af Programmet for 1847, p. 130—36.

Skolens Lærere.

Horsens Skoles Lærerpersonele bestod fra den Tid, den blev stiftet, af Rector („Skolemester“) og (vistnok) 2

*) I dette Aars April Maaned døde nemlig den sidste (Catharina) af den sig her opholdende russiske Fyrstefamilie, de 4 Børn (Peter, Alexis, Catharina og Elisabeth) af Peter den Stores Broderdatters Datter Anna, g. m. Anton Ulric af Brunsvig-Welfenbüttel.

Underlærere, Hørere (*locali, collegæ, hypodidascali*). Rector blev beskikket af Stiftets Biskop; først ved Forordningen af 17de April 1739 forbeholdt Kongen sig selv at beskikke Rectorer og Conrectorer, før den Tid stod han med hele Skolen under Biskoppens Tilsyn, i de mindre Byer var Sognepræsten, som Skoleinspector, hans nærmeste Forsatte. Rectoren, der egentlig tillige var Degn, var altsaa i en Stilling, der var meget underordnet, hans Indtægter her ved Skolen vare i ældre Tider ifkun ubetydelige, dette i Forening med den ringe Anseelse, hvori et saadant Embede stod, bevirkede, at ifkun unge Mænd toge til Takke dermed, saasnart det var dem muligt søgte de at forlade en Post, der kun ydede Bedkommende en ringe Erstatning for de mange dermed forbundne Besværligheder. Efterhaanden forbedredes ogsaa Rectorens Indtægter, men det Følgende vil dog vise, hvor sjældent det — til Skade for Skolen — hændte sig, at en Rector holdt ud i Embedet her ved Skolen, endog indtil Slutningen af forrige Aarhundrede; enten erholdt de efter nogle Aars Forløb geistlig Befordring eller ogsaa modtog de bedre afslagne Rectorater, ja vor Skole kan endag opvise Exemppler paa, at en Rector er gaaet over til at blive Conrector ved en rigere Skole. Hvor høi Rectorens Løn isøvrigt har været i den ældre Tid, lader sig nu ei ganske nøiagtigt angive. Foruden de Indtægter, han erholdt af Offeret paa de 3 store Høitider, og øvrige Accidentser, bestod hans Hovedindtægt af Tandrup Sogns Tiende, der, som forhen omtalt, i Aaret 1542 var skænket af Kong Christian den Tredie; fra Aaret 1655 fik Embedets Indtægter en Forøgelse ved Svanes Legat,

der bestemte, „at Skolemesteren skal gives 10 Sletted. og de 2 Hørere 5 Slettedaler aarlig, eftersom deres Lon monne være ringe“; Svane bestemte endvidere, at af den af ham legerede Capital (1250 Sletted.), hvoraf $\frac{1}{3}$ skulde henstaae som Incrementscapital, „skulde Skolemesterens, Hørernes og fattige Skoleborns aarlige Gave hver femte Aar forbedres $1\frac{1}{2}$ Sletted.“*) Efter den latinske Skoles Nedlæggelse i Høbroe 1739 bestemtes, at Hornum Cognis Tiende skulde henlægges til Horsens latinske Skole for at forbedre Rectors Lon. Hertil kom fri Bosig. For Aaret 1789 haves en Specification af Prof. Worm paa Rectoratets Indtægter, som derefter bestod i „1) Nyaar af Disciplene 18 Rdlr., 2) Introduction 31 Rdlr., 3) Markeds-gave (af Disciplene) 4 Rdlr., 4) Testimonia 62 Rdlr., 5) Tiendeafgift af begge Tiender 500 Rdlr., 6) Indførsning af Hornum Tiende 30 Rdlr., 7) Jule-, Paaske- og Puntseffer 64 Rdlr., 8) Palaiets Nytaar 30 Rdlr., 9) Svanes Legat 40 Rdlr., 10) Accidentser 50 Rdlr.“, altsaa 829 Rdlr.**) Ved Reformens Indførelse 1806 bevilligedes Prof. Worm „til Beviis paa Hans Majestæts allernaadigste Tilfredshed med hans utrættelige og heldige Bestræbelser en fast aarlig Gage af 1200 Rdlr., der senere forøgedes til 1800 Rbd.

Hørernes Kaar ved de latinske Skoler vare saare ublide, hvad enten man seer hen til deres Stilling i og for sig eller til de Udgifter, der vare dem aabnede til Befordring. De bleve indtil 1775 antagne af Rector efter

*) Hofm. II, 173—74.

**) Om Rectoratets Indtægter i Rector Laubers Tid, see Horsens Skoleprogram 1844, 11—1°.

Raadførelse med Sognepræsten, efter den Tid af Biskoppen; den nederste Hører havde, som Cantor, Sangundervisningen, de stode alene under Rectoren, deres Anseelse i Samfundet var ubetydelig, deres Udfigter maadelige, endog de bedste af dem kunde sjelden vente at stige til at blive Corrector eller Rector, Udfigten til geistlig Befordring for de Hørere, som vare theologiske Candidater, var ei stort bedre; „thi“ — siger den i sin Tid bekjendte djerve Rector R a v n — „en uvidende Student slipper lettere til at faae et Præstefald, end unge Skolemænd“.*) Endog Forordningen af 11te Mai 1775 tillader ikkun Hørere, naar de troligen og vel have opført sig, at maatte søge om videre Forfremmelse paa anden Maade. Deres Løn var i ældre Tider ussel og ei sjelden maatte Hørerne tigge deres Kost hos Byens Indvaanere.***) Hos os som ved andre Skoler bestod deres Løn af nogle af de fra Landsbydegnekaldene indkomne Indtægter, af en lille Deel af Accidenterne ved Bryllupper, Barsedaaer, Liigbegjængelser osv. og det som indsamledes Helligastenerne (Discantpengene). I vor Skoles Regnskabsprotokol angives den overste Collegas faste Løn for Mæret 1736 til 11 Edr. Byg efter Capitelstarten og i Penge 9 Rdl. 2 Mk., den nederste Collegas til 8 Edr. Byg, 9 Rdl. 2 Mk. i Penge og for Cantoratet 8 Rdl. samt et Bidrag derfor af Kirken. Skolernes Reduction i Mæret 1739 bragte Forbedring i Hørernes Løn, en Deel af de reducerede Skolers Degnepensioner tilfaldt, som tidligere anført, Her-

*) Myerups Historie om de lat. Skoler, Pag. 121.

**) Blochs Afh. i Minerva Nov. 1785 Pag. 267

fens latinske Skole, af denne Indtægt anvendtes $\frac{2}{3}$ til lige Deling mellem Hørerne saaledes, at hver af dem derved modtog en Forbedring i deres Løn, der i Forstningen var omtrent 25 Rdlr., ja senere endog steg til 50 Rdlr. Fri Bolig paa Skolen havde begge Hørerne. Ved Reformens Indførelse kom ogsaa Underlærerne (fra den Tid *Adjuncter*) paa fast Gage, hver med 300 Rdlr., hvortil kom Hønsleiegodtgjørelse for de 2, som hidtil havde haft fri Bolig paa Skolen. Lærernes Antal var med Rector ligetil det nævnte Nav itkun 3, Glasfernes vistnok ligeledes 3; naar det imidlertid i *Nyerups Skolehist.* Pag. 228 siges, at Horsens latinske Skole i Aaret 1744, under Rector Hansen, kun har haft 2 Glasfer, da er det en Feil; thi Regnskabsprotokollerne her ved Skolen udvise, at der i hele Rector Hansens Embedstid bestandigt har været 3 Lectier eller Glasfer, ligesom det ogsaa er en Feil, naar i *Thuras Manuscript Valvæ Schol.* apertæ siges, at der 1738 var 4 Glasfer. Efter Reformen 1806 fik Skolen sit Lærerpersonele, saaledes som allerede tidligere er anført, forøget til 5, hvoriblandt en Overlærer. En Conrector fandtes sjelden ved de smaa Skoler, altsaa heller ikke ved Horsens; i Aaret 1781 var der imidlertid Udsigter til, at vor Skole skulde have faaet en saadan tilligemed en Forøgelse af Stipendierne, rigtignok paa en anden (Randers) Skoles Bekostning, hvilket sees af Indledningen til Kong Christian den Syvendes Rescript af 27de Juni 1781 om Randers Skoles Vedvaren saalydende: „Da vi i Anledning af forrige Rector ved den latinske Skole i Randers, afg. Prof. Fuchsens Død, og siden de smaa Skoler, hvor ingen Conrector er, og Hø-

rerne gjerne have en maadelig Ven, vanskeligen gjøre Nytte, have ladet undersøge, om Noget kunde hindre, at dens Indkomster bleve lagte til Horsens Skole, saaledes at denne fik en Corrector, og Stipendierne bleve dem fra Randers forbeholdne" osv.*); men efter Randers Byes og Omegns Ønske vedblev Skolen i Randers at bestaae, hvorved Horsens Skole ei dengang fik den den tiltænkte Forøgelse i Lærerpersonalet, hvilken den først senere opnaaede. Da en Skoles Lærere naturligviis have saa afgjørende en Indflydelse paa den Nytte, en Skole stifter, er en, om end i mange Henseender, tildeels ved Savnet af bestemte Data, mangelfuld Fremstilling af disses Levnetsomstændigheder, Skrifter osv., et ikke uvigtigt Bidrag til en Skoles Historie, ligesom der fra saadant et Bidrag ogsaa maa kunne hentes Stof til at belyse Tidens alderens Videnskabelighed. Vi ville derfor i det Følgende dvæle noget længere ved de Mænd, hvis Kald det har været at være den Ungdoms Ledere, der hentede sin første videnskabelige Dannelse i Horsens latinske Skole, idet vi maae beklage, at de Efterretninger, vi have om Skolens Lærere i de 2 første Aarh. efter dens Stiftelse, ere saa faa og mangelfulde.

1. Rectorer.

Nicolaus Olai (Niels Oluffsen) er den første Rector i Horsens, som nævnes i M. H., derimod nævnes han ikke i Thuras Valvæ Schol. apertæ. Han var en Søn af Mag. Olaus Olai (som var født i Horsens og var Sog-

*) Flemmers Progr. 1833, 38—39.

neprest til Frue Kirke i Aarhus, † 10de Juli 1565) og Thure Nielsdatter fra Aarhus. Om denne Mand vides iøvrigt Intet; hans Slægtsskab med Wormerne omtales i Hertels Vestr. over Aarhus. Domkirke, II, 3die S. p. 467.

Georgius Nicolai (Jorgen Nielsen) findes ei hos Thura, men nævnes i M. H. See Westphals Monumenta Tom. 3 p. 463.

Mag. **Iohannes Petrus Horsnensis** (Hans Pedersen Horsens) født i Horsens 1545, var til Aaret 1593 Rector ved sin Fødebyes Latinskole, hvorfra han i ovennævnte Aar blev forflyttet i samme Egenkab til Aarhus Cathedralskole, hvilket Embede han beklædte 1593—1601. (Tauber Historia scholæ cath. Aarh. p. 73, Thura Valvæ, Thura Idea hist. litt. p. 75.) Endelig blev han Rector Theol. ved Domkirken 1601 (Hertel II, 470), Thura i sine Valvæ og Poulsen i sin Catal. Past. Dioec. Arh. p. 41 have 1602), var tillige Sogneprest for Hasle og Nabye Sogne og Provst i Hasle Herred (Poulsen p. 19), hvilke Embeder han beklædte i 15 Aar indtil sin Død 13de Juli 1617. Han blev begravet i Korskirken i Aarhus (Hertel II, 142). Han skrev en Fortegnelse paa Biskopperne i Aarhus. fra Aaret 948 indtil 1584, der som Haandskrift blev optaget i Resens Bibliothek (Cat. Resen p. 129 No. 12), men hvoraf Afskrifter ogsaa findes i andre Bibliotheker (Poulsen p. 19).

Mag. **Matthias Porsius** (Mads Andersen Pers) var født i Horsens (Myerup Skolehist. p. 54), blev først Rector ved Ribe Skole Aar 1585 og forestod denne Skole til 1595. Beretningerne om ham ere nu i nogen Tid meget modsigende. Thura, som gjør ham til den

første Rector ved Horsens Skole, siger at han blev Rector her 1590, og umiddelbart ovenpaa tilføjer han: endelig blev han den 17de April 1595 Sognepræst til Domkirken i Ribe. I Worms Litteraturlex. II, 214 og Nyerups 468 siges derimod, at han resignerede 1590 og reiste udenlands. At han, som Thura vil, skal have været Rector her fra 1590, og som det synes efter hans Ord til 1595, og været tidligere end Hans Pedersen, hvem han gjør til den næste efter Pors, strider tildeels imod hvad der anføres eenstemmigt om Pedersen, at han nemlig 1593 gik til Narhuus som Rector. Maaſkee diſſe ſtridende Meninger kunne forenes, naar vi antage, at Pors fra 1590 til 1593 har reist udenlands og derpaa har været Rector ved Horsens Skole indtil 1595, med mindre, at Sagen forholder sig ſaaledes, at Pors virkelig et Par Aar har været Rector for Hans Pedersen, at denne i meget kort Tid ſ. Gr. 1592—93 har været Rector i Horsens, og at Pors derpaa har reist udenlands til 1595. For at henlægge hans Udenlandsreise til Slutningen af Qvinquenniet synes at tale, at han i Frankfurt i Aaret 1594 har udgivet et Skrift paa Latin betitlet: de nomenclaturis romanis recens danice factis libri quatuor, 1594. 8vo. (Nyerup L. L. 468). 1595 den 18de April blev han Sognepræst til Domkirken i Ribe og Canonicus Capituli, var tilſtede ved Herredagen i Kbhavn 1604, men mistede ſit Embede 1616. Mogle mene, at han blev afsat, fordi han i Dedicationen af ſin ovennævnte Nomenclator (udg. 1594) havde ſkrevet til Kong Christian den Fjerde, ſom da var ung: Tuum ingenii acumen (præſciſcine) elegantemque eruditionem docti omnes et admi-

rantur et venerantur. Det Ord præfiscine skulde nemlig være bleven udlagt som Ironie. Den sande Aarsag var dog nok snarere Veiermaal og Ulydighed mod Foredatte (Molleri Cimbria Litter. T. 2, p. 656). Han skal have været en formuende Mand og eiet den Gaard paa Torvet i Ribe, som efter ham fik Navnet Porsborg og er bekjendt af Verset:

Porsborg hin røde
lagde Per Baggesens Guld øde.

Denne Peder Baggesen var Fader til Mag. Pors's Hustru, Anne, og efterlod, Verset til Trods, sine Born anseelige Midler. Pors levede endnu 1618, men var død før den 26de Febr. 1619 (Thorup Hist. Efterr. om Ribe Cathedralsskole p. 85). Thura siger (Idea p. 67), at han døde 1616. Om hans Skrifter see foruden Worm og Myerup Alb. Bartholinus p. 100—101. Mærkeligt nok omtales han aldeles ikke i M. H.

Severinus Georgius Oritslevius (Søren Jørgensen Dreslev) blev Rector enten 1593 eller 1595. Han findes ei hos Thura, men derimod i M. H.

Mag. **Iohannes Canuti Coltorphius** blev efter M. H. Rector 1606, Thura i sine Valvæ siger: „Rectoris officio heic. functus est 1610“ efter hvem han ogsaa i s. N. blev creeret til Magister ved Aabnaas Universitet af Prof. Ioh. Iani Alanus (cfr. Worm I, 14—15), som i dette Aar meddeelte 14 denne Værdighed (Thura: Idea p. 130.)

Laurentius Ionas Coldingius (Laurits Kolding), Rector (efter M. H.) 1612. Thura har ham ikke.

Christiernus Georgii (Christen Jørgensen) hvornaar han blev Rector og hvorfænge han beklædte dett-

Embede omtales intetsteds. Han kommer hos Thura noget senere i Rækken, men det synes at være urigtigt. Han blev siden Capellan til Skanderup og Stilling i Hjelmsted Herred (Thura: Valvæ), derpaa 1637 Præst til Gosmer og Halling i Hads Herred. Hos Pachm. Arch. St. p. 159 siges, at han 1655 afstod Kaldet til Hr. Christen Olesen, hvorom Poulsen p. 83 Intet har. Derksom, som det synes, Jørgensen var Rector her henved Aaret 1620, bliver det ham, som har havt Vren af at have veiledet den senere saa berømte Hans Svane, der 14 Aar gl. forlod sin Fødebyes Skole 1620 og gik til Sorø. (Olio I, 220—21.)

Mag. **Georgius Michaelis** (Jørgen Michelsen) Rimmerslund blev Rector omtr. 1621 (Thura), blev s. A. creeret til Magister af Prof. Wolfgang Rhuman. Thura siger, at han 1616 forsvarede Rhumans Disputats de statibus. Om ham see Mag. Michel Hendrichsens Eigningsprædiken over Borgemeister Peder Pedersen p. 53.

Mag. **Lago Christiani** (Lauge Christensen) kaldes hos Thura Ripensis. Hos Thorup i hans hist. Gft. om Ribe Cathedralsskole p. 117 regnes han blandt Ribe Skoles Disciple; som Student lagde han sig efter de orientalske Sprog, foruden Philosophie og Theologie, reiste udenlands paa egl. Beføstning omtrent i Aarene 1597—1601 og opholdt sig ved de berømteste Universiteter i Tydskland og England. I Marburg udgav han for Magistergraden Theses philosoph. 1600, 4to. (Nyerup p. 119, Worm I, 218, Thura: Valvæ.) Ved Universitetet i Kbhavn havde han allerede 1592 forsvaret Prof. Ivar Stubæus's Dissertation: de orthographia oratio-

nis eruditæ et latinæ. Han blev Rector her 1625 (Thura: Progr. 1827/p. 60) s. N. creeredes han til Mag. ved Aahavns Universitet af Prof. Wulfgang Rhuman. Thura kalder ham „vir celebris“. Om hans Skrifter see Myrup og Worm l. c.

Mag. **Christiernus Nicolai Friis** (Christen Nielsen Friis) var Rector her omtrent 1630. Han var født i Aarhus, hvor hans Fader Niels Friis var Raadmand. (Thura: Valvæ, Hertel II, 500.) Efter at have været Rector her, blev han Sognepræst for Naarup Menighed i Bierre Herred (Poulsen: Cat. p. 5—6 og p. 37), hvorfra han 1642 (efter Poulsen og Thura, Hertel l. c. siger i Mai 1647, hvilket vist er en Trykfeil) blev kaldet af Kapitelet til Sognepræst for Frue Menighed i Aarhus og til Kannik ved Kapitelet sammesteds, efter at han i Maret 1641 (Poulsen p. 37, Thura har derimod 1647) havde taget Magistergraden. Biskop Maunestad dadler ham i sine Hilaria Aarhus. p. 128, fordi han, efter at have modtaget Frue Sognekald, ansøgte Kong Christian den Fjerde om, at maatte reise udenlands, for endnu mere at studere, hvortil Kapitelet ikke turde give sin Tilladelse; Kongen tillod ham det, imod at han holdt en Vicarius, imedens han var borte. (Cfr. Hertel. l. c.) Han døde, efter at have forestaaet hæderligt sit Embede i 22 Aar, 1644 som Provst i Ringherred. Med sin Hustru Catharina havde han 11 Børn (efter hans Epitaphium i Frue Kirke, cfr. Thura Valvæ), deraf bleve hans 5 Sønner, medens Faderen levede, Sognepræster i Aarhus St. (Hertel II, 301.)

Otto Thomæ (Otto Thomæsen) Lyngaae var

født den 21de Decbr. 1608 i Lyngaac, hans Fader Thomas Nielsen var fra 1601 Sognepræst for Lyngaae og Schjød Menigheder i Aarb. St. (M. H. og Poulsen p. 54), hans Moder heed Karen Thomasdatter; han var vistnok kun Rector her meget kort, Aar 1632 blev han Sognepræst til Haslund og Dist i Aarb. Stift (Poulsen p. 9), ordineredes af Biskop Morten Mathiesen, var tillige Provst i Galtens Herred i 17 Aar. Poulsen siger l. c. at han døde 1670, Eachmand siger derimod, at det er Feil; thi „den 25de Jan. 1671 blev Anders Andersen B i n d i n g *) kaldet til hans Capellan med Succession“. Hans Dødsaar sættes derfor vel rigtigst til 1671 (efr. M. H.). I Thuras Valvæ nævnes han ikke.

Laurits Ernstsen von Baden (1636-39). Han er født i Horsens 1616, hvor hans Fader Ernst von Baden var Borgemeister**), hans Moder, en Søster til Erkebiskop Svane, heed Anna Hansdatter. Han deponerede 1630, altsaa kun 14 Aar gl. (Giesing III, 297). Rye-rup p. 24 lader ham derimod først blive Student 1644. Efter Giesing l. c. skal han nu i Aarene 1631-35 være reist udenlands med sin Morbroder Hans Svane og besøgte paa denne Reise Tydskland, Holland, England og Frankrig.***) Strax efter sin Hjemkomst tog han theol. Examen og 1636 Magistergraden. (Giesing III, 298.) Samme Aar blev han Rector ved sin Fødebyes Skole, og arbejdede her trolig i 3 Aar, indtil han 1639 af Henrik Rangau til Rosenvold blev kaldet til at være Sogne-

*) B i n d i n g blev siden Sognepræst i Horsens.

**) Worm I, 51 siger: „og Toldforvalter i Nørre-Jylland“.

**) Om Svanes Reise see Hist. Cal. III, 224-25.

præst for Stouby og Hornum Menigheder i Nark. Slift efter Henrik Jørgensen, der døde 1639 i Decbr. og ikke 1629, som Poulsen har. Derpaa blev Baden ordineret 1640 Dominic. III. post Epiph. af Biskop Dr. Morten Madsen. Fra de anførte Efterretninger om vor Rector Baden afvige baade Thura og Myrup. De lade ham først blive Rector 1648 og Mag. 1649, Præst 1650. Vi have i det Foregaaende fulgt Giesfing, som paastaer at have sine Efterretninger fra Rector Badens Sønnesøns Søn Pastor Niels Baden, ligesom ogsaa Dr. Wurman Becker (der er besvørgret med Familien Baden) i sine i Aaret 1832 udgivne „Nachrichten von dem Geschlechte Baden“ har de samme Aar, som Giesfing. Naar imidlertid denne angiver, at Baden tog Magistergraden 1636, da maa dog deri være en Feil; thi Thura Idea p. 130 har ingen Magistre dette Aar, men i sine Valvæ siger han, at Baden creeredes 1649 til Magister af Jacob Finke, og i det angivne Aar toge ogsaa 20 denne Grad. Baden boede i Gammelby Præstegaard og var gift med Else Cathrine Jensdatter (Jerlø). Han døde Bartholomæi Dag (den 24de Aug.) 1689, 73 Aar gl., og opnaaede altsaa, hvis Giesfing har Ret, at blive Jubellærer. Om de mange Dplag, hans Bog: Himmelfstigen oplevede, see Myrup p. 24. Den indeholder gudelige Betragtninger over 18 Bibelsprog og er prydet med ligesaamange Kobber.

Mag. **Andreas Nielsen Regel** var født 1615 paa Holland (Giesfing III, 402). Hvad Aar han blev Rector er intetsteds angivet. Hos Thura gaaer han foran Baden, hans Embedstid her ved Skolen varede til 1648, i hvilket Aar (Tauber: Historia Scholæ cath. Arh.

p. 79 har 1647) han kaldtes til Conrector ved Aarhus Skole med Succession, naar Rector Niels Krog døde, og til Sognepræst til Nabye, hvortil han blev ordineret af Dr. Jacob Mathiesen (Hertel II, 490. Thura Idea p. 79). Han creeredes den 26de Mai 1648 til Mag. af Prof. Peder Sporman (Thura). Han opnaaede imidlertid ei at blive Rector, eftersom han døde forinden, den 23de Decbr. 1661, hvortilmod Rector Krog først døde 1685. (Hertel II, 429.) Hans Hustru heed Margrethe Mogensdatter, hun tilligemed Manden blev begravet i Sacristiet i Aarhus Domkirke (Thura Valvæ, Hertel II, 79). Regel har i en Skrivelse til Biskop Mathiesen af 1654 efterladt os et mærkeligt Bidrag til Skoledisciplinens Historie paa hans Tid, hvoraf vil sees, hvormange Uordener og Misbrug Disciplenes hyppige Vandren paa Landet som Ubedegne nødvendigviis maatte medføre: „Parochiarum ruralium administratio non parum retardat, et certe multos præclaræ alias spei pueros ita sensim ab officio avocat et oblata in nuptiis debacchandī occasione corrumpit, ut a Musis plane abhorreant, Baccho et otio dediti. Integrum sæpe triduum in parochiis delitescunt, jam funus sibi præcinendo curatum esse prætendunt, jam coeli injurias etc. (Tauber p. 83.)

Mag. **Claus Christensen Sviring** (16..-1659). Om han fulgte umiddelbart efter Regel angives hverken hos Thura eller i M. H., i hvilket sidste Skrift der siges, at han var Rector her 1656. Thura siger, at medens han var Rector her, tog han Magistergraden 1655 under Prof. Jacob Finke. Han blev 31te Juli 1659 (M. H.) kaldet til Sognepræst for Sviring, Tam-

drup og Hornborg i Nærh. Stift, ord. 21de Sept. 1659 af Biskop Jacob Mathiesen, blev senere Provst for Niim Herred, døde 1668. (Poulsen p. 36. Eachmand p. 102. Thura Valvæ.)

Jacob Sørensen Drsted (1659—60). Han blev allerede d. 28de Decbr. 1660 (M. H.) kaldet til Sognepræst for Hornslet Menighed i Nærh. Stift og ord. af Biskop Gnevold Brochmann, døde 1674. (Thura Valvæ, Poulsen p. 73 angiver hans Dødsaar til 1614, som er en Trykfeil.)

Mag. **Gregers Lorents Fog** (1660—65). Han blev 1665 forflyttet til Ribe Skole som Rector, og forestod dette Embede indtil sin Død 1693. (Thura, M. H.) Ifølge Thuras Idea p. 68 skrev han en Disputats de unitate dei, 1658 in 4to.

Mag. **Canutus Olavius** (Knud Oluffen) [1665—81?]. Thura siger, at han tog Magistergraden som Rector 1677 under Prof. Ole Borch. Af en Indberetning om Skolernes Tilstand i Nærh. Stift (Hüberg Aftstykker II, 170) sees, at Skolen i Aaret 1681 havde 39 Disciple, „af hvilke de fleste ere fattige Born. At Freguenten er icke større, volder, at folkene her i Byen, som Born hafve, ingen synderlig Eyst hafve at holde deres born til latinske Schole.“ Han døde i Embedet og ligger begravet i Klosterkirken. (Valvæ).

Mag. **Thomas (Gregori) Krag** (1681[?]-1691). Thura siger, at han, som Rector, creeredes til Mag. 1686 af Prof. Ole Borch. Han døde i Embedet.

Johannes Olai Neapolitanus (Hans Oluf=

sen Nysted) 1691—93. *) Han var født den 14de Aug. 1664 i Thronhjem, hvor hans Fader Oluf Hansen Nysted (en dansk Mand, rimeligviis fra Nysted) var Borger og Skipper (M. H.), hans Moder Cathrine Christensdatter Schsted var født i Norge. Efterat have nydt fra sin tidligste Barndom en omhyggelig Underviisning i Hjemmet, blev han lidt over 12 Aar gl. sat i Thronhjems Cathedralsskole. Efter Faderens Død vedblev han at frequentere Skolen indtil 1679, i hvilket Aar Thronhjem blev hjemsogt af en Ildbrand, der lagde en stor Deel af Byen i Aske, Skolen ophørte i længere Tid, og vor Nysted beretter, at han i 2 Aar underviste et Par Børn, hvis Fader Mathias Orning eiede en Gaard 6 Mil fra Thronhjem, efter den Tid besøgte han atter Skolen, hvorfra han dimitteredes 1681 af Rector Simon Hoff, men da hans trange Kaae forbød ham at afgaae til Universitetet, søgte han at erhverve sig det Nødvendige dertil ved at undervise 1 Aars Tid Præsidenten i Thronhjem og Amtsforvalter over Thronhjems Stift Peder Kasbøls Børn. Endelig 1682 gik han til Kjøbenhavn og efter fuldendt Examen optoges han blandt de akademiske Borgere, tog efter omtrent 2 Aars Forløb theol. Examen. Han blev derpaa ved Juletider 1685 Huuslærer i Carild Præstegaard, senere underviste han i Aarhus flere Familiers Børn. 1691 blev han af Biskop Erik Grave kaldet til Rector for Horsens lærde Skole, men om hans Virksomhed i dette Embede indskrænker han sig desværre alene

*) Nysted har efterladt sig en haandskreven Autobiographie betitlet: *vitæ meæ introitus et progressus*, som her er benyttet.

til at berette, at han i sit Rectorat sendte 10 unge Mennesker til Universitetet. I Juli Maaned 1693 blev han udnævnt til Sognepræst for Løsning og Korning i Narh. Stift, ordineredes 12te Aug. (Pouls. p. 23, Thura: Valvæ) af Biskop Dr. Joh. Braem, og giftede sig d. 28de Marts 1694 med Lene Solgersdatter, Enke efter hans Formand paa Kaldet. Som Præst vedblev han at forberede unge Mennesker til Universitetet, blandt dem, han saaledes underviiste, nævner han en Christian Ranzau. Hans Kone døde den 12te Marts 1714, men allerede d. 25de October s. A. ægtede han Marie Jensen, Enke efter Martin Gødesen, hun døde den 21de Juli 1738, til stor Sorg for Nysted, der synes at have elsket hende inderligt. „Obiit“ siger han „amicissima mihi que omnium, quos terra sustinet dilectissima — prope os domini, saa at Gud Herren ligesom lagde sin Mund nær til hendes Mund, og da tog til sig igjen den Sjæl, som han selv havde givet hende.“ Han ender sin Autobiographie med følgende Ord: „Esaias 12, 1—2. Herre! jeg takker dig, at du har været vred paa mig, men din Vrede er afvendt og du trøster mig. Sec, Gud er min Salighed, jeg vil haabe og ikke frygte; thi den Herre, Herre er bleven mig til Salighed. Hæc verba, si fieri possit, meis in exsequiis explicari mihi que applicari volo et percipio.

Symbolum mihi fuit *Iesu Ope Nitor* (Iohannes Olai Neapolitanus), jeg lider og stoler paa, at min Jesus hjælper mig, og i hans Navn beder jeg Herren Om Naade (Hans Olufsen Nysted) forventende Naade og Mi-skundhed Her Oven Ned.

Conditur hoc tumultu Iohannes Olai Neapolitanus

(miser peccator, at patri misericordiarum Deo suum propter filium reconciliatus), quem in sui amorem pertraxerant bonæ piæque Musæ; abstulit in terra extera dies emortalis. Nosti jam, hujus tumuli spectator, quis fui. Ego his in tenebris te noscere nequeo, te autem, ut noscas te mortalem, tacitus moneo.

Cura, dolor, morbus, perituræ tædia vitæ.

Ite, alias posthac sollicitate animas.

Me procul a vobis Deus evocat, illicet actis

Rebus terrenis, hospita terra vale.

Accipe tu corpus, fossoque reconde sepulcro,

Namque animam coelo reddo, sed ossa tibi.“

Han døde den 31te Decbr. 1740, uden at efterlade sig Børn. Han lagde sig meget efter Philologie, især den nordiske, søgte at udlede de nordiske Sprogs Oprindelse fra det Græske og arbejdede i mange Aar paa et dansk Lexicon med Etymologie af Græsk, ligesom ogsaa paa en græsk Syntax. (Thura Valvæ.) Hans trykte Skrifter findes hos Worm II, 132 og Nyerup 436; cfr. Thura Idea p. 4, 21, 248, 311; Falster Cogit. philol. p. 85; Treschovs Jubellær. 215—19, Thronhjemfste Saml. I, 211. Om hans Brevverfing med den lærde Anne Margrethe Bredal cfr. Thura Gynæceum Daniæ litt. 39—40.

Ezechiel Henrichsen Pontoppidan (1693-1707).

Han var født den 28de Mai 1642, og var en Son af Mag. Henrik Erichsen P., Sognepr. i Veile og Provst i Nørvangs Herred († 1659), studerede ved Kbh. Universitet, hvor han den 6te Juni 1676 (Thura Valvæ) blev Baccalaureus, da Ole Borch var Defanus, blev først Hører ved Aalborg Skole, derpaa 1693 Rector i Horsens,

hvor han døde pludseligt den 5te Sept. 1707. *) (Thura, M. H., Blochs fynnste Geistlighed p. 393.) I hans Rectorats Tid udgik en Kgl. Befaling af 7de April 1699, hvori findes mærkelige Træk til Burderingen af den Tids Skoledisciplin: „Vi Christian den Femte gjøre alle vitterligt, at efftersom Vi komme udj Erfaring hvorledis ungdommen udj schollerne paa en Deel stæder udj vorre Riger schal verre hengifven til formegen Frihed, og lade sig forføre i Drif og Daabelhuse til adskillig Usonnelighed, hvorfra, naar de ved nogen alvorlig Disciplin kaldes, de da schol-lerne skal forløbe, og sig enten uden Testimonia til andre scholler begifve, eller vorre Riger undvige og deponere andre steder, eller og lade sig under Militair antage og bo-gen slet forlade.“ — — — Disciplenes Uffikkeligbed siges at reise sig for en Deel deraf, at Løverne i Væsen og Klæder ikke ere, som de burde, ikke leve ordentlig osv. (Hüb-bergs Aftstykke II, 180.)

Mag. **Grit Bredal** (1707—35). Hvad Aar han er født er ikke angivet. Han tog theol. Examen, blev 12te Mai 1697 Baccalaureus i Philos., giftede sig s. A. med Anne Margrethe Bredal, en for sin Tid lærd Dame,

---

*) Giesling l. e. siger derimod, at Pontoppidan blev Rector 1667, forlod Embedet 1672 og gif med sin Farbroder Biskop P. til Thronhjem. Efter dennes Død skal P. være draget til Kbhavn, men forgik, da Skibet 1680 den 26 Marts stødte an hiin Side Helsingør. Denne Angivelse af hans Rectorats Tid strider dog mod alle Øvriges Beretninger, saaledes veed man af en Præst Lorentz Udsøns egen Angivelse, at han, som var født 1679, havde gaaet i Horsens Skole under Nysted og Pontoppidan, af hvem han 1696 blev dimitteret til Akademiet. (Pouss. 84—85.)

Datter af Præsten Jens B. og Søster til Holger Bredal, Præst til Klouborg, Tørsting og Græstrup. Denne sidste adfisterede vor Bredal i Prædikeembedet; Thura kalder ham *comminister designatus*; og i Bredals Konges Brev til Biskop Bircherod dat. 15de Mai 1703 (Thura Gynæc. 37—39) siges om ham: *quem sibi in officio comministrum sumsit per dilectus meus frater.* (sefr. Schönau: Samling af lærde Fruent. p. 268.) 1707 blev han udnævnt til Rector i Skanderborg, men allerede s. A. forflyttet til Horsens, og tog Magistergraden den 4de Mai 1712 (Thura Valvæ). En mærkelig Yttring af Bredal i en Skrivelse til Aarh. Biskop om Glassternes Studium; har Tauber bevaret os i hans Hist. Scholæ Aarh. p. 57—80, men fejler, naar han henfører den til 1694, i hvilket Aar Bredal endnu ikke var *Baccalaureus*. „*Hic hæreo*“, siger vor Bredal, „*tanquam mus in pice aut cantherius in fossa*, eftersom at indlade sig i denne Sag er ikke andet end at udlade sig med mange berømmelige Mænd, som synes de fortjener Sted in puppi og neppe under os andre locum in sentina. Dog, at kyske Støvet under sin Konges Fodder, synes mig, at hedenske Bogers Læsning burde udryddes af de christne Skoler, og allene Herrens Bog (udi hvilken fattes hverken det ene eller det andet, Esaias 34 Cap. 16 B.) med nogle korte og grundige meditamentis bleve læste i deres Sted; thi da bleve de Unge mindre forgiftede af hedenske Vogne og Blasphemier“ osv. Thura har ei hans Dødsaar, derimod siger M. H., at han døde 1736. Hans Eftermand blev udnævnt 19de April 1735, medens Bredal endnu levede (Thura: Valvæ).

Mag. **Christopher Bhie** (1735—42), f. A. han blev Rector, tog han Magistergraden den 21de Juni under Prof. Chr. Thestrups Dekanat (Thura: Valvæ). Fra Begyndelsen af hans Rectorat Hayes Regnskaberne for Horsens lat. Skole ordentligt forte i dertil autoriserede Protokoller, hvoraf man tillige erfarer Antallet af og Navnene paa Skolens Disciple fra den Tid af. Da Bhie overtog Skolen var der 26 Disciple, det høieste Antal under ham var 1739: 47, da han døde havde Skolen ifkun 33. I den Tid, han var Rector, skete betydelige Forbedringer i de lærde Skolers Organisation ved Forordn. af 17de April 1739. Modersmaalet fik nu sin Ret; thi det blev nu bestemt, at Underviisningen skulde skee paa Dansk, og at Dansk skulde omhyggelig dyrkes, desuden udvidedes Omfanget af Underviisningen. I Bhies Tid blev ogsaa Rectorsens Løn forøget ved Hornum Tien-
de, ligesom ogsaa Hørernes Kaar forbedredes, og Stipendierne tiltog ved Medlæggelsen af andre latinske Skoler, hvilket tidligere er omtalt. Bhie udgav: Theses quædam miscellanæ. Hauniæ 1732, 4to. (Thura: Valvæ.) Han var gift med Helene Johanne Selmer (Horsens Kirkes Kirke=Stoel) og døde 1742.

Andreas Raarup (1742). Han er født 1713 i Stadel i Ribe Stift, hvor hans Fader var Præst. Deponerede fra Ribe Skole 1733 (Progr. fra Ribe 1824, p. 67, og 1837, p. 59). I Vacancen efter Bhie fungerede han som Vicerector her ved Skolen omtrent $\frac{1}{2}$ Aar og dimitterede det Aars Candidater. 1743 blev han Præst i Østved i Nørhuus Stift, døde 1790. (Worm III, 621, Nyerup II, 474.) Han har skænket en Deel Bøger

til det i Aaret 1745 her ved Skolen oprettede Bibliothek.

Mag. Jens Hansen (1742–56) er født 1712, deponerede 1731 fra Viborg Skole, studerede især de orientalske Sprog og gav senere deri Underviisning (M. H.), blev 1733 Alumnus paa Valkendorfs Collegium, siden Hører ved Frue Skole i Kbhavn i 4de Klasse; 1740 tog han Magistergraden og blev 1742 af Kong Christian den Sjette kaldet til at være Rector her ved Skolen, i hvilket Embede han forblev indtil 1756*), da han den 2den April udnævntes til Rector ved Ribe Skole. Var gift med „den lærde Rectorinde“ (som Wadskjær kalder hende i sit Bryllupsvers til Rector Hansen) Martha Lous, Datter af Navigationsdirecteur Lous i Kbhavn. Rector Hansen døde 6te Juni 1782 og efterlod sig 6 Børn. I Slutningen af hans Rectorat var Skolen godt besøgt, saaledes 1752 havde den 58 Disciple. (Worm I, 396, III, 299; Nyerup 222; Giesing II, 2, 294; Natb. Program 1840 p. 146, ditto for 1844 p. 44; Hofm. II, 162.)

Peter Jacobsen Tetens (1756–73). Han var født den 27de Oct. 1729 i Nykjøbing paa Falster, hvor hans Fader var Vager og Kjobmand, deponerede fra samme Skole 1745. Efter at have taget theol. Examen blev han Alumnus paa Vorchs Collegium, tog 1750 Magistergraden og blev s. A. Dekanus paa Klosteret, blev

*) I hans Rectorat falder Dve Høegh=Guldbergs Skolegang i Horsens lærde Skole (1746–49). Han kaldes i Protokoll. Dve Jørgensen Høegh (hans Fader heed Jørgen Høegh), senere Dve Guldbierg, Dve Guldberg; anføres 1748 som Cherdegn.

1754 anden Lectieholder ved Frue Skole i Kbhavn, og foretog paa nogen Tid tillige 3die Lectie i 3die Lectieholders Graværelse udenlands, blev 1756 Rector i Horsens og giftede sig s. A. med Ananie Wederkind, en Datter af Provst W. i Nykjøbing paa Falster, blev 1773 Stiftsprovst i Ribe, tog 1779 den theologiske Doctorgrad og beskikkedes 1781 til Biskop i Viborg, var tillige correspond. Medlem af Landhuusholdningselskabet. Han døde den 7de April 1805. Han var en nidfær Embedsmand, havde store Fortjenester som Skolemand og Videnskabsmand, godgjørende i høi Grad. Hans Skrifter findes nævnedes hos Worm II, 469, III, 772 og 994, Myrup p. 601. I Fallesens theol. Maanedsskrift V, 603—4 skrev forhenv. Overlærer Kruse et latinsk Sorgedigt til hans Minde, ligesom Pastor N. Blicher i samme Maanedsskrift VI, 119-20 et lignende (cfr. Giesing III, 148-49).*)

Johan Henrik Tauber (1773—81).***) Han var født den 7de Sept. 1743 i Aalborg, hvor hans Fader, som var fra Augsburg, var Borger og Kobbersmed, af hvilken han, da han tidlig røbede Anlæg til Studeringer og i Exrdeleshed Lyft til at læse det N. Test., i Aaret

*) En Sønnesøn af Biskop Tetens er den nuvæ. Sognepræst i Horsens, Hr. Pastor Peter Tetens.

**) Man har 3 Biographier af denne Mand. Den ene, forfattet af ham selv, findes i Blochs fynnste Geistl. Historie Pag. 432—55, den gaaer indtil 1787, da han blev Rector i Roeskilde; den anden i hans Nekrolog, forfattet af hans Svoger, Prof. Wegtruy, i D. Litteraturt. 1816, Nr. 7; den tredie af hans fordums Discipel, nuv. Statsraad, Rector, Dr. S. N. J. Bloch i Bidrag til Roeskildes Domkirkes Historie 1ste Hefte Pag. 71—77 og 2det S. 69—71.

1753 blev sat i Nalborg lat. Skole, efter Høveren Bjørn Glædrups Raad, en Mand, hvis Underviisning Tauber selv omtaler som mageløs. Han gjorde under denne sin „allerfortræffeligste Lærer“ en saadan Fremgang, at han sprang først 3die og senere „til Skolealmuens Forbauselse“ ogsaa 5te Lectie forbi, i Mesterlectien forblev han imidlertid efter Faderens Ønske i 3 Aar, „for ei at være saa ubefæstet i Erfarenhed og blotstillet for Forførelse“, naar han kom til Akademiet. I sit 16de Aar fristede han den Skjæbne at miste sin Fader, der Intet havde sparet paa hans videnskabelige Uddannelse, hvort han især understøttedes af den omtalte Glædrup, der ei alene laante ham Bøger, men ogsaa krævede Regnskab af ham for det Læste. 1762 dimitteredes han af sin Rector, Prof. de Hemmer, og overstod priselig 1ste Examen, ligesom han ogsaa Aaret efter tog den philos. Examen med bedste Charaktier. 1764 blev han Exercitiarius paa Klosteret, 1765 tog han Baccalaurei Graden, i to Aar hørte han bestandig Conferentsr. Kalls Forelæsninger over de østerlandske Sprog og Justitsraad Munthes over det N. Test. Da han ei kunde overtale sig til at høre Prof. Holms dogmatiske Forelæsninger, og denne derfor ei vilde give ham Klosteret og Regentsen, maatte han af Mangel paa Understøttelse 1765 reise hjem til Nalborg og opholdt sig der i sin Moders Huus, hvor han uden Bekymring for sit Udkomme kunde overlade sig til sine theologiske og philologiske Studier, samt underviste der nogle unge Menneker, hvoriblandt hans Eftermand i Rectorembedet i Horsens og Odense, i de døde og det franske Sprog, ligesom han ogsaa øvede sig i at prædike, oversatte af Franssk og Tydsk, skrev Re-

censioner, som ere indførte i de jydffe Efterretninger. Saaledes forberedt reiste han 1768 igjen til Kbhavn, for atter at høre theologiffte Forelæsninger hos Rosenstand, hvis Yndest han vandt ved en exegetiff Afhandling over Rom. 8 Cap. 19—21, og Cramer, som udnævnte ham til at nyde Communitetet og Regentsen og antog ham til sin Amanuensis og Huuslærer. Efter Gramers Udnævnelse til Superintendent i Lybek, vandt han Biffop Gunnerus's Yndest, som var nedkaldt fra Thronhjem til Kjøbenhavn, for at sætte Akademiet paa en bedre Fod, og denne forlangte endog, at Tauber vilde gaae ham til Haande i hans Arbeide med den akademiffte Indretning. Efter at Planen var færdig, overtalede Gunnerus ham til som Secretair i det Norske Videnskabers Selskab at ledsage sig; han reiste derfor til Aalborg, for at tage Afffed med sin Moder, men foranlediget ved hendes Misfornøielse med denne Plan og Belynderes Raad, frasagde han sig denne Post, reiste atter til Kbhavn, og blev nu (1772) Dekanus paa Communitetet og Alumnus paa Borchs Collegium og fik, skjøndt han endnu ikke havde taget theol. Embedseramen, en aarlig fgl. Understøttelse af 100 Rdlr. med Befaling at holde offentlige Forelæsninger, 1773 underkastede han sig den saakaldte Magisterconferents; s. A. gjorde han i de akademiffte Frier en Reise til Aalborg, hvor han mistede sin Moder, og selv faldt i en saa farlig Sygdom, at han svævede mellem Liv og Død. Paa samme Tid blev Rectoratet i Horsens ledigt, hvorom hans Ven (Rector) Gottschald i Aalborg foranstaltede en Ansøgning indgivet i hans Navn. Til dette Embede, som stod ledigt til han igjen

efter sin Sygdom var kommen til Kbhavn, blev han beskikket den 25de Novbr. 1773. Han leed i denne Tid af Anfald af Sygdom og Mismodighed og maatte, som han selv siger, „alt for tidt savnes fra sin kjære Ungdom“. I Horsens ægtede han den 4de Nov. 1774 Gregoriane Vegtrup, en Datter af Mag. Provst Erich Giorup Vegtrup. Han var Rector i Horsens indtil 1ste Aug. 1781, i hvilket Embede han holdt adskillige Taleer ved de efter den Tids Skik brugelige Talevesler*), paa Kongens Fødselsdag, saavel som ogsaa ved sin Tiltrædelse og Fra-trædelse fra Rectorembedet. Han tog Afsted fra Horsens Skole ved en Tale om de mangfoldige Fordele, som ere forbundne med Rectoratet i Horsens fremfor andre Steder. Medens han var Rector her underkastede Tauber, hvis Hu stedse stod til en theologisk Lærestol ved Akademiet eller til Præstekald, sig i Aaret 1779 den theol. Embeds-examen, skjøndt han ikke var forpligtet dertil, men for ikke ved sit Exempel at bane Vej for Andre til Dispensation. Ved hans Venners Foranstaltning blev han 1781 kaldet til Rector ved Odense Skole og Prof. i Philologien ved Gymnasiet. I Odense var han til 1787, i hvilket Aar han blev Rector i Roeskilde. I Aaret 1790 erholdt han den theol. Doctorgrad uden Disputats ved Wresdipлом. Han virkede ved Roeskilde til 1808, da hans Helbred, som altid var svageligt, nødte ham til at udbede sig sin

*) Ved Horsens Skole udbetaltes 4 Rdlr. aarlig til en Candidat for en Tale over Dorothea Hansdatter. Udg. er i Besiddelse af en af (Provst) Jens Stockholm ved denne Leilighed den 24de Sept. 1790 holdt Tale, som udgjør ikke mindre end 37 tætskrænte Sider i 4to.

Afsked. Han døde den 26de Jan. 1816. Hans Værd som Rector — siger Prof. Vegtrup — var almindelig erkjendt. Han udmærkede sig ved den blideste Dmngang og ved at lede Disc. til selv at tænke, hans Exempel virkede paa de andre Lærere og det bidrog meget til en mere sædelig Cultur, hans Blidhed var i ældre Tider paafaldende og endnu mere, at han næsten aldrig straffede. Statsr. Bloch, som har været hans Discipel, omtaler ligeledes hans overordentlige Ulyst til at straffe. „For en slet Stiil var det en høi og dybt følt Straf, naar han ikke vilde tegne sit sædvanlige Mærke, et T, under den“. Det var en Lyst og Glæde — siger denne hans Biograph — at læse Virgil og Horats under ham, hans Religionsunderviisning var lys, hjertelig og opvækkende. Med Litteraturen søgte han at gjøre sine Disciple bekjendt og vakte Lyst hos dem til at auffsaffe gode Bøger. Noget for høi og ei ganske fattelig var han, især for den, der først kom ind i Classen, hvilket forøgedes ved at han kun havde en svag Stemme. Han søgte især at danne Disciplenes danske Stiil, hvad der dengang, som bekjendt, ikke droges megen Omsorg for i Skolerne. I sit lange Skoleliv dimitterede han 215 Disciple til Universitetet, han gav i de dertil indrettede Protokoller mangt et vigtigt Bidrag til Charakteristik af Disciple, som siden have vundet et Navn som Embedsmænd eller Videnskabsmænd; i hans Tid dimitteredes fra Horsens blandt Andre (Prof., Stiftspr.) Clausen, (Præsten) J. Hornsyld og (Statsraad) D. Hornsyld. Medens han var Rector ved Horsens Skole indførtes en Deel Forandringer i de tidligere gjeldende Bestemmelser for Omfanget af Underviis-

ningen ved Forordn. af 11te Mai 1775, men Tauber blev ei staaende derved; skjøndt hans Methode maaskee ei altid var feilfri, afveeg han dog i Meget fra den sædvanlige Elendrian. Under hans Embedstid i Horsens skændede Ove Søegh = Guldberg ved en Skrivelse af 19de Sept. 1779 (Brevet er aftrykt i Hors. Progr. 1844 p. 14) „indtil videre“ aarlig 20 Rd. som Flittigheds = Belønning til Disciple, og vedblev stadig at interessere sig for Horsens Skole, dens Lærere og Disciple, hvorom det nedenfor efter Originalen aftrykte Brev til Tauber giver fuld Vidnesbyrd.*) Tauber efterlod sig ei faa Skrifter, som findes opregnede hos Myerup og Grølev. Han blev be-

*) Belædle og Høilærde
Høistærkede Hr. Rector.

Det har været mig en inderlig Fornøielse at erfare Deres Belædelsheds over den liden Prøve paa Taknemmelighed, som jeg skylder min gamle Fædrene = Skole. Dgsaa slutter De vel Selv, med hvilken Begierlighed jeg har læst den værdige Anvendelse, som De har gjort af denne Gave. Gid disse og alle de Unge maatte svare til Deres gode Lærers Husse, der er og mit! At M. Juul har antaget Plads som tredie Lectie = Hører, er mig ret kiert: hos mig skal det være ham en sand Fortieneste. Faae ham til, Kiære Hr. Rector, at berede sig til examen Philol. især som Magister; thi Attestats har han vel, og saa skal jeg med Guds Hielp nok sørge for at faae ham i den eene eller anden Wei befordret. Saadanne unge muntre vakre Mænd kunne og gierne, hvor strengt endog Skole = Arbeidet er, vælge sig en eller anden enkelt Materie, som de kunne skrive over; en liden Afhandling hver 2den eller tredie Aar har paa Regieringen en fortreflig Virkning. Til Hornslyld sender jeg herved 10 Rd., som Deres Belædelshed vilde give ham fra mig; men tillige bede ham, at sende mig til kommende Sommer en Fortsettelse over saamange Lig = Steene paa Kirke = Gulvene især, som han kunde læse. Hvad ellers

gravet paa Graabrodre Kirkegaard i Roeskilde, paa hans Grav staaer en Mindestotte, bekostet af en Deel af hans fordums Disciple. (Cfr. Worm III, 769, Nyerup 597, Malberg Progr. 1840, Brev fra ham til Worm see Hors. Progr. 1841, p. 10—13, foruden de forhen anførte Skrifter.

Mag. **Die Kraft** (1781—87). Er født i Kbhavn den 11te Oct. 1753. Hans Fader, som var Kjobmand og Skipper, flyttede 1756 til sin Fodeby Gladstrand, hvor han faa Aar efter døde, og efterlod sig Enke og 4 Søn-

---

min lille Gave angaaer, og de Spørgsmaale, som De videre gjør: saa troer jeg, at naar ingen overordentlig Flittighed skulde være i en Lectie (hvilket dog vel sielden indtraffer) var det vel bedst, enten at giemme den til næste Aar, eller og, om flere i en anden Lectie ere sande Medbeilere, da at give Gaven som et accessit til den næst bedste i den Lectie, hvor Fliden har været anseelig. Skulde to være i alt lige, som kand hende, skiont sielden: da vilde jeg vel underrettes, førend Bestemmelsen skeede, med mindre, som jeg alt har sagt, der skulde fra en anden Lectie være en Præmie, som der ei blev uddeelt, hvilken da bliver til Deel for den ene af de Gode enten ved Valg eller Lodkastning.

Deres Belædelhed har vel efter Forordningen allerede ophængt i Deres Skole en Liste over de Mand, som derfra ere komne til Embeder. Horsens har dog nogle, den kan glæde sig over. Erkebiskop Svane og Lovensørn skulle ei glemmes. Lad mig engang vide, om De har den, og lad en Discipel sende mig en Copie deraf.

Hu ikke et Ord meere, uden dette eene sande, at jeg er med den sandeste Høiagtelse

Fredensborg

d. 9. Oct. 1779.

Deres Belædelheds
 ærbødige Ven og Tiener
D. Høegh Guldberg.

Er Toldorff ei endnu befordret? Lad ham søge dog, Geistligt eller Verdsligt, naar Leilighed er.

ner, af hvilke den næstældste Ole kun var 10 Aar gl. I de første Elementer af Religionen, lidt af det tydske Sprog, Regning og Skrivning blev han undervist hjemme af en ustuderet Lærer, der tillige gav sig ud for at kunne lære ham Latin, men som bibragte ham Begyndelsesgrundene heri paa en saadan Maade, at Kraft snart fandt det utaaaleligt at studere, og hans Hu stod nu til Handelen, men dog især til Eoen. Hans Moder, hvis Kaar vare meget trange, satte ham, der nu var 12 Aar gl., imidlertid i Saurbiers tydske Skole i Aalborg, og her modtog han ei blot omhyggelig Underviisning, men behandlede med en Faders Kjærlighed af sin Lærer, der snart bemærkede sin nye Lærings gode Naturgaver, opvakte Hoved og høielige Gemyt forbunden med en for den Alder ualmindelig Stadighed, vedholdende Flid og Arbeidsomhed. Til Lykke for Kraft opholdt Student (senere Prof., Rector) J. S. Tauber — hvem Kraft i Tiden efterfulgte baade som Rector i Horsens og Odense — sig paa den Tid i sin Moders Huus i Aalborg; Saurbier overtalte denne sin Svoger til at meddele Kraft, hvis Eyst til Studeringerne atter var vaagnet, Underviisning i de lærde Sprog, og under denne fortjente Skolemands Veiledning gjorde Kraft en sjelden Fremgang. 1768 i Mai blev han optagen i den lat. Skole i Aalborg, hvis Rector, Justitsr. Thesstrup fandt ham moden til Optagelse i Mesterlectien. Her erhvervede han sig snart ved sin uafbrudte Flid, sit sædelige, sindige Forhold sine Læreres Kjærlighed, og omtaler med Erkjendtlighed i sin Autobiographie (Blochs fynske Geistl. 456—65), hvor meget han skyldte saavel Thesstrups udmærkede Gave at gjøre sig

fattelig for Ungdommen, som Conrectoren, Gottschalks grundige og smagfulde Underviisning i Sprogene, hvorved Philologien blev ham et saa hjært og behageligt Studium. Han nød ogsaa som opmuntrende Belønning saavel sine Læreres Hørs, som al den Understøttelse, der var muligt. Aar 1771 gif han til Akademiet, hvor han ved Examen aflagde et hædrende Vidnesbyrd om sin Flid og sine Kundskaber. Kraft, hvis Raar vare frange, understøttedes med Raad og Daad af sin forrige Lærer Tauher, dengang Inspektør paa Collegio regio, han fik frit Logis hos denne sin Belynder, som tillige anbefalede ham til den daværende Provst paa Regentsen, den fortjente Prof. Seydlitz; denne Mand hjalp ham, hvor han kunde, gav ham Expectans-Plads paa Klosteret og satte ham ved sit eget Bord; ved samme Bord var han ogsaa siden i 2 Aar, da han selv havde faaet en virkelig Plads paa Communitetet. Seydlitz vedblev steds at ynde og elske ham, foreslog ham saaledes, efter at han havde taget theolog. Examen, til Decanus, betroede ham nogle Gange i sit eget Forfald, med det theol. Facultets Indvilligelse, at føre Protokollen ved theol. Examen, osv. 1772 i Juni tog Kraft Ex. Philos. med bedste Charakter. Ved Siden af Philologie dyrkede han nu Theologie, forberedede unge Studerende saavel til Ex. Philos. som Theol. Et Par Aar, efter at K. havde taget Philos. Ex., gjorde Biskop Valle ham til sin Amanuensis, gav ham samtidig dermed Klosteret og Regentsen og optog ham i det af ham oprettede Prædikelseselskab. 1775 blev han Alumnus paa Worchs Collegium, og tog s. A. theologisk Examen med bedste Charakter, skrev under sit Ophold paa Regentsen

og paa sidstnævnte Collegium et Par theol. Afhandlinger, og fortsatte efter th. Examen saavel sine theol. som philol. Studier. Den 30te Dec. 1778 blev han beskikket til Conrector ved Aalborg latinske Skole, forblev imidlertid Vinteren over i Kbhavn og tog Magistergraden den 1ste Mai 1779. I Aalborg var han til 1781, da han den 1ste August udnævntes til Prof. Taubers Eftermand som Rector ved Horsens lat. Skole. I Horsens giftede han sig 1783 med Frederikke Caroline Leberer, en Datter af Justitsr. C., Regimentsfeldtkjærer ved det fiesvigiske Cavaleri-Regiment og Læge ved det russiske Hof i Horsens. Som Rector i Horsens holdt han ved forskjellige Leiligheder, saaledes til Erindring om 2 Medlemmer af det fyrstelige russiske Huus i Horsens, Taler, hvorrat nogle ere trykte. Mærkeligt nok fulgte han 2den Gang efter sin Lærer Prof. Tauber, som dennes Eftermand som Rector i Odense og Prof. ved Gymnasiet den 11te Jan. 1788, men døde allerede den 11te Nov. 1793. Hans Enke opnaaede en hoi Alder, og døde først, efter flere Aars Lidelser, den 16de Dec. 1846 i Odense. Kraft efterlod sig ikke Skrifter af storre Betydning; foruden nogle Leilighedstaler, Programmer og Prædikener, hvilke findes nævnde hos Nyerup i Lit. Lex., har han ei udgivet Noget. (Worm III, 881; Nyerup 678; Aalborg Progr. 1840, p. 78—79.)

Prof. **Dlus Worm** (1787—1829).*) Han horer til de Lærde, der arvede et hædret Navn — siger hans

---

*) I Nyt theol. Bibliothek, 19de Bind, har Prof. Jens Wieler leveret et Mindeskrift over Worm, hvilket her udtogsviis er benyttet.

Biograph — og efterlod det omgivet af ny Hæder. Paa mødrene Side nedstammede han nemlig fra Wormerne, en Familie, der har skænket Danmark saa mange udmærkede Videnskabsmænd. Han heed egentligen Oluf Wagge og var født den 22de Oct. 1757. Hans Fader var Provst Christen Wagge, Sognepræst til Tvede i Møls Herred, hans Moder var Margarethe Benedicte Worm, en Søster til den berømte Lærde Prof. Jens Worm, Rector i Aarhus, som blev vor Worms anden Fader, idet han tog ham i sit Huus og holdt ham som sin Son under hans Skolegang (fra 1768) i Aarhus lat. Skole. Denne imod vor Worm udviiste Godhed i Forening med dette Navns gamle Berømmelse havde allerede tidligt foranlediget, at han med Bedkommendes Samtykke kaldte sig efter sin Morbroder. „Ved hans Flittighed, ualmindelige Stadighed og hans fra Ungdommen af satte Væsen gav han — siger Hertel (Aarh. Domk. Beskr. 2 D. S. 177) — allerede tidligen Tegn fra sig og sikker Formodning om, at ville i Fremtiden ligne hine berømmelige Wormer.“ Han dimitteredes fra Skolen 1775 og tog theologisk Examen den 20de April 1779 med bedste Character. Guldberg var tilstede, indbudet af Faculteret (Horsens Progr. 1844, p. 45), som om det var til en akademisk Fests, saa store Forventninger havde han allerede den Gang oprakt. Efter Examinationen henvendte Examinatorene (Walle, Hornemann og Janson) hver nogle Ord til Worm, hvori de omtalte hans udmærkede Flid og Lærdom (Hors. Progr. 1844 l. c.). Walle spaaede allerede den Gang om ham i et Brev til Prof. Jens Worm: „Han vil under Guds Betsignelse blive en af Danmarks store Mænd.“ Samme

Mar, han tog theol. Examen, blev han Dekanus ved det andet theol. Bord paa Communitetet, hvor han med sjelden Indsigt ledede sine yngre Medstuderendes Øvelser. I Forening med Theologien dyrkede Worm humanoria, hvoraf da den klassiske Philologie udgjorde Hovedsummen. En hæderlig Prøve paa sin Fremgang heri aflagde han den 26de Mai 1780 ved at tage den philologiske Embedsexamen med bedste Character. Hans Mæcener vare Guldberg, Lurdorph og Suhm, af deres Bibliotheker ofte han for en stor Deel den Lærdoms Fylde, for hvilken han tidligen var bekjendt, thi allerede som Student blev han af de yngre og det dygtige Studerende betragtet som et lumen, meget mere siden, og hans Udsagn gjaldt i hans Omgangskreds næsten som et Orakel. Politik, Theologie, de skjønne Videnskaber vare de sædvanlige Gjenstande for Underholdningen i denne Kreds; at navngive hans Omgangsvener i de 13 Mar, han uafbrudt opholdt sig ved Kbhavns Universitet, vilde egentligen være det samme som at nævne Datidens bekjendteste yngre Lærde, fastest sluttede han sig til Rasmus Møller og Myerup, med hvilken sidste han især stod i noie Venkabsforhold, i hvor meget de end vare forskellige fra hinanden og navnlig i Religionsmaterier vare uenige; men under den store Meningsstrid forblev deres Venkabs urokket, Worm vidste at vurdere et Hjerte som Myerups og angiver selv Myerups Ærlighed som Grunden til deres Venkabs Varighed. I en Række af Mar manducerede Worm til theol. Embedsexamen, skrev i Marcne 1783—88 adskillige Recensioner i Lærde Efterretninger og indlagde sig store Fortjenester af vor Litteraturhistorie ved Udgivelsen af 3die Deel

af det Wormske Lexicon over lærde Mænd, som uden hans Bistand aldrig vilde være kommet for Lyset. I Maret 1784 tog han Magistergraden; om den ved denne Leilighed af ham forfattede Afhandling domte Worm meget beskedent; „den betydede ikke meget — siger han — den kom ud ved overordentlig Leilighed, og det i Hu og Hast“. I December 1787 bekliffedes han til Rector ved Horsens lat. Skole, men tiltraadte først Embedet noget ind i Maret 1788, og dette Embede beholdt han for stedse, hvorofte der end aabnedes ham Adgang baade til bedre aflagte og større Virkefredse, hvilket saaledes var Tilfældet allerede Maret efter at Worm var kommet til Horsens, da et theol. Professorat ved Kbhavns Universitet blev ham tilbudt; men han afflog det. Kort efter han var bleven Rector giftede han sig med Jfr. Elisabeth Saur (født 1755), en Datter af Løgen Saur i Kbhavn. I Maret 1790 blev han af det theologiske Facultet indbudt til at tage Doctorgraden i Theologien, men han afsløg det i et lat. Brev til bemeldte Facultet (See Hors. Progr. 1844, p. 30—31), idet han undskyldte sig med, at Tiden var for kort til at skrive en ordentlig Disputats. Man maatte saaledes opgive Haabet om at faae Worm til at gaae til Kbhavn som akademisk Lærer, han var formeget Skolemand med Liv og Sjæl; i hvor meget han end interesserede sig for Videnskaberne og Litteraturen, var dette ham kun det andet Moment i Livet, Skolen var ham det forste; naturligtviis vare de begavede Disciple ham de behageligste, men han forsomte Ingen, og fremhjalp Alle, saavidt deres Flid og Anlæg tillod det; aldrig satte han en Ore i at lokke en Mængde Di-

sciple til sig, tværtimod havde han næsten et fastsat Antal og yndede ei en 1ste Classes Dyprettelse, hvilket ogsaa først skete efter hans Tid. Vi have i det Foregaaende seet, at han helde til det gamle System i Underviisningen, saa at han kun nødvingen gav sit Samtykke til Udvidelsen af de lærde Skolers Underviisningsgjenstande, saaledes var han f. Ex. ingen Ynder af Mathematiken, han frygtede for, at det var umuligt at faae Lærere, der vare dygtige nok til det, der udfordredes, „hvor faaer man Hoveder fra — siger han i sin mærkelige Erklæring af 1795 over Hertugen af Augustenbergs Ideer om det lærde Skolevæsens Forbedring — der kunne tage imod alt dette, uden at overvældes.“ Hans Hovedprincip var, at det ved Ungdommens Dannelse i Skolen mere kommer an paa, hvorledes end hvormeget der læres, og afgav Prover derpaa baade før og efter den Reform, hvis Indførelse ved Horsens Skole han ei efter sit Duffe kunde faae udsat til sin Afgang, i de Candidater, han affendte til Akademiet, som næsten alle fik bedste Charakterer til examen artium og hvoraf mange udmærkedes.

En kort Skildring af ham, som Lærer, har hans Discipel Prof. Brøndsted givet os i det lille Skrift: „Nogle Ord til Oluf Worms Amindelse“, og deraf ville vi i det Følgende laane nogle Træk. Grundtonen i hans Væsen — siger Brøndsted — var dyb Følelse, stundom blandet med en vis Mysticisme; som Worm i det Hele levede og døde sit Valgsprog tro: Nihil ad ostentationem, omnia ad conscientiam, saa var i Særdeleshed hans Liv paa Skolen et Liv i Samvittigheden; fra denne personlige og moralske Energie hidrørte det, at endog de

Skjodesløsefte blandt hans Disciple dog altid lærte Noget, og at neppe Noget af hans mere opvakte Disciple forlod hans Skole, uden at medbringe til Akademiet et ualmindeligt Forraad af Kundskab og Velæsenhed i et eller andet af de Værefag, hvortil han, efter Worms Mening, yttrede et fortrinligt Anlæg. Til Humanitet og evangelisk Christendom søgte han især at opdrage den ham betroede Ungdom, om hans Fortolknings Grundighed, Kraft og Klarhed af Classikerne vidne hans endnu levende Disciple, ligesom Brøndsted, eensstemmigt; det var hans Fesdage, naar han fra sit Cathedral kunde fortolke Digterne, og selv de Eløveste maatte henrives af hans naturlige Vegeistring, naar han hævdede sin kraftfulde Stemme og paa sin indtrængende og indlysende Maade, med det ham eiendommelige Liv, fortolkede Horats, Juvenal eller Homer, eller naar han med Fylde, Klarhed og Betsalenhed indskærpede, hvad han dybt følte i sit eget Hjerte at være Godt og Værdigt. Thi ei var det ham nok at danne ægte Humanister, det Maal, han ansaae for det Høieste, det var at opdrage sande og dydige Christne. Efter Morus latinske Dogmatik havde han udarbejdet en Ledetraad, og dicteret sine Disciple den, den var aldeles bibelsk og saa grundig, at Prof. J. Møller selv vidner, at den gjerne kunde være brugt ved et Universitet; hans Udvikling af Religionens Værdomme skildrer Brøndsted som noget ganske fortrinligt, skildrer, hvorledes Wormstundom, naar Gjenstanden førte det med sig, i ægte christelig Kjærlighed og uden al Svulst hævdede sig til en saadan Vegeistring og Salvelse, at han formaadede at vække selv den Eløveste til Eftertanke og Sympathie. Og her

var ogsaa Worm ret egentligen sit Element, „da jeg troer — skrev han i Maret 1812 til Directionen — at Mennesket uden Gud og Kristus er en ussel Ting, er det mig en Samvittigheds Sag at lede den mig betroede Ungdom til denne Tro; det er mig kjær, at Religionsunderviisningen er faldet i min Lod, jeg driver den med Hjertets Interesse og arbejder af bedste Evne mod den overhaandtagne Indifferentisme, aldeles ubekymret om jeg af mange skulde ansees for ikke at være Tidens Mand. Frugten af mit Arbejde overlader jeg roligt Forsynet.“ Det er ogsaa bekjendt, at han, naar han med Skolens ældre Disciple deltog i Madveren, holdt en Communiontale for dem, hvori han ofte tog Hensyn til Udyder, som han troede at have bemærket hos En og Anden og sjelden forfeilede hans Ord, talte af Hjertets Fylde, god Virkning (Nyt theol. Bibl. 19 B. p. 71). — Paa Skolen — siger B. — var Worm altid alvorlig, men uden al Knarvorenhed, streng, men uden mindste Vanding af Lune eller Ubillighed. Regelmige Revselsler brugte han næsten aldrig. „Jeg har altid kun ventet — siger han i et Brev fra 1813 til Directionen — og seet liden Frugt af den Slags Revselsler, og jeg har mærket, at verbera lingvæ, naar de træffe den Skyldige, og komme fra dens Mund, for hvem Disciplene føle baade Frygt og Kjærlighed, virke mere end regelmige Straffe. Jeg har i al min Embedstid endnu ikke havt Riset i Haanden“ osv. Og Worm udrettede ogsaa ved sin Dadel meget mere, end Andre ved regelmig Tugtelse; den forfeilede — siger Br. — aldrig sin Hensigt, fordi den altid var, som overalt hans hele Væsen, retfærdig, kraftig og passende. Saaledes var

Worm som Lærer; vistnok var han ogsaa en lærd og indholdsrig Skribent, hvorom hans berømte Strid med F. A. Wolf om Vagtheden af Ciceros Tale pro Marcello vidner, men dog ere hans Skrifter ikke mange (sef. Nyerup p. 679), nogle ere først udgivne efter hans Død (sef. Erslevs Forfatterlex.); men deels var hans Skole ham det vigtigste, deels „vilde han hellere belæres end belære, hellere læse end udarbejde, hvorfor der i Almindelighed udfordredes en udvortes Impuls for at bringe ham, skjøndt Mester, paa Skribentværkstedet“, hvortil kom, at han ofte blev spurgt til Raads af sine lærde Venner; saaledes gjennemgik han den allerstørste Deel af N. Melles fordanskede Livius paa det Noiagtigste og meddeelte dertil mange hyperlige Bemærkninger; hvormeget Guldbergs Oversættelse af det N. Test. har ham at takke, derom vidner denne Mand, til hvem Worm var saa noie knyttet ved Overensstemmelse i Studier og Meninger, i flere Breve, der findes aftrykte i Horsens Progr. for 1844. Af det Foranferte er det indlysende, hvorledes Horsens Skole ligesom var bunden til hans Hjerte, den opoffrede han sit Livs fleste og bedste Aar og sine bedste Kræfter; til at hæve den saa høit som muligt, dertil arbejdede og derfor stræbte han, var omhyggelig i Valget af sine Medlærere, som han gjerne søgte at faae af sine forrige Disciple, for at han kunde ordne hele Underviisningen efter sine Ideer. Og denne hans Iver for den ham betroede Skoles Bedste fandt ogsaa den fortjente Paaskjonnelse, hans Disciple og Medlærere elskede ham hoiligen; hvo har nogensinde talt med En eller Anden af hine eller disse, og har ei maattet sige sig selv, at saaledes som han blev el-

sket, er vistnok faa eller ingen Lærer bleven det? det er Begejstringens Tale, man horer, naar den Vidre, der har siddet ved Worms Fodder, fortæller den Yngre om sit Skoleliv, om hvad Worm var for ham og har været for ham igjennem Tidernes Løb, det er Idealet af Skolemanden, han stiller frem for os, naar han skildrer os sin gamle Lærer, hvorledes han kunde tale til Ungdommen, saa at hvad der kom fra Hjertet gik til Hjertet. Ogsaa hans Foresatte og hans Samtidige erkjendte hans Fortjeneste, han søgte ei Hæderen — siger J. Møller — men den søgte ham, saaledes blev han den 14de Marts 1800 udnævnt til Professor og var den første Rector i Danmark, der hædredes med Ridderkorset, den 28de Jan. 1809; det Kgl. Danske Videnskabers Selskab optog ham til sit Medlem, en Gæde, han satte stor Pris paa. Hertugen af Augustenborg, Fred. Christian, hædrede ham med Breve, søgte at formaae ham til at modtage mere indbringende Poster, men til Horsens Skole og Bye var han knyttet, der var han i høieste Grad baade agtet og yndet, thi omendkjøndt Worm levede meest i sin Skole og paa sit Studerekammer og næsten aldrig gik i Selskab, adspredte han sig dog gjerne undertiden om Aftenen i Klubben, her erhvervede han sig Veundring og Agtelse; hvor lærd end Worm var, talte han dog gjerne med Enhver om hans Bedrift og om Fædrelandets Anliggender, oplæste ofte og forklarede Aviserne for den lyttende Mængde, der paa saadanne Aftener omgave ham, og vidste altid at krydre sin Samtale med Anekdoter og Nyheder fra Hovedstaden, hvorfra Myerup og hans Yndlingsdisciple maatte meddele ham det Interessanteste. Om

Fædrelandet og dets Skjæbne talte han gjerne, han var Dansk med Liv og Sjæl, ligesom hans Hengivenhed for Regenten aldrig forlod ham, hver heit han end elskede Friheden. I sine sidste Leveaar var Worm svagelig, og omsider aftog hans Kræfter saaledes, at han frygtede for, at han ikke længer kunde gjøre sit Embede fyldest i den Grad, han ønskede; han havde, som han selv har sagt, onsket at døe i sit Embede, men det Onde, hvoraf han leed, nemlig Asthma med en uophørlig Katarrh, tiltog i den Grad, at den mundtlige Underviisnings Arbeide blev ham altfor besværlig og han udbad sig derfor en Medhjælper af Directionen, hvortil han foreslog unv. Rector Rosendahl i Nykjøbing, Directionen tilbød Prof. Worm Ansættelsen af en Conrector, og da Worm var enig heri, beskikkedes Overlærer N. V. Dorph under 22de Sept. 1827 til Conrector, som den 5te Nov. s. A. indfattes af Prof. Worm i sit nye Embede. Worm beholdt Overbestyrelsen ved Skolen og vedblev efter eget Ønske at læse Græsk, Hebraisk og Tydsk 14 Timer ugentl. Dog Worms Oplosning nærmede sig meer og meer og under 23de Dec. 1828 ansogte han Directionen om Entledigelse fra det Embede, han nu i 41 Aar havde beklædet, en Begjæring han fornyede under 3die Febr. næste Aar; den 21de Febr. 1829 entledigedes han fra sit Embede med Vedbehold af hans fulde Gage (1800 Rbd.) og det ham tilstaaede Emolument, fri Bolig paa Skolen, hvorhos Directionen bevidnede ham sin Hoiagtelse og Tak for hans lange og udmærkede Embedsforelse ved den ham betroede Skole. Worms Vortgang forstyrredes ikke ved nogen Dødskamp, forbittredes ikke ved nogen Smerte. Rolig hensov han

Platten mellem den 11te og 12te Sept. 1830 næsten 73 Aar gl., efterladende sig een Søn, Cand. juris, senere Landmand Janus Worm; i Aaret 1834 fulgte hans Kone ham til det Bedre. Udenfor Skolens Vinduer, op til Muren, som omhegner Kirkegaarden, under den smukke Række af frodige Linde havde Worm udsæet sit Hvilested, der blev hans Stov nedlagt, og senere hans afd. Hustru ved hans Side. En Deel af hans Disciple, som ønskede at sætte ham et værdigt Minde, lod i den Anledning en Tillydelse udgaae til hans forrige Disciple, for de indkomne Bidrag lod man udføre en Mindestotte af sleben Granit, hvilende paa en Basis af Sandsteen og bærende en Urne af Bronze med Basrelief, Monumentet blev opreist i Foraaret 1836 og er senere beskrevet i Horsf. Program for 1837. Af det Oliebillede af Prof. Worm, som pryder Horsens Skole og i Aaret 1828 blev bekostet af Skolens øvrige Lærere, blev foranstaltet et Steentryk, hvorunder findes den Afdødes Valgsprog og Facsimile. (Cfr. Nyt theol. Bibl. 19de B. 1—285, hvor tillige findes et Udvalg af hans Breve; Horsens Progr. 1837 og 1844; Brøndstedts „Nogle Ord“ osv.; Dorphs Grindringsord i Horsf. Progr. 1829; Rosings Tale ved Worms Grav; Tauber: Hist. Sch. Aarh. p. 132—33; Worms Litteraturler. III, Fortalen og p. 881; Myerup p. 678; Grønslevs Forfatterlex. og fl. St.)

Prof. Niels Binding Dorph (1829—33). Han er født den 25de Marts 1783 i Stege, hans Fader var Herredsfoged Peder Hegelund Dorph paa Møen, hans Moder Jde Margarethe Schiern, han blev Student fra Bordingborg Skole 1801 og indkaldt ved Ex. artium, tog i

Maret 1804 theologisk Embedseramen med Charakteren laudabilis, blev Alumnus i det pædagogiske Seminarium, underkastede sig Skoleembedseramen 1809 (laud.). Var fra 1805 Lærer i Metropolitanaskolen, beskikkedes 1809 til Adjunct ved Cathedralaskolen i Viborg og 1818 til Overlærer sammesteds, blev 22de Sept. 1827 beskikket til Conrector ved Horsens lærde Skole, udnævntes efter Worms Entledigelse til Rector under 21de Marts 1829. En vedblivende Brystsvaghed gjorde ham det til Pligt i Maret 1833 at søge Entledigelse, hvilken tilstodes ham under 4de Juni med en aarlig Pension af 800 Rbd., men efter Directionens Ønske vedblev han at gjøre Tjeneste ved Skolen indtil Sept. Maanedes Udgang. Efter den Tid har Rector Dorph privatiseret i Kbhavn og fik 1840 Titel af Professor. Han er gift med Louise Amalie Bloch, en Datter af Biskop Dr. Jens Bloch i Viborg. Hans Skrifter, som for det Meste henhøre til Philologie og Æsthetik, ere angivne hos Erslev 345—47. (cfr. Nyt theol. Bibl. 19de B. p. 121 og 125—26.)

Dr. phil. **Anders Faaborg Müllers** (1833—44). Han er født den 11te Sept. 1788 i Kallundborg, hvor hans Fader Frederik Müllers († 1813) var Kjobmand; Moderen heed Karen Faaborg. Rod først privat Underviisning, men blev derpaa i Maret 1800 sat i det Schouboeske Institut i Kjobenhavn, hvorfra han i Efteraaret 1804 dimitteredes til Universitetet; erholdt Udmærkelse ved Examen artium. Efter at han i Maren 1805 og 1806 havde underkastet sig den philos. og philol. Prove, blev han i Begyndelsen af 1808 Alumnus i det pædagogiske Seminarium og s. A. Lærer i det Schouboeske Institut.

Den 22de Mai 1810 blev han udnævnt til Adjunct ved den lærde Skole i Nyborg, hvorfra han i lige Egenkab forflyttedes til Odense den 3die Aug. 1811; var tillige Bibliothekar ved Fyens Stiftsbibliothek. I Aaret 1816 ægtede han Fruen Margarethe Dorette Heiberg, en Datter af Prof. Ridder Ludvig Heiberg og Hustru Francisca Mathilde f. Hansen. Den 23de Oct. 1817 disputerede han for Doctorgraden i Philosophien, udnævntes den 1ste Mai 1819 til Overlærer ved Nyborg lærde Skole og d. 10de Sept. 1833 til Rector for den lærde Skole i Horsens. I de senere Aar før sin Død leed Rector Müllers gjentagne Gange af et indvortes Sygdomstilfælde, allerede i Efteraaret 1842 maatte han derover adskillige Gange forlade Examen, i det følgende Aar maatte han ofte ophøre med Underviisningen, da det frampågtige Tilfælde, hvoraf han leed, hyppigt indfandt sig, naar han talde med Varme; tilsidst maatte han fra Midten af Novbr. 1843 aldeles afholde sig fra Skolearbeidet. Endelig endtes hans store Lidelser, som han bar med en sjelden Taalmodighed, den 4de Febr. 1844. Han var Medlem af det kgl. Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog, af det kgl. nordiske Oldskrift Selskab og af det islandske litteraire Selskab. (Autobiographie i Universitetets Acta Solemnia ved Reformationsjubelfesten 1817, p. 34—36; Sundrups Skolekalender 1843, 5—6; Horsens Progr. 1844, 92—93 og 108—109. Myrups Litteraturler. p. 407; Grønsøvs Forfatterler. I, p. 329—30; Tale ved Rector Müllers Jordbefærd af P. Terens, Horsens 1844.)

Efter Rector Müllers Død var der en Vacance

paa lidt over 2 Aar, i hvilken Tid Skolens Bestyrelse var overdraget Overlæreren Hr. Bertel Storm (see under Overlærerne), hvorefter Embedet blev givet til Skolens nuværende Rector

Salvor Frode Hoegh Nissen, som er født i Kbhavn d. 26. Dec. 1806 og er en Son af den i Aaret 1845 afdøde Statsraad, Prof. Niels Lang Nissen, Rector ved Metropolitan-skolen, og Helene Dorothea f. Bogelius. Han blev i Oct. 1816 indsat som Discipel i den af hans Fader bestyrede Skole, hvorfra han i October 1823 dimitte- redes med Characteren Laudabilis. Det følgende Aar afsløverede han anden Examen med Udmærkelse og begyndte nu at studere Theologie. Han underkastede sig d. 6te Juli 1829 theol. Examen med Charact. Laudab., blev i Aug. f. N. constitueret som Lærer og d. 12te Octbr. 1830 udnævnt til Adjunct ved Metropolitan-skolen. Dette gav ham Stodet til at følge en tidligere næret Tilboelighed, og han bestemte sig nu til for det Første at opgive den geistlige Vej, og at forberede sig til den saakaldte Store Philologicum, hvis theoretiske Deel han fuldendte den 8de Mai 1837 (Haud illaud.); dens praktiske Proeve underkastede han sig den 5te Septemb. 1838 med Characteren Laudab. unanimi consensu. Ved Metropolitan-skolen vare hans Fag Hebraisk, Latin og Græsk. Den 6te Juni 1840 udnævntes han til Overlærer ved Frederiksberg lærde Skole, hvor han forblev indtil 1846, da han d. 3die April beskiftedes til Rector ved Horsens lærde Skole. Gift med Fr. Emilie Seraphine Roed (f. 1807, død d. 24de Marts 1840). (Autob. i Progr. fra

Metropolitan-skolen p. 43—44; Hundrups Skolekalender 1843, 17—18; cfr. Grønev I, 452—53.)

2. Corrector.

Niels Binding Dorph (see pag. 79—80).

3. Overlærere.

Claus Unger Lund. Han var født 1769; efter at have taget de 2 første Examina, blev han Alumnus i det pædagogiske Seminarium, vandt 1797 som Alumnus paa Ehlers's Collegium Præmien for Besvarelsen af Universitetets philologiske Priissspørgsmaal. Efter i en Deel at have været Lærer i Schouboes Institut i Kbhavn, udnævntes han den 5te Sept. 1806 til Overlærer her ved Skolen, hvor hans Hovedfag var Mathematik; han kom senere i en forargelig Strid med Prof. Worm, blev under 16de Febr. 1812 affkediget med Pension formedelst Svagelighed. Hans Sygdom tog senere en høist uheldig Vending, han blev sindsforvirret, døde den 7de Jan. 1832. (Engelstofts Skoleannaler 1806, p. 148; Selmers Afad. Tid. 1833, p. 287.)

Bertel Storm er født den 7de Febr. 1788 i Smidstrup i Ribe Stift, hvor hans Fader, Consistorialraad Jens Storm, var Sognepræst, hans Moder heed Gye Kirstine Bruun. I Nov. 1801 kom han i Horsens Skole, hvorfra han i Sept. 1808 dimitteredes af Prof. Worm til Universitetet, tog examen art. og 1809 den philol.=philos. Examen med bedste Character, studerede derpaa i nogen Tid Theologie, var Huslærer i Storeheddinge 1812—15, den 22de Juli 1815 constitueredes

han, som var anbefalet dertil af Worm, til Lærer ved Horsens lærde Skole i G. P. Rosendahl's Sted og overtog de samme Fag (Græsk i 2den og 3die, Latin i 3die Klasse), som denne havde havt. Siden Overlærer Lund forlod Skolen var Mathematik ei bleven læst i Horsens Skole; efter Directionens Ordre af 26de Aug. 1817 blev dette Fag nu igjen indført her ved Skolen og overdraget B. Storm igjennem alle Classer; han blev den 4de Mai 1818 beskiftet til fast Adjunct med Anciennetet fra sin Constitutionsdatum og til Overlærer den 14de Febr. 1835. Efter Rector Müllers Død blev Bestyrelsen i Vacancen ham overdraget (see p. 81-82). Hans Hovedfag ved Skolen var i en Række af Aar Græsk, Tydsk og Skonfriskrift. Efter Duffe entledigedes han den 19de Dec. 1846 med 1000 Rbd. Pension. Gift med Jfr. Nicoline Dorothea Bjerring. (Hundrups Skolekal. 1843, p. 16; Horsens Progr. 1844, p. 109, cfr. Horsens Progr. 1841, p. 6 og 1847, p. 113.)

Bjarne Johansen er født i Vessfestad paa Island d. 12te Aug. 1809. Hans Fader Jon Johansen var Cand. theol., Rector ved den lærde Skole i Vessfestad. Dimitteredes 1829 til Universitetet fra Vessfestad Skole. Erholdt Laud. ved de 2 første Examina, tog philologisk Embedsexamen (I) den 11te Juli 1835, Haud illaud, (II) den 10de Dec. 1836, Haud ill., praktisk Prove den 18de Sept. 1838, Haud ill., blev den 20de Dec. 1836 constitueret som Lærer ved Aalborg Cathedralsskole og under 29de Mai 1839 beskiftet til Adj. ved samme Skole. I Aaret 1837 var han fritaget fra sine Functioner, medens han foretog sig en Reise til Island. Hans Underviis-

ningsfag ved Alsb. Skole vare især Latin og Græsk, senere ogsaa Fransk. I Maret 1845, Jan.-Sept., foretog han sig med fgl. Understøttelse en Udenlandsreise og opholdt sig i længere Tid i London og Paris. Den 12te Juni 1846 blev han beskikket til Overlærer ved Horsens lærde Skole fra 1ste Sept. s. A. at regne. (Hundrups Skolef. 1843 p. 163, 1845 p. 34; Horsf. Progr. 1847 p. 112.)

Hørere*), Adjuncter, i

fra c. 1760—1848.

Matthias Toldorff var Hører her omtrent i Aarene 1760—80, han blev siden Sognepræst i Rye.

von Haven var her ved Skolen c. 1770—72.

Kattrup c. 1772—80. Han var en Søn af Thomas Kattrup, Sognepræst i Hylke († 1770) og Anna Augusta Felsen († 1765).

Hans Rosendahl er født 5te Sept. 1756 i Horsens, hvor hans Fader Peder Rosendahl var Borger og Skemager, hans Moder heed Ane Margaretha Johans Datter. Den 7de Sept. 1769 blev han indsat i Horsens Skoles nederste Lectie, blev i sin Skoletid undervist af Toldorff og von Haven, dimitteret 1778 af Rector Tauber, der gav ham følgende smukke Vidnesbyrd under hans Skoletid: „1775: Clarius exsplendescit, quam

---

*) Til Hørere toges i Almindelighed Skolens egne Fostersønner. Gjerne havde Udg. meddeelt Noget om Hørerne fra en ældre Periode end 1760, men hidtil er han endnu ikkun i Besiddelse af de blotte Navne paa nogle faa. Muligen vil i et følgende Hefte et Supplement til det, der her er leveret, kunne meddeles.

condiscipuli æquo animo ferre possunt, ingenii bonitate, iudicii præstantia et morum probitate commendabilis juvenis, 1776: in me audiendo et quæ præcipuuntur, arripiendis tam assiduus atque frequens, ut omnes suo studio ad eandem assiduitatem incitet, 1777: industria et diligentia omnes post se reliquit.“ Var i Aarene c. 1780—82 Hører ved Skolen, derpaa Huuslærer paa Bygholm, tog theolog. Examen 1788 (N. C.), blev 1790 Sognepræst til Hatting og Torsted, giftede sig 22de Martz 1790 s. A. med Jfr. Gedffe Thorup. Holdt i Aaret 1840 sit Jubilæum og sit Guldbryllup, blev s. A. Consistorialraad; døde 18. Juni 1843. (Thaarup Nekrol. S. 9, p. 45-46.)

Niels Christopher Juel var født i Horsens den 20de Novbr. 1757, hans Fader Jacob Nielsen Juel var Borger og Feldbereder sammesteds, hans Moder heed Ida Kirstine Holst. Den 8de Sept. 1770 blev han sat i Horsens Skole, hvor han snart erhvervede sig sine Læres Indest: „vicit omnes commilitones diligentia doctrina et celeritate ingenii“ skrev 1773 hans Lærer Kattrup om ham. Hans Rector, Tauber, bemærker om ham: „Allerede i den 3die Lectie begyndte han at vise sig, 1773 skrev han en Afhandling de ellipsis lingvæ latinæ lingvæ, samlet af de Auctores, han havde læst, saa ordentligt, at den langt overgaaer hans Alder, ligeledes 1776 overleverede han mig en Afhandling de hebraïsmis N. T., som vidner om hans Agtsomhed under den offentlige Undervisning og spaaer Skolen Gode af at have havt ham til Lærling“; 1778 deponerede han, blev Hører her 1779, hans Navn findes 1789 som Lærer her ved Skolen, han blev senere Præst i Vestofte.

N. Manciu var dimitteret fra Nyborg Skole, har i Protok. over Skolens Disciple skrevet sig som Lærer her ved Skolen Aar 1787. Han skal have været en Mand med gode Kundskaber, men just ei nogen duellig Lærer. Han fik senere sin Afsted med en lille Pension og døde 19de Junt 1819 i Lyngaa hos Pastor Hyyhoff.

Hans Christian Friis var født den 5te Marts 1766 i Hvirring, hvor hans Fader Christen Nielsen var Bonde, blev optagen i Horsens lat. Skole den 21de April 1782, tog 21de Oct. 1789 Examen artium med Charakt. Laudabilis, var Hører her ved Skolen i Slutningen af ferrige Aarh., tog theologisk Examen den 18de April 1796 (h. ill.), blev 1799 Præst i Idum ved Hølstebro, senere til Esjerring i Aalb. Stift, døde 1828.

Jacob Zacharias Hyyhoff, født i April 1774 i Tyrsted i Aarh. Stift, hvor hans Fader var Sognepræst, blev dimitteret til Universitetet fra Horsens Skole 1792; theologisk Candidat 8de Juli 1799 (laud.), s. N. Hører ved Horsens Skole; 1801 Sognepræst til Ølsted i Aarh. Stift, 1809 til Lyngaa og Skjod i s. Stift, døde den 5te Sept. 1826. Var gift med Elisabeth Nicoline Veier. (Nyt theol. Bibl. XVI, 214—19; Erslevs Forfatterl. I, 722, hvor hans Skrifter ere nævned.)

Lauritz Spandet Bogelius, født den 13. Nov. 1778 i Hundslund Præstegaard, hvor hans Fader Michael B. var Præst, hans Moder heed Hedevig Benedicte Spandet. I April 1797 blev han tilligemed Broderen J. M. Bogelius indsat i Horsens Skole, dimitteredes 1797, blev vicarierende Hører for Manciu fra Nytaar 1799 til Efteraaret s. N., derpaa virkelig Hører, var fra October

1803 til Mai 1805 i Kbhavn for at tage theol. Attestats, hvilken Examen han afsløvede den 3die Mai s. A. (laud.), tiltraadte derpaa atter sine Functioner her ved Skolen, blev ved Reformens Indførelse udnævnt til Adjunct under 5te Sept. 1806 (see p. 14); hans Fag vare Historie, Geographie og Skrivning. I denne Stilling forblev han indtil Efteraaaret 1812, da han blev kaldet til Sognepræst for Einnerup og Hammer Menigheder i Arch. Stift, i hvilket Embede han døde den 29de Januar 1814 i Hjortsvang Præstegaard, hvor hans Enke Maren Laurberg endnu lever i Egtteskab med Pastor And. E. Rabell.

Jens Møller Bogelius, Broder til foranstaaende E. S. Bogelius er født 7de Mai 1780 i Hundslund; indsat i Horsens Skole i April 1797 blev han i April Maaned 1800 dimitteret til Akademiet, hvor han ved Examen art. fik bedste Charakter, blev Hører 1801, ved Reformens Indførelse Adjunct under 5te Sept. 1806 med 300 Rbd. Gage og Godtgjørelse for fri Volig ligesom Broderen. I Aaret 1809 tog han Afsked fra Skolen (hvor han havde undervist i Latin i 2den, Græsk i 2den og 3die Cl. cfr. p. 14), for at tage theologisk Embedsexamen, hvilken han afsløvede den 15de Oct. 1811 (laud.), for homiletisk Prove fik han laud., for catechetisk laud. Vendte efter fuldendt Examen tilbage til Horsens, hvor han blev Huslærer for nuv. Kammerh., Adjutant hos Hs. Maj. Kongen, Fred. Blücher, af dennes Morfader blev han proponeret til Præst for Skovborg, Thyrding og Grædstrup Wkder, hvortil han beskikkedes 1812. I dette Embede forblev han indtil 1834, da han blev kaldet til Sogne-

præst for Hundslund Menigh. i Aarh. Stift, i hvilket Embede han endnu er.

Emil Worm, født 1774, Student 1793 fra Odense Skole, theologisk Cand. 12te Juli 1799 (laud.), blev, da E. S. Vogelius skulde til Kbhavn for at læse til Attestats, constitueret til Hører for 3die Lectie 1803, men var kun Lærer her ved Skolen et Aar, da han 1804 blev kaldet til Sognepræst for Drum og Daugaard Menigh. i Aarh. Stift, hvor han endnu er.

Hans Sør. Sørensen, født 1774, Student 1797, theol. Cand. 1799 (laud.), blev 1804 i E. Worms Sted constitueret til Hører for 3die Lectie, men fratraadte i Mai 1805, da E. S. Vogelius, efter at have taget theol. Embedsexamen, var kommen tilbage til Horsens. Han døde 1836 som Præst til Sæby og Hallenslev i Sjælland.

Hans Christian Holst, en Søn af Pastor Joh. Holst til Emmerlev († 1824) og Maria Elisabeth Müller. Han blev født den 9de Sept. 1780 i Kbhavn, blev dimitteret fra Ribe Skole i Efteraaret 1798. tog den 15de Jan. 1801 theol. Attestats (laud.); var derefter Alumnus af det pædagogiske Seminariums theol. og philol. Classer, blev ved Reformens Indførelse i Horsens Skole under 5te Sept. 1806 ansat her som yngste Adjunct (sec p. 14), i hvilken Stilling han underviste i Dansk, Fransk og Religion indtil Efteraaret 1819, da han blev Sognepræst til Durup og Stenild, i Mai 1821 til Korbek, Grønnerup og Stenild i Viborg Stift; 1836 entlediget, død 10de Mai 1840. Var gift med Charlotte Rahbek, Datter af Justitsr., Soldinspecteur Rahbek i Kbhavn. (Vfr. Thorups blandede Efterretninger angaaende Ribe Cathedral-

skole I, Forts. p. 46; Nherups Litt. p. 266; Grølevs Forfatterl. I, 689.)

Frederik Carl Rosen, en Søn af Toldinspecteur Christian Rosen og Elisabeth Kirstine Sletting, er født 1787 i Ebeltoft, dimitteret 1805 fra Nykjøbing Skole, studerede Philologie og Theologie, og blev Alumnus i det pædagogiske Seminarium, vandt 1809 Universitetets Guldmedaille for en historisk Pørisørgaves Besvarelse (Engelst. Univers. og Skole-Annal. 1809 I, p. 28—29), beskikkedes den 14de April s. A. til Adjunct i J. M. Vogelius's Sted, han underviste her i Græsk og Latin. Han forblev ved Skolen til 1813, da han reiste til Kbhavn, for at fortsætte sine Studeringer, blev s. A. Alumnus paa Walkendorfs Collegium, tog theologisk Attestats den 10de Jan. 1815 (laud.), blev d. 15. April 1818 ordineret Katechet og første Lærer ved Borger-skolen i Horsens; den 14de Sept. 1827 Sognepræst i Hals, Aalborg Stift; den 2den Mai 1832 til Waalse paa Falster og den 19de Mai 1845 til Rjettinge og Bregninge i Volland, døde i Juli 1847. Var gift med Bodil Marie Mandix, en Datter af Landvæsenstommisssair Ole Mandix til Bisgaard ved Horsens. (Grølev I, 686—87.)

Erich Peter Rosendahl, født i Hattling i Nørh. Stift d. 30te Juli 1792, Søn af den ovenfor p. 85—86 omtalte Consistorialraad Hans Rosendahl. Blev dimitteret til Universitetet fra Horsens Skole 1811 og efter at have underkastet sig den philol.-philos. Examen, den 7de Nov. 1812, efter Rector Worms Forslag, ansat som Adjunct i E. S. Vogelius's Sted her ved Skolen, hvor han fungerede indtil Efteraaret 1815 som Lærer i Latin, Græsk

og Lydss i Skolens 2den og 3die Klasse. Det var Kjærlighed og Beundring for hans Lærer og Belynder, der havde bestemt ham for Skolefaget som en Livssyssel, der ogsaa forekom ham meest svarende til hans Kræfter; men Tidsomstændighederne, der navnlig for en Adjunct vare saa yderst mislige, nødte ham til at forlade en Stilling, der i mange Henseender og ved eiendommelige Forhold var ham ligesaa behagelig, som lærerig, for at fortsætte sine egne Studier ved Universitetet; her studerede han nu uafbrudt de theologiske, philosophiske og philologiske Videnskaber, men paadrog sig en Diensvækkelse, som pludselig standsede ham midt i Løbet og truede ham med Tabet af hans Syn. I Maret 1818 valgtes han imidlertid til Bestyrer og overste Lærer ved det dengang i Fredericia nyligen oprettede lærde Underviisnings-Institut, aabnede Skolen den 1ste Juli s. A., erholdt d. 25de Oct. 1825 kongelig Tilladelse til at søge overordnede Lærerpøster ved de lærde Skoler, foretog sig derefter med offentlig Understøttelse en Udenlandsreise i Maret 1830, og udnævntes den 8de April 1837 til Rector ved Nykjøbing Skole. *Ægte* 1818 Bodil Catharine Main, en Datter af Soldbetjent Main i Horsens. (Autobiographi i Nykjøbing Program 1841, p. 16—19, Sundrups Skolekal. 1843, p. 6—7; *Dst's* „Materialier“ Nr. 93, 149; Mollers N. theol. Bibliothek XIX, 275—84; *Ersløvs* Forfatterl. I, 687—88.)

Otto Ludvig Holst var født 1786 i Randers, hvor hans Fader, Prof. Christen Møller Holst, forhen Sognepræst i Sorø, dengang var Præst; hans Moder heed Sophia Amalie Trojel. Student 1805 fra Randers,

theol. Candidat den 10de Jan. 1811 (h. ill.), blev den 27de April 1813 constitueret som-Lærer her ved Skolen i Rosens Sted, han underviste her i Latin, Historie, Geographie, senere i Fransk, fast Adjunct 1814, d. 20. Dec. 1826 udnævntes han til Præst for Nordbæk i Vib. Stift, døde 1833.

Bertel Storm kom i G. P. Rosendahl's Sted, (see foran p. 83—84 under Overlærerne).

Christen Møller Holst, en Broder til ovenfor nævnte D. E. Holst, er født i Sorø d. 25de April 1798, blev i Oct. 1810 sat i Randers lærde Skole, men da hans Moder flyttede fra Randers i Sept. 1813, tog hun Sønnen af Skolen og satte ham i Horsens lærde Skole, i hvilken han den 1ste Oct. 1813 fik Plads i 2den Cl., dimitteredes 1818 med Udmærkelse, constitueredes d. 23de Oct. 1819 som Lærer her ved Skolen i H. Chr. Holst's Sted, underviste i Latin i 2den og 3die Klasse, tog i Efteraaret 1821 til Kbhavn for at læse til theologisk Examen, som han afsløvede d. 16de Januar 1823 (laud.), blev senere Adjunct ved Nyborg lærde Skole, derpaa Præst i Bredstrup, senest til Grindlev og Ulstrup paa Volland.

Søren Tang Harpoth, født i Ringkjøbing 1794, privat dimitteret 1815, theologisk Candidat den 12te Jan. 1821 (laud.), constitueredes den 8de Sept. 1821 som Lærer her ved Skolen i Chr. M. Holst's Sted, og overtog hans Fag; forblev her indtil Hovedexamen 1825, da han 16de Sept. s. A. fik geistlig Befordring, er nu Præst til Randlev og Bierager i Aarb. Stift.

Jens Christian Schmidt, Son af Jubeloldingen, Amtsprovst H. Christ. Schmidt (født 5te Mai 1774, død 21de Mai 1848), Sognepræst for Væhr og Rebel Menigheder, og Anna Christiane Gamst (født 15de Juni 1779, død 12te Marts 1804), blev født i Væhr den 6te Nov. 1803. Kun 4 Maaneder gammel mistede han sin Moder, men i Adriette Brøndlund, med hvem hans Fader giftede sig den 10de Oct. 1807, erholdt han en om og kærlig Stedmoder, hvis ligesaa blide som forstandige Omgang ikke blev uden velgjørende Indflydelse paa Sønnen. Indtil sit 12te Aar forblev han i Fædrenehjemmet og nød der sin første Underviisning deels af Faderen, deels senere af daværende Amtsprovst=Capellan, nu Provst J. J. Laurberg, Sognepræst for Bresten og Skibbet, der med en af hans unge Lærling stedse med Erkjendtlighed paaskjønnet Omhu og Grundighed i 3 Aar forberedte ham til Optagelse i Horsens lærde Skole. I denne blev han indsat den 1ste October 1815 og fik sin Plads i sammes 2den Klasse. Hans Lærere vare foruden Rectoren, Prof. Worm, Adjuncterne H. Chr. Holst og D. E. Holst, og B. Storm, hvilken just dengang afløste G. P. Rosendahl. Blandt disse Lærende har han stedse omtalt Storm, som den, hvis Foredrag og Underviisning i Latin og Græsk især tiltalte ham, og hvem han har det at takke, at der hos ham vakktes baade Lyst og Smag for Classikerne's Behandling, saa at han siden, som Discipel i Skolens øverste Klasse, med saameget større Held kunde nytte den uforglemmelige Worms intelligente Veiledning og elegante Fortolkning af de Gamles Værker, der, naar den skulde bære sin fulde Frugt, krævede en mere end almindelig

velbearbejdet og forberedt Jordbund. Him lagde Grunden, denne fuldforte Bygningen og hver fortjente sin umiskjendelige Væ. I Aaret 1821 blev Schmidt med hæderligt Testimonium af Prof. Worm dimitteret til Universitetet og erholdt ved Gr. Artium Charakteren laudabilis (5 laud. p. c., 7 laud.). Næste Aar, 1822, tog han anden Examen's 1ste og 2den Deel med Charakteren laud. p. c., og blev offentlig indkaldt. Derefter studerede han med Flid Theologie i 3de Aar under Professorerne Hornemann, P. G. Müller, J. Møller og H. N. Clausen, af hvilke dog den Første var en høitbedaget Olding og uden Indflydelse paa de Studerende, medens de 3de Sidste vare Universitetets Prydelser, og, hver paa sin Viis, fremmede gavnlig Virksomhed til de unge Theologers Lærv. Blandt sine Medstuderende, hvis Omgang han fornemmelig søgte og satte fortrinlig Priis paa, har han især med Forkjærlighed omtalt P. E. Hald, Dr. theol. og Stiftsprovst i Aalborg, og J. F. Fenger, Lic. theol., Sognepræst for Kiunge og Vrobye. Samtidig med Sidstnævnte underkastede han sig den theologiske Embedsexamen den 20de Oct. 1825 og begge erholdt Charakteren: laudabilis et quidem egregie. Endnu samme Efteraar forlod han Hovedstaden for at tiltræde sit Lærerembede ved Horsens lærde Skole, hvor han blev constitueret som Adjunct den 5te Novbr. i Harpoth's Sted, der kort iforveien var bleven kaldet til Præst, og erholdt Aaret efter, 24de October, fast Ansættelse. Hans Medlærere vare her fra Begyndelsen af tildeels de samme Mænd, hvis Veiledning han selv tidligere som Discipel havde nyttet. I 7 Aar arbejdede han i saadan Stilling

og underviste fornemmelig i Latin og de dertil hørende Vidiscipliner, i Hebraisk og Religion. Samtidig fungerede han tillige som Kassierer ved Latinskolen og Secretair ved det dengang saa kraftigt blomstrende Bibelselskab for Horsens By og Omegn. I 1829 aflagde han den homiletisk-catechetiske Prove for afd. Biskop Birch og erholdt for begge Charakteren laudabilis. Det følgende Aar, 1830, erholdt han, paa derom indgiven Ansøgning, af Skoledirectionen Dispensation fra sine Forretninger som Lærer ved Skolen paa et Fjerdingaar og nyttede samme til at foretage en Reise igjennem Tydskland og Schweiz i Forbindelse med sin hoiagtede Ven, ovennævnte G. P. Rosendahl, dengang Bestyrer af det lærde Institut i Fredericia, hvilken interessante Reise bragte ham overflodig Nydelse for Aanden og berigede hans Liv med mange Erfaringer og behagelig Grindringer. Da han i Efteraaret vendte tilbage, gjenfandt han ikke mere sin gamle kjære Rector. Han var død nogle Uger iforveien. Fra nu af begyndte han mere at henvende sit Blik mod det Maal, han stedse havde havt for sig, og hvortil han stedse havde stræbt at forberede sig, og saae endelig, efter flere Gange forgjæves at have ansøgt om geistlig Ansættelse, sit Ønske opfyldt, idet han paa Forslag af sin ophoiiede Belgjører og Belynder, Hr. Greve Frys til Frysensborg, blev kaldet under 14de Sept. 1832 til Sognepræst for Hammel, Bøldby og Soby Menigheder paa bemeldte Grevskab. I denne Embedsstilling forblev han i 9 Aar og fungerede tillige samtidig som Forligelsescommisssair for Grevskabet, indtil han atter paa Forslag af ovennævnte Greve Frys under 18de Mai 1841 blev kaldet

til Sognepræst for Thyrested og Uth Menigheder ved Horsens, i hvilket Embede han endnu er. I Maret 1833 giftede han sig med Alvilde Meyer, Datter af afg. Grosserer J. D. Meyer i Kbhavn.

Peter Høy Nabye, Søn af Rasmus Nabye, Skærdmester i Horsens, og Ane Helene Høy, er født den 3die Januar 1801. Efter privat Information af en Mesterlectianer, kom han i Sept. 1812 i Horsens lærde Skole, dimitteredes 1819, theol. Candidat den 17de Jan. 1826 (laud.), constitueret her ved Skolen som Lærer i D. L. Holst's Sted den 24de Marts 1827, blev d. 13de Febr. 1828 residerende Capellan i Skovlænge paa Lolland, senere Præst til Tøbring, Outrup og Rakkeby paa Morsø, derpaa til Vaalse paa Falster.

Jens Nielsen Hornbeck, Søn af Andreas Hornbeck, Soldbetjent i Horsens, er født i Kbhavn 1808. Efter nogen privat Underviisning blev han sat i Horsens lærde Skole den 1ste Oct. 1820 i 2den Klasse, dimitteredes 1826, constitueredes d. 15de Marts 1828 i Nabyes Sted, han tiltraadte den 10de April s. A., blev theol. Candidat (laud.) den 13de Jan. 1832, den 22de Mai s. A. udnævnt til Adjunct, blev i Sept. 1836 Præst for Søiberg og Elsborg Menigheder i Marhuus Stift, død 1838.

Samuel Nicolai Madsen Hildach, Søn af Hans Madsen, Borger i Horsens, er født 1806. Efter nogen elementarisk Underviisning satte hans Stedfader, Dyrsløge Hildach i Horsens, ham i den lærde Skole den 1ste Oct. 1818, han dimitteredes 1824, tog theologisk Attestats den 24de April 1829 (laud.), constitueredes som Lærer i Sept. 1829, da en 1de Adjunct blev nødvendig

ved en ny Classes Oprettelse (cfr. p. 15), blev d. 14de Decbr. 1830 udnævnt til Adjunct, døde 1835.

Carl Christian Nicolai Valle, Søn af Pastor Johannes Nicolai Valle i Urlev og Magdalene Petersen, er født den 25de Decbr. 1806 i Kbhavn, indkom i Horsens lærde Skole 1819, hvorfra han 1824 dimitteredes, tog den 10de Juli 1828 theol. Embedsexamen (laud.); under en, Adjunct Hornbeck bevilget, Permission funge-rede han som Lærer her ved Skolen, blev, ved Adjunct Schmidts Befordring 1832, const. Lærer i Latin, Hebraisk og Religion, den 29. April 1834 beskiftet til Adjunct sam-mesteds, i hvilken Stilling han forblev indtil Juni 1836, da han blev Sognepræst til Thyregod og Vester Menigh. i Ribe Stift, 1845 til Vester- og Østerbolle i Viborg Stift. (cfr. Erslevs Forfatterlex. I, 50.)

Niels Kirchemoe Bechmann, Søn af Consisto-rialraad Hans Gram Bechmann, Sognepræst i Raarup († 31te Decbr. 1836) og Amalia Elisabeth Brasch, er født i Hvirring den 25de Aug. 1807, kom i Sept. 1819 i Horsens lærde Skole, dimitteret 1825, theologisk Candi-dat den 2den Novbr. 1830 (laud.), blev i Maret 1834 ansat som Lærer her ved Skolen, da 2den Klasse i Latin og Græsk blev deelt, og Bechmann fik Latinen; han var ifkun Lærer her til Nov. 1835, da han blev geistlig be-fordret, er nu Præst til Hald og Kjærby i Nærh. Stift.

Jørgen Victor Bloch, Søn af Jørgen Bloch, Sognepræst til Lonborg og Egvad i Ribe Stift († 1838) og Gjertrud Fog († 1840), er født i Lonborg den 25de Sept. 1812, blev undervist i Hjemmet af sin Fader, ind-til denne 1828 satte ham i Borgerdyds-skolen paa Chri-

stianshavn, hvorfra han 1829 afgik til Universitetet. Tog theol. Attestats den 17de Januar 1833 (laud.), blev s. N. konstitueret som Lærer ved Randers lærde Skole, hvilken Stilling han frattraadte 1834 og tog til Kbhavn, hvor han 1835 tog Licentiatgraden i Theologien, blev s. N. konstitueret som Lærer her ved Skolen i Adj. Hildachs Sted, var Lærer her indtil October 1837, da han blev faldet til Præst i Vorbjerg i Ribe Stift, 1838 blev han Præst i Lønborg og Egvad i s. Stift. Ugte d. 15de Juli 1833 Agathe Theodorine Benedicte Thorlacius, Datter af Kammerassessor Th. Thorlacius. (Erstlev: Forfatterlex. I, 149, cfr. Randers Program 1834.)

Laurig Rosendahl, en Søn af ovennævnte Consistorialraad Hans Rosendahl, er født d. 15. Juni 1802, dimitteret 1820 fra Horsens Skole, theologisk Candidat med laud. den 31te Oct. 1832, blev konstitueret Lærer her ved Skolen i Adj. Vechmanns Sted, tiltraadte d. 7de Januar 1836 og var her til 1842, i hvilket Aar han den 29de Oct. blev Præst til Harte og Bramdrup i Ribe Stift. Ugte den 10de Mai 1843 Laura Cathinca Frederikke Bernth, en Datter af Justitsraad, Herredsfoged Bernth i Horsens. Hans Fag her ved Skolen var Latin.

Jens Peter Georg Jensen, en Søn af Uhrmager Peder Jensen i Kbhavn, er født sammesteds 1806, blev privat dimitteret 1825, udmærket ved Examen artium, tog den 25de April 1833 theol. Attestats (laud.), blev 1836 i Adj. Valles Sted konstitueret Lærer her ved Skolen, hvor han var Lærer i Latin, Dansk og Mathematik, i Marts 1840 blev han Sognepræst til Ho og Orby i Ribe Stift; den 2den Juni 1848 Sognepræst for Janderup og

Villum Menigheder i samme Stift. (Grølev I, 775; Horsens Program 1840, p. 74).

Christian Frederik Schmidt er født 1807, dimitteret 1825 fra Nyborg Skole, theologisk Candidat den 31te April 1836 (h. ill.), blev i Adjunct Hornbecks Sted constitueret som Lærer her ved Skolen i Nov. 1836, hvor hans Fag især var Latin og Hebraisk, den 6te April 1841 blev han ordineret Catechet i Ribe, døde 1847. Var gift med Fr. Veder. (sef. Horsens Progr. 1841, p. 27.

Petrus Rabell er født den 17de Sept. 1810 i Echvom i Thye, hvor hans Fader, Provst Soren Rabell, dengang var Sognepræst. Dimitteredes i Maret 1830 til Universitetet fra Aalborg Cathedralsskole, erholdt ved Examen artium ligesom ved 2den Examen laud., tog theol. Attestats (I) 9de Mai 1836 (h. ill.), (II) 15de Novbr. 1836 (laud.), har til homiletisk og catechetisk Prove ligesledes laud. Var omtrent $\frac{1}{2}$ Aar constitueret som Lærer ved Aalborg Cathedralsskole, medens daværende Adjunct (nu Overlærer) B. Johnsen var paa en Reise i Island, blev dernæst den 18de Nov. 1837 constitueret som Lærer ved Horsens lærde Skole, og endelig efter Prof. Stougaard's Død udnævnt til Adjunct den 22de Sept. 1838 ved Aarhus Cathedralsskole, hvor hans Lærefag have været Religion og Dansk. Gift med Fruen Brinck-Seidelin. (Taubers biogr. Notitser I, 1840, p. 72; Hundrup's Skolekal. 1845, p. 40.)

Ludvig Anton Christian Knudsen, en Søn af Chr. Knudsen, Sognepræst til Ronnebek og Ølstrup i Sjellands Stift, tidligere til Fensmark og Riisløv i samme Stift, er født den 22de Sept. 1813 i Fensmark,

og dimitteredes i Aaret 1832 til Universitetet fra Herlufsholms lærde Skole. Ved Examen artium erholdt han, ligesom næste Aar ved 2den Examen, bedste Charakter, tog den 24de April 1837 theol. Attestats (laud.), homiletisk Prøve v. laud., catechetisk Prøve laud. Den 12te Juni 1837 blev han Alumnus paa Vorchs Collegium, og den 25de Sept. 1838 constitueredes han i Adj. Rabells Sted som Lærer ved Horsens lærde Skole, hvor han til forskjellige Tider har undervist i Dansk, Tydsk, Historie, Geographie og Naturhistorie, fra 1ste Jan. 1847 blev den gymnastiske Underviisning ham overdraget. Under 30te Oct. 1846 beskiftedes han til Adjunct ved Skolen og 25de Marts 1848 til Sognepræst for Agrie og Egens Menigheder i Aarh. Stift. Gift med Laura Møller, Datter af Hørfæmmer Møller i Kbhavn. (Sundrups Skolef. 1845, p. 55—56; Horsens Progr. 1844, p. 109.)

Claus Frederik Wilhelm Bendz er født den 21de Februar 1813 i Kjøbenhavn, hvor hans Fader Martin Bendz var Urtekræmmer, hans Moder Hedevig Reberg Wisch, en Datter af Postmester og Hospitalsforstander W. i Frederiksborg, døde den 17de Januar 1842. Om trent 12 Aar gl. blev han indsat i det af v. Westen bestyrede Institut i Kbhavn, og dimitteredes derfra 1830; saavel til Examen artium som til 2den Examen næste Aar erholdt han laud. Han studerede nu Theologie; men jævnsides hermed dyrkede han Historien, især Personalhistorien, og hengav sig tillige i et Par Aar til Studiet af Sanskrit under afdøde Professor Johannsens Vejledning. Allerede s. A. han blev Student betroede Cancelleraad v. Westen ham Underviisningen i Hist. og Geo-

graphie i nogle af de lavere Classer i den Skole, hvorfra han var udgaaet; ligesom dette Forhold bidrog til at vedligeholde de Forbindelser, hvori han tidligere havde staaet med de Mænd, der havde været hans Lærere, saaledes medførte det ogsaa for ham, at Afgang aabnedes ham til en Deel private Informationer, hvorved han lededes til at anvende en stor Deel af sin Tid paa sine historiske og sproglige Studier. Den 6te Mai 1836 underkastede han sig theol. Embedsexamen (h. ill.), og blev Naret efter den 18de Novbr. ansat som Læmelærer ved Nyborg lærde Skole, hvor hans Hovedfag vare Historie og Geographie, han underviste i de lavere Classer tillige i Latin og Mathematik, senere ogsaa i Tydsk og Hebraisk. I denne Stilling tilbragte han to i enhver Henseende lykkelige Aar, hvortil han især regner, at hans Hovedfag i Skolen aldeles stemte overeens med hans Tilboielighed og tidligere Studier; Skolen blev nedlagt den 14de September 1839, hvorpaa han tog til Kiøbenhavn, hvor han underkastede sig den homiletiske og catechetiske Prøve, begge med laud. I November samme Aar modtog han en Huslærerpost i Vedsted i Nærheden af Lyngumkloster, men blev snart efter, den 2den Mai 1840, constitueret som Lærer ved Horsens lærde Skole i Adjunct Jensens Sted, hvor hans Fag i Begyndelsen vare Latin og Dansk i øverste Classe og Mathematik i hele Skolen, senere Historie, nu Religion og Fransk. Den 30te Octbr. 1846 ansattes han som Adjunct ved Skolen. Den 1ste Oct. 1840 ægtede han Annette Martine Desterreich. (Hundrups Skolekalender 1843, p. 34; 1845, p. 56; Horsens

Program 1844, 109—110; Bergen: Esterr. om v. Vetsens Institut 1840, p. 23.)

Johan Lauritz Sandal Bohr er født den 10de Juli 1815 i Nakskov, hvor hans Fader, den i Maret 1847 afd. Professor, Rector Bohr, dengang var Adjunct ved den lærde Skole; hans Moder B. S. Sandal var en Datter af Prof. Sandal. I Maret 1832 dimitteredes han af sin Fader til Universitetet fra Ronne lærde Skole, og erholdt ved Examen artium, ligesom næste Aar ved den philosophiske Examen, Charakteren laud. Studerede i flere Aar Philologie, men underkastede sig dog den 21de Januar 1840 theologisk Embedsexamen med Charakteren laud. Den 1ste Mai 1841 constitueredes han som Lærer ved Horsens Skole, da den const. Lærer Schmidt fik geistlig Befordring, og har her underviist i Hebraisk, Latin og Religion, senere ogsaa i Dansk, Historie og Geographie. Den 30te October 1846 beskikkedes han til Adjunct ved Skolen. (Hundrups Skolekal. 1843, p. 34; 1845, p. 56; Hors. Progr. 1844, p. 110.)

Niels Levinfen, en Søn af Henrik Levinfen, der var Skolelærer og Sognefoged i Hølsbek og Udbye i Nærh. Stift, er født i Udbye 1809. I Maret 1824 blev han indsat som Discipel i Randers lærde Skole, hvorfra han 1829 dimitteredes til Universitetet. Ved Examen artium erholdt han ligesom næste Aar ved 2den Examen Charakteren laud. I April 1839 blev han Alumnus paa Berch's Collegium; i flere Aar studerede han Jura, men senere Philologie, og underkastede sig den theoretiske Prøve heri den 13—14 November 1840 (h. ill.). Den 22de November 1842 constitueredes han som

Lærer her ved Skolen i Adjunct Rosendahl's Sted, hvor hans Fag vare Latin og Danff. Efter Duske hævedes hans Constitution som Lærer den 4de October 1845, senere har han gjort en Reise i Tydskland, tudeels for at gjenvinde sin Sundhed. (Hundrup's Skolekalender 1843, p. 166; 1845, p. 35 og 253; Horsens Program 1844, p. 110—11.)

Ludvig Thornam, en Søn af afdøde Cancellie-raad Peter Frederik Thornam, Bogholder ved Kjøbenhavn's Brandforsikrings-Societet, er født den 15de Juni 1819, og dimitteredes 1837 til Universitetet fra Borgerdydskolen i Kjøbenhavn. Han erholdt ved Examen artium, ligesom det næste Aar ved den philosophiske Examen, Charakt. laud. Den 22. Juni 1840 udnævnedes han til Alumnus paa Ehlers's Collegium, og den 7de og 8de Mai 1845 underkastede han sig den philol. Embedsexamen med Charakteren h. illaud. Den 18de October 1845 constitueredes han, ved Candidat Levinsens Fratrædelse, som Lærer ved den lærde Skole i Horsens og overtog hans Fag. Den 30te Oct. 1846 ansattes han som Adjunct ved Skolen. (Hundrup's Skolekal. 1845, p. 255—256; Horsens Progr. 1846, p. 101.)

Christian Henrik Bjerling blev vel under 26de Juni 1846 udnævnt til Adjunct her ved Skolen, men han døde den 14de September s. A. i Kjøbenhavn, og kom aldrig til Horsens. Videre Underretning om ham findes hos Erslev I, 120—21.)

Victor Salomon, Søn af afdøde Brygger Sætemen i Odense, er født den 5te Mai 1807. Efter at have gaaet i Odense Cathedralsskole til sin Confirmation

1823, fattedes han i Lære hos Apotheker Lassen i Ebeltoft, hos hvem han forblev til Novbr. 1827. I Marts 1828 tog han pharmaceutisk Examen med eenstemmig laud., begyndte derpaa at studere, tog Examen artium 1829 med h. ill., 2den Examen næste Aar med laud., den 14de Juli 1837 theologisk Attestats (laud.). Efter at have været Huuslærer i 3 Aar, kom han 1840 til Horsens til det Rosingske Institut, blev den 4de Juli 1846 Timelærer ved den lærde Skole sammesteds, den 15de August s. A. bekliffet til Skolens Inspector, under 9de Januar 1847 constitueret som Lærer i Tydsk gjennem hele Skolen og Dansk i nederste Klasse, den 25de Sept. s. A. bekliffet til Adjunct. Den 31te October 1846 ægtede han Caroline Amalie Fischer-Benzon, en Datter af afdøde Branddirecteur Fischer-Benzon. (Horsens Progr. 1847, p. 112 og 113.)

Michael Roedsted Schmidt, en Søn af Forvalter Fred. Chr. Schmidt paa Barriskov og Christine Roedsted, er født den 8de Mai 1815, dimitteredes 1833 fra Horsens lærde Skole, tog theologisk Embedsexamen 1842 (h. ill.). Efter at have været Huuslærer i Fyen blev han i April 1846 Lærer ved Fredericia lærde Skole, blev under 31te Decbr. s. A., istedetfor afdøde Adjunct Bjerling, constitueret som Lærer i Mathematik og Physik her ved Skolen, udnævnedes d. 5te Febr. 1848 til Adjunct, under 29de April s. A. bekliffedes han tillige til Lærer i Gymnastik. (Horsens Program 1847, p. 112—113.)

Christian Jørgensen, en Søn af Uhrmager Jørgensen i Hillerød, er født den 20de Decbr. 1818. Be-

Efterretninger

om

Horsens lærde Skole

for

Skoleaaret 1847—48,

meddeelte i Rectors Egidomsforfald

af

Overlærer Johnsen.

I.

Skolens Disciple.

1. Afgang og Tilgang. 2. Nuværende Frequentis.

1. Ved Afslutningen af forrige Aars Beretning havde Skolen et Antal af **36** Disciple. Af disse bleve, for Skoleaaret endnu var tilende, udmeldte: af 5te Klasse: 1) Albert Schou, den 31te Juli 1847; — af 1ste Klasse: 2) Emil Kjærbølling, 3) Knud Monberg Kjellerup, begge den 31te Juli 1847. I Løbet af indeværende Skoleaar udgik: af 4de Klasse: 4) Christian Rønberg; — af 2den Cl.: 5) Edvard Rønberg, begge den 8de Mai 1848; 6) Niels Giesing Jürgensen, den 29de Mai 1848. — Derimod har Skolen i samme Tid havt en Tilgang af 15 Disciple, af hvilke 11 bleve optagne ved Translokationen den 31te Juli 1847, hvorimod 4 senere til forskellige Tider ere indkomne. De ny optagne Disciple findes paa efterfølgende Fortegnelse betegnede med *, for de sidstnævnte senere optagne Disciple er Optagelsestiden paa hvert Sted særskilt angivet.

2. Skolens Disciple, der saaledes i Diebliffet udgjøre et Antal af **45**, have i dette Skoleaar været for-

deelte paa 6 Classer. Efter den for Mai Maaned afholdte Censur ere Disciplene i de forskjellige Classer ordnede saaledes:

VI Classe.

1. Julius S. Gurjel, Son af Kjobmand S. Gurjel heri Byen;
2. Peter Schjorring, Son af Pastor Schjorring i Skanderborg;
3. Frederik Smith, Son af Proprietair Smith til Sonderhaven i Vendsyssel;
4. Soren Ravn, Son af Nylsforvalter Ravn paa Møgelstær;
5. Finn Magnusen Lauritzen, Son af Proprietair Lauritzen til Sveigaard ved Horsens;
6. Gerhard Tetens, Son af Pastor Tetens heri Byen.

V Classe.

1. Moritz Anthon, Son af Capitain, Toldinspektør Anthon heri Byen;
2. *Carl Frederik Wilhelm Schytte, Son af Olie-møller, Stænderdeputeret Schytte heri Byen;
3. Valdemar Storm, Son af forhenværende Overlærer Storm heri Byen.

IV Classe.

1. Harald Petersen, Son af Kirkesanger, Skolelærer Petersen i Klakring ved Horsens;
2. Theodor Storm, Broder til Nr. 3 i 5te Classe;
3. David Wagger, Son af afdøde Pastor Wagger i Linaac;

4. Emanuel Christophersen, Son af afdøde Bognmand Christophersen heri Byen;
5. Hugo Anthon, Broder til Nr. 1 i 5te Klasse;
6. Wilhelm Curjel, Broder til Nr. 1 i 6te Klasse;
7. *Ludvig Theodor Schütte, Son af Jægermester, Proprietair Schütte til Bygholm ved Horsens;
8. Peter With, Son af Justitsraad, Herredsfoged With i Drum ved Horsens;
9. Anton Lindemann, Son af Overbetjent Lindemann heri Byen;
10. Axel Schmidth, Son af afdøde Pastor Schmidth i Østved ved Horsens;
11. Høther Fogh, Son af Bogtrykker Fogh heri Byen.

III Klasse.

1. Valdemar Schmidt, Son af Pastor Schmidt i Thyrested;
2. *Frederik Soltoft, Son af Proprietair Soltoft til Tyrrestrup;
3. *Rudolph Adolph Emil Andkjær, Son af afdøde Guldsmed Andkjær heri Byen;
4. Ingvar Hjerild, Son af Hospitalsforstander Hjerild heri Byen;
5. Moses Levy, Son af Kjøbmand Levy heri Byen;
6. Theodor van Deurs, Son af afdøde Proprietair van Deurs til Bodstrup, Stedson af Proprietair Bendz;
7. Georg Worm, Son af Proprietair Worm i Nørre-Album ved Horsens.

II Klasse.

1. Ludvig Vagger, Broder til Nr. 3 i 4de Klasse.

2. Peter Ammundsen, Søn af Forpagter Ammundsen paa Varritskov;
3. *Thomas Severin Rübener Petersen, Søn af Pastor Petersen i Ørting;
4. Corvinus Schmidth, Broder til Nr. 10 i 4de Klasse;
5. Peter Herrschend, Søn af Proprietair Herrschend til Herrschendsgave;
6. *Christian Anton Wilhelm Richter, Søn af Kjøbmand Richter heri Byen. (Optagen d. 1ste October 1847);
7. *Henrik Christian Zahrtmann, Søn af Pastor Zahrtmann i Hatting og Thorsted;
8. *Otto Frederik Paludan, Søn af Pastor Paludan i Nebstager og Bjerre;
9. *Carl Christian Helms, Søn af Apotheker Helms heri Byen. (Optagen d. 22. Sept. 1847);
10. Wilhelm van Deurs, Broder til Nr. 6 i 3die Klasse;
11. *Johan Ripnasse Paludan, Broder til Nr. 8;
12. Johan Glud, Søn af Kammerraad Glud til Jønsgaard;
13. Esbern Schmidth, Broder til Nr. 10 i 4de Cl.

I Klasse.

1. *Michael Gottfred Nitschke, Søn af afd. Farver Nitschke i Aalborg. (Optagen d. 1ste Oct. 1847);
2. *Rudolph Nicolai Ferdinand Borch, Søn af residierende Capellan Borch heri Byen;
3. *Christian Erhard Anthon, Broder til Nr. 1 i 5te Cl. (Optagen den 1ste Sept. 1847);

4. *Jens Wolf Fritz Frederik Fog, Son af Landmand Fog i Merring;
  5. *Thomas Sartorph, Son af Pastor Sartorph i Elbek.
-

4 forventes dimitterede til Universitetet, nemlig: 1) Julius S. Gurjel, der, saaledes som var angivet i forrige Aars Program, var bestemt til Afgang til Universitetet 1847, men efter eget Ønske endnu i indværende Skoleaar har nydt Underviisning i Skolen, 2) Peter Schjorring, 3) Soren Ravn, 4) Finn Magnusen Lauritzen.

Efter endt Hovedexamen (Juli 1847) modtog de nedenfor nævnte Disciple følgende Præmier, kjøbte for det Flensborgske Legat:

Schjorring af 6te Klasse: Dehlenschlägers Iyriske Digte og Nordens Guder;

J. Smith af 5te Cl.: Mynsters Betragtninger;

Petersen af 3die Cl.: Holbergs Comoedier i 1 Bind;

Lindemann af samme Cl.: Baldemar den Store og hans Mænd og Hrolf Krake;

Storm af samme Cl.: Hrolf Krake og Aladdin;

V. Schmidt af 2den Cl.: Allens Haandbog i Fædrelandets Historie;

Levy af samme Cl.: Prinds Otto af Danmark;

Hjerrild af samme Cl.: Erik og de Fredløse;

Corv. Schmidth af 1ste Cl.: Prinds Otto af Danmark;

Ammundsen af s. Cl.: Holbergs Comoedier i 1 Bind.

II.**Lærerpersonalet.**

Under 25de Sept. 1847 blev constitueret Lærer Cand. theol. Salomon allernaadigst beskikket til Adjunct.

Den 5te Febr. 1848 blev ligeledes const. Lærer Cand. theol. Schmidt beskikket til Adjunct.

Under 25de Marts s. A. blev Adjunct Knudsen allernaadigst udnævnt til Sognepræst for Ugrie og Egens Menigheder i Narh. Stift.

Under 29de April s. A. blev Adjunct Schmidt beskikket til Lærer i Gymnastik istedetfor den fratraadte Lærer i dette Fag, Hr. Pastor Knudsen.

Under 16de Mai s. A. overdroges det Skolens Overlærer, saalænge Rector Nissens ved Sygdom foranledigede Fraværelse fra Skolen vedvarer, at forestaae Bestyrelsen af Skolen.

Istedetfor Hr. Pastor Knudsen blev under 31te Mai s. A. constitueret som Lærer Cand. theol. Chr. Jørgensen, som har overtaget Formandens Fag og Timer.

I Skoleaaret 1847—48 have Fagene været saaledes fordeelte:

Rector: Latin i VI og V	15	Timer	ugentl.
Overlærer Jørgensen: Græsk og Fransk i VI, V og IV	21	—	—
Adjunct Knudsen: Historie og Geo- graphie i de 5 øverste Cl., Na- turhist. i hele Skolen til 1ste			

Mai 1848 (fra 19de Juni overtoges disse Fag af Hr. Jørgensen)	35	Timer	ugentl.
Adjunct Bendz: Religion i de 5 øverste Cl., Fransk i III og II, Skrivning i de 5 nederste Cl..	28	—	—
Adjunct Bohr: Dansk i de 4 øverste Cl., Hebraisk i VI og V, Religion, Historie og Geographie i I	26	—	—
Adjunct Thornam: Latin i IV og III (i Rectors Fraværelse Latin i VI og V)	21	—	—
Adjunct Salomon: Tydsk i hele Skolen, Dansk i II og I.	33	—	—
Adjunct Schmidt: Mathematik i hele Skolen, Naturlære i VI.	26	—	—
Syngelærer Nissen: Sang i hele Skolen	6	—	—
Gymnastikl. Adjunct Knudsen: Gymnastik i hele Skolen til 1ste Mai 1848 (efter hvilken Tiden overtoges af Adj. Schmidt)	6	—	—

III a.

Det af den Kongelige Direction approberede **Schema for Underviisningens Gang i Skoleaaret 1847-48** er følgende:

Timer.	Cl.	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag
8-9	6	Græsk	Græsk	Græsk	Græsk	Græsk	Arithmetik
	5	Geometrie	Geographie	Danff	Arithmetik	Geometrie	Skrivning
	4	Danff	Religion	Naturhistorie	Religion	Historie	Geographie
	3	Latin	Latin	Latin	Geographie	Geographie	Latin
	2	Geographie	Arithmetik	Religion	Latin	Latin	Danff
1	Danff	Danff	Danff	Danff	Danff	Danff	Historie
9-10	6	Latin	Latin	Latin	Latin	Latin	Latin
	5	Græsk	Græsk	Græsk	Græsk	Græsk	Naturhistorie
	4	Historie	Latin	Skrivning	Danff	Tydsff	Lat. Stiil
	3	Tydsff	Arithmetik	Danff	Naturhistorie	Geometrie	Danff
	2	Arithmetik	Naturhistorie	Historie	Danff	Historie	Religion
1	Religion	Tydsff	Tydsff	Skrivning	Skrivning	Skrivning	Danff
10-11	6	Lat. Stiil	Geographie	Lat. Stiil	Geographie	Lat. Stiil	Naturlære
	5	Danff	Latin	Fransff	Latin	Tydsff	Latin
	4	Græsk	Græsk	Latin	Græsk	Græsk	Lat. Stiil
	3	Geometrie	Skrivning	Geographie	Religion	Religion	Historie
	2	Danff	Danff	Danff	Tydsff	Naturhistorie	Tydsff
1	Naturhistorie	Arithmetik	Skrivning	Historie	Religion	Skrivning	
11-12	6	Historie	Tydsff	Fransff	Naturlære	Fransff	Religion
	5	Latin	Lat. Stiil	Latin	Lat. Stiil	Latin	Arithmetik
	4	Fransff	Arithmetik	Lat. Stiil	Fransff	fri	Græsk
	3	Danff	Historie	fri	Historie	Geographie	Lat. Stiil
	2	fri	Fransff	Tydsff	Skrivning	Danff	Naturhistorie
1	Tydsff	Historie	Geometrie	Tydsff	Tydsff	Geographie	

12-1	6	) Gymnastik	) Sang	) Gymnastik	A. Hebraisk fri	B. Hebraisk fri	Dans
	5	fri	) Gymnastik	fri	) Sang	) Sang	Franst
	4	fri	fri	fri	) Gymnastik	) Gymnastik	Latin
	3	) Sang	fri	) Sang	) Gymnastik	) Gymnastik	Skrivning
	2	fri	fri	) Sang	) Gymnastik	) Gymnastik	Arithmetik
1	) Sang	fri	) Sang	) Gymnastik	) Gymnastik	Naturhistorie	
1-2	6						B. Hebraisk
	5						Lat. Stiil
	4	fri	fri	fri	fri	fri	Naturhistorie
	3						Arithmetik
	2						Skrivning
1							Tydsf
2-3	6	Dans	Geometrie	Historie	Tydsf	Historie	) Sang
	5	Historie	Religion	Tydsf	Geographie	Dans	) Gymnastik
	4	Latin	Geographie	Geometrie	Latin	Latin	fri
	3	Franst	Lat. Stiil	Lat. Stiil	Franst	Franst	fri
	2	Tydsf	Tydsf	Franst	Geometrie	Dans	fri
1	Geometrie	Geographie	Religion	Geographie	Arithmetik	fri	
3-4	6	Religion	A. Hebraisk	Arithmetik	Historie	Geometrie	
	5	Hebraisk	Naturhistorie	Historie	Religion	Hebraisk	
	4	Geometrie	Tydsf	Dans	Arithmetik	fri	fri
	3	fri	Religion	Tydsf	Tydsf	Naturhistorie	
	2	Historie	fri	fri	fri	Tydsf	
1	fri	fri	fri	fri	fri		

III b.

Tal-Schema for Skoleaaret 1847-48.

Classen.	Dansk	Latin	Greff	Hebraisk	Kraanf	Tydf	Religion	Historie	Geographie	Naturhistorie	Naturfære	Mathematif	Calligraphie	Sang	Gymnastif	Summa af ugentlige Ti- mer for Di- scriptene.
VI ^B A.	2	9	5	2 2	2	2	2	4	2		2	4		2	2	40
V.	3	9	5	2	2	2	2	2	2	2		4	1			40
IV.	3	9	5		2	2	2	2	2	2		4	1	2	2	38
III.	3	9			3	3	3	3	2	2		4	2			38
II.	6				3	6	3	4	2	2		4	2	2	2	36
I.	6					6	3	3	3	2		4	4			35
Summa af Fagenes ugentlige Ti- mer	23	36	15	6	12	21	15	18	13	10	2	24	10	6	6	227 217

IV.

Følgende er i de forskjellige Sprog og Videnskaber læst i Skoleaaret 1847—48:

Dansk.

- 1ste Cl. Bojesens Grammatik til § 47. Enkelte Stykker af Hjorts danske Børneven. Rettskrivning 2 Gange ugentlig.
- 2den Cl. Bojesens Grammatik. Udvalgte Stykker af Holsts prosaiske og Krossings poetiske Læsebog. Stiil een Gang ugentlig.
- 3die Cl. Bojesens Grammatik. Udvalgte Stykker af Holsts prof. Læsebog, nogle enkelte Digte efter Sammes poetiske Læsebog. Stiil een Gang ugentlig.
- 4de Cl. Benziens Grammatik. Udvalgte Stykker af Holsts prof. og poet. Læsebog. Stiil een Gang ugentlig.
- 5te Cl. Udvalgte Stykker af Holsts poetiske Læsebog. Dehlenschlägers Helge og Proars Saga. Thortsens Litteraturhistorie. Ugentlig een skriftlig Udarbeidelse.
- 6te Cl. Dehlenschlägers Nordens Guder, Helge og Proars Saga ere gennemgaaede. Thortsens Litteraturhistorie. Een Gang ugentlig en skriftlig Opgave, hvortil i Reglen Dispositionen er meddeelt af Læreren.

Latin.

- 3die Cl. Af Cornelius Nepos: Vitæ I—IX; Cæsaris Comment. de bello Gallico, lib. II. Madvigs Grammatik: Formlære, Orddannelselære og Syntax til § 431. Stiil 3 Gange ugentlig.

- 4de Cl. Cæsaris Comment. de bello Gall. lib. I—IV, cap. 15; Ciceronis orationes I—II in Catilinam. Sele Madvig's Grammatik. Stil 3 Gange ugentlig.
- 5te Cl. Ciceronis orationes pro Archia, pro Ligario; Livius lib. XXXI og XXXII; Cicero: Lælius og Cato Major. Madvig's Grammatik. Stil 3 Gange ugentlig.
- 6te Cl. Cicero de officiis, lib. I—III, Lælius, Cato Major; Livius, lib. XXXI og XXXII; Horatii Carmina, lib. I; Virgillii Æneis lib. IV. Bøjesens romerske Antiquiteter. Madvig's Grammatik. Stil 3 Gange ugentlig. To Versioner maanedlig.

Græsk.

- 4de Cl. Øverste Partie: Funds Læsebog S. 101—130. Tregders Formlære, undtagen Dialecterne. 2det Partie: Samme Læsebog, Pag. 1—28. Tregders Formlære, med Undtagelse af de mere detaillerede Anmærkn. og Dialecterne indtil § 131.
- 5te Cl. Homeri Ilias III og IV, Herodoti lib. I, cap. 1—90 og lib. VI. Langes Grammatik.
- 6te Cl. Xenophontis Memorabilia lib. I et II; Homeri Ilias III et IV; Herodoti lib. 1mus.
Med Dimittenderne repeteret Platonis Apologia Socratis og Crito; Homeri Ilias lib. I et II, Herodoti lib. IIus.

Hebraisk.

- 5te Cl. Genesis cap. 1—21. Lindbergs Grammatik indtil Læren om Nominal-Former § 31.

6te Cl. B. Genesis cap. 14-31. Lindbergs Grammatik.

6te Cl. A. Genesis. Lindbergs Grammatik.

Tydsf.

1ste Cl. Rungs Læsebog for de lavere Classer Pag.

1—55. Hjorts lille Grammatik: Substantivernes og Adjectivernes Declination, Pronominerne.

2den Cl. Rungs Læsebog for de lavere Classer Pag.

55—129. Hjorts lille Grammatik: Formlæren til Verberne af 2den Conjugation.

3die Cl. Rungs Læsebog for de lavere Classer Pag.

129 til Enden. Hjorts lille Grammatik.

4de Cl. Hjorts Læsebog Pag. 1—127. Hjorts store Gr.:

Formlæren. Stil een å to Gange maanedlig.

5te Cl. Hjorts Læsebog Pag. 321—456. Hjorts store

Grammatik: Formlæren og det Vigtigste af Syntaxen. Een Stil ugentlig.

6te Cl. Hjorts Læsebog Pag. 482—591. Til cursorisk

Læsning er anvendt: Hauschach deutscher Prosa af Wolff; til Oversættelse fra Dansk paa Tydsf af Holsts profaiske Læsebog: Bartholomæusnatten, Luther i Worms, Bagdads Caravanferai, Baveren, Knud den Store. Hjorts store Grammatik: Formlæren og det Vigtigste af Syntaxen. Een Stil ugentlig.

Fraanf.

2den Cl. Borrings A. B. C. instructif Pag. 1-33. Abra-

hams Grammatik: Det Vigtigste af Formlæren indtil de uregelrette Verber.

- 3die Cl. Samme Læsebog Pag. 57—143. Abrahams Grammatik: Det Vigtigste af Formlæren.
- 4de Cl. Borrings Læsebog for Mellemcl. Pag. 45—106. Abrahams Gr.: Formlæren.
- 5te Cl. Borrings Etudes litt. Pag. 1—11, 54—130, 141—204. Sammes Stilovelses oversat fra § 14—§ 41. Abrahams Gr.: Formlæren.
- 6te Cl. Samme Bog: Pag. 204—252, 296—302, af Theatre français: la loi salique et un mari, qui se derange. Borrings Stilovelses overs. fra § 9—§ 49. Abrahams Grammatik.

Religion.

- 1ste Cl. Valles Lærebog 1ste og 2det Cap. Af Holbergs bibelske Fortællinger: det gl. Test.
- 2den Cl. Valles Lærebog: 1, 2, 5 og 7 Cap. Af Holbergs bibelske Fortællinger: det gl. Test. Alle Jesu Signelser ere lærte udenad efter det N. Test. selv.
- 3die Cl. Valles Lærebog Cap. 1, 2, 3, 7 og 8. Herslebs større Bibelhistorie Pag. 1—73. Af det N. Test. ere de 12 første Cap. af Matthæi Evangel. læste og gennemgaaede.
- 4de Cl. Valles Lærebog. Herslebs store Bibelhist. Pag. 92—160. Af N. Test. ere de 13 første Cap. af Matthæi Evangel. læste og gennemgaaede.
- 5te Cl. Fogtmanns Lærebog: § 1—§ 33, § 105—§ 156. Herslebs store Bibelhist. Pag. 160—187 og Pag. 217—276. Af N. Test. ere de 20 første Cap. af Apostl. Gjæringer læste og gennemgaaede.

6te Cl. Candidaterne: Fogtmanns Lærebog, Herslebs store Bibelhistorie. Af N. Test. efter Grundtexten er læst: Matthæi Evangel. Cap. 1—15, Johannis Evangelium. Schmidt og Tetens: Fogtmanns Lærebog: § 98—§ 126. Herslebs Bibelhistorie: det N. Test. Af Ny Test. efter Grundtexten: Matthæi Ev. Cap. 1—15, Johannis Ev. Cap. 1—5.

Historie.

(I 1ste og 2den Cl. er Kofeds fragmentariske Historie lagt til Grund; i 3die Cl.: Allens Lærebog i Danmarks Historie; i 4de, 5te og 6te Cl.: Estrups Verdenshistorie.)

1ste Cl. Den ældre Tids Historie indtil Roms Borgerkrige (Pag. 76).

2den Cl. Fra Octavian til Frankrig som Keiserdomme (Pag. 88—222).

3die Cl. Danmarks Historie indtil Reformationens Indførelse (Pag. 1—109).

4de Cl. Fra Carthagos Undergang til Carl den Stores Død (Pag. 94—179).

5te Cl. Den gl. Historie indtil Cyrus (Pag. 1—35), den nyeste Historie fra den første franske Revolution (Pag. 431—511).

6te Cl. Candidaterne: hele Historien; Smith til Reformationen (Pag. 308); Tetens til Korstogene (Pag. 209).

Geographie.

(Ingerslevs store Geographie er brugt i de 5 øverste Classer, i 1ste Cl. Sammes Geographie for Begyndere).

1ste Cl. De 5 Verdensdele ere gjenneemgaaede paa Kortet.

- 2den Cl. Verdensdelene, Verdenshavene med de vigtigste Indhave, Bugter og Stræder, Landenes Grændser, Størrelse og Inddeling, samt Derne ved samme indtil Spanien.
- 3die Cl. Europas og Aftens Grændser, Størrelse, Havgugter, Der og Inddeling, samt den physiske Beskaffenhed af begge Verdensdele.
- 4de Cl. Grændser, Størrelse, Havgugter, Der, Inddeling og physiske Beskaffenhed af Asien, Afrika, Amerika, Sydeuropa og Landene forfra indtil Danmark.
- 5te Cl. Europa, Asien, Afrika, Amerika til Mexiko: Beliggenhed, Størrelse, Havn, Floder, Søer, Inddeling, Der og physiske Beskaffenhed.
- 6te Cl. Candidaterne: hele Geographien; Smith og Tensens: Europa og Asien.

Naturhistorie.

(3 1ste Cl. er brugt Petits Tabeller, i de øvrige Classer Drejers og Bramsens Zoologie og Botanik.)

- 1ste Cl. Pattedyr og Fugle.
- 2den Cl. Indledningen og Pattedyrene.
- 3die Cl. Fugle og Krybdyr.
- 4de Cl. Fugle og Krybdyr.
- 5te Cl. Fugle og Krybdyr.

Geometrie.

- 1ste, 2den og 3die Cl. Manimetrisk Tegning, hvortil Anvisning i Hovedsagen er meddeelt efter Munds Geometries practiske Deel.
- 4de Cl. Munds Geometrie Nr. 1—170.

5te Cl. Mundts Geometrie Nr. 171—383.

6te Cl. Candidaterne: Ursins Geometrie; de Dvrigte:
Mundts Geometrie Nr. 171—383.

Arithmetik.

1ste Cl. Mundts Ledetraad i Regneunderviisning. Den flinkeste Discipel har regnet indtil § 163, den ringeste til § 44.

2den Cl. Samme Bog. Den flinkeste Discipel har regnet til § 253, den, som har gjort ringest Fremgang, til § 100.

3die Cl. Bergs methodiff ordnede Opgaver indtil Decimalbrok.

4de Cl. Samme Bog: det Samme som 3die Cl.

5te Cl. Steens element. Arithm. Nr. 1—53.

6te Cl. Candidaterne: Bergs Arithmetik indtil Eigninger. Proportionslæren er læst efter Ursin. — De Dvrigte: Steens Arithm. det Samme som 5te Cl.

Naturlære.

6te Cl. 1ste Cl: Ørsteds Physik § 86—§ 196; 2det Partie: Bierings Lærebog i den almindelige Naturlære.

V.

Skolebibliotheket.

Skolens Bogsamling er siden sidste Programs Udgivelse bleven forøget med følgende, kjøbte eller af Directionen til Bibliotheket skjænkede, Skrifter:

- G. Molbech. Nyt historisk Tidsskrift 2det Bind 1ste Hefte. Kbh. 1847.
- J. F. Schouw. Dansk Tidsskrift 2—8de Hefte. Kbh. 1847—48.
- E. Helweg. For Litteratur og Kritik: 1847, 3die og 4de Hefte; 1848, 1ste Hefte.
- H. P. Selmer. Aarbog for Kbhavns Universitet og øvrige høiere Underviisningsanstalter for 1846. Universitetets Lektionscatalog for Halvaaret 1847—48 paa Latin.
- Samme paa Dansk.
- 28 Skoleprogrammer for Aaret 1847 fra Danmarks og Hertugdømmernes lærde Skoler, samt fra Aarhus Realskole.
- 123 Skoleprogrammer for Aaret 1847 fra de preussiske Skoler.
- Liste over Examen artium 1847.
- Det nye Reglement for Communitets- og Regents-Beneficierne.
- Exerceer-Reglement. Kbh. 1846.
- Fortegnelse over de preussiske Gymnasier, der hvert Aar udgive Programmer.
- H. C. Ørsted. Oversigt over det Kgl. Danske Videnskabs Selskabs Forhandlinger Nr. 4—8.
- Regnskabsoversigt for 1846, Budget for 1848.
- C. Engelstoft. Ad sacrorum in Dania emendatorum memoriam. 1847.
- F. C. Sibbern. Indbydelseskrift til Universitetsfesten ved Kongens Fødselsdag 1847.

- E. A. Rothe. Indbydelseskrift til Sorø Akademies Fest ved Kongens Fødselsdag 1847.
- Hassing. Dissertatio de colica scortorum. Havnæ 1847.
- Mindedigt over Kong Christian den Ottende. Indbydelseskrift til Universitetets Sørgesfest. Kbh. 1848.
- Mindeblad over Kong Christian den Ottende. Indbydelseskrift til Sorø Akademies Sørgesfest. Kbh. 1848.
- Annaler for nordisk Oldkyndighed. 1847.
- Dehenschläger. Nordens Guder, 4 Expl.
 — Digterværker, 2den Deel, 4 Expl.
 — Tragedier, 3die Deel, 3 Expl.
- H. C. Ørsted. Physik, 4 Expl.
- Stephani, H., thesaurus linguæ Græcæ. vol. Vlti fasc. VIII, vol. Vllmi fasc. I. Parisiis.
- Müller, K. D. Denkmåler der alten Kunst, fortgesetzt von Wieseler. Göttingen. II, 4 Hest.
- Wolff. Hausschatz deutscher Prosa, Leipz. 1847, 4 Expl.
- Manfas Kort over Jylland, Nr. 7 og 8.

Herr Pastor Bruun i Sarild har foræret Bibliotheket:

- Stephanus, R. Biblia sacra. 1555.
- Morus, C. F. N. Forelæsninger over den theologiske Moral, udgivne af Voigt. Epz. 1794.

Da der i Bibliotheket fandtes flere forældede og ubrugelige Bøger, havde Directionen allerede tidligere bifaldet, at saadanne Bøger forsøgte bortfølges. Efter at Directionen dernæst havde ladet sig give en Fortegnelse over disse Skrifter, tillod Samme under 6te Nov. 1847, at de

i bemeldte Fortegnelse opførte Boger bleve bortsolgte ved Auktion, hvilken derpaa fandt Sted i Decbr. s. A.

VI.

Stipendiuddeling i Skoleaaret 1847—48.

I. Høieste Stipendium, 50 Rbd.

1. Peter Schjørring,	} at udbetale 5 Rbd., at oplægge 45 Rbd.
2. Julius Curjel,	
3. Frederik Smith,	
4. Harald Petersen,	

II. Mellemste Stipendium, 35 Rbd.

1. Finn Lauritzen,	} at udbetale 5 Rbd., at oplægge 30 Rbd.
2. Valdemar Storm,	
3. Emanuel Christophersen,	
4. Theodor Storm,	

III. Laveste Stipendium, 20 Rbd.

1. Axel Schmidth,	} at udbetale 5 Rbd., at oplægge 15 Rbd.
2. Anton Lindemann,	
3. Vilhelm Curjel,	

IV. Fri Underviisning.

- 1) Søren Ravn, 2) Peter With, 3) David Vagger, 4) Corvinus Schmidth, 5) Ludvig Vagger, 6) Esbern Schmidth, 7) Niels Gjesfing Jørgensen.

V. Underviisning for nedsat Betaling

i Overensstemmelse med Resolutionen af 29de November 1846.

- 1) Moritz Anthon, 2) Høther Fogh.

En extraordinair Understøttelse af 30 Rbd. er tilstaaet Discipel Andkjær.

Det David senske Legat, 2 Portioner paa 10 Rbd. hver, er tildeelt Harald Petersen og David Bagger, begge af 3die Classe.

En extraordinair Understøttelse af 60 Rbd. er tilstaaet Student Wilstrup.

VII.

Schema for den offentlige Examen i Horsens lærde Skole i Maret 1848.

Skriftlig Examen.

Torsdagen den 20de Juli.

- 8-11. 4 overste Cl. latinsk Stil. Johns., Br., Th., Jørg.
 2-5. } VI og V Cl. latinsk Version. Johns., Th.
 } IV, III, II, I Cl. Regning. Sal., Sch., Br., Jørg.

Fredagen den 21de Juli.

- 8-11. Alle Classer dansk Stil. Bz., Br., Th., Sal., Schm., Jørg.

Mundtlig Examen.

Mandagen den 24de Juli.

IV Classes Værelse.

8-10.	II.	Historie og Geographie.	Jørg., Bz.
10-11.	VI.	Naturlære.	Sch., Sal.
11-1.	VI.	Latin.	Th., Johns.
3-4.	I.	Tydsf.	Sal., Br.
4½-6.	IV.	Tydsf.	Sal., Bz.

II Classes Børelse

8-9½.	III.	Dansk.	Br., Cal.
10-11.	V.	Religion.	Bz., Br.
11½-1.	III.	Naturhistorie.	Jørg., Sch.
3-4.	V.	Fransf.	Johns., Bz.
5-6.	V.	Dansk.	Br., Jørg.

Tirsdagen den 25de Juli.

IV Classes Børelse

8-10.	IV.	Græsk.	Johns., Th.
10½-12.	V.	Latin.	Th., Johns.
3-4½.	VI.	Hebraisk.	Br., Bz.
5-6½.	III.	Historie og Geographie.	Jørg., Br.

II Classes Børelse

8-9.	I.	Religion.	Br., Bz.
10-12.	II.	Religion.	Bz., Br.
3-4.	V.	Naturhistorie.	Jørg., Cal.
4½-6.	VI.	Religion.	Bz., Sch.

Onsdagen den 26de Juli.

IV Classes Børelse.

8-9½.	VI.	Græsk.	Johns., Th.
9½-10½.	I.	Naturhistorie.	Jørg., Cal.
11-1.	IV.	Latin.	Th., Johns.
3-4½.	IV.	Dansk.	Br., Th.
5-6½.	V.	Historie og Geographie.	Jørg., Br.

II Classes Børelse.

8-9½.	III.	Religion.	Bz., Jørg.
10-12.	II.	Fransf.	Bz., Johns.
3-4½.	V.	Mathematif.	Sch., Cal.
4½-6½.	II.	Mathematif.	Sch., Cal.

Torsdagen den 27de Juli.**IV Classes Bærelse.**

8-9.	V.	Græsk.	Johns., Th.
9½-11.	VI.	Tydsk.	Cal., Bz.
11½-1.	III.	Mathematik.	Sch., Bz.
3-5.	VI.	Mathematik.	Sch., Cal.
5-6½.	III.	Fransk.	Bz., Johns.

II Classes Bærelse.

8-9½.	I.	Mathematik.	Sch., Bz.
10-11½.	II.	Naturhistorie.	Jørg., Sch.
12-1.	V.	Tydsk.	Cal., Th.
3-5.	IV.	Historie og Geographie.	Jørg., Br.
5-6½.	II.	Tydsk.	Cal., Th.

Fredagen den 28de Juli.**IV Classes Bærelse.**

8-9½.	III.	Latin.	Th., Johns.
10-12.	VI.	Historie og Geographie.	Jørg., Bz.
3-4½.	VI.	Dansk.	Br., Th.
4½-6.	V.	Hebraisk.	Br., Jørg.

II Classes Bærelse.

8-10.	IV.	Mathematik.	Sch., Cal.
10-11½.	III.	Tydsk.	Cal., Br.
11½-1.	II.	Dansk.	Cal., Th.
3-4½.	IV.	Naturhistorie.	Jørg., Cal.
5-6½.	IV.	Fransk.	Johns., Bz.

Lørdagen den 29de Juli.**IV Classes Bærelse.**

8-10.	IV.	Religion.	Bz., Sch.
10½-11½.	I.	Dansk.	Cal., Br.

II Classes Bærelse.

8-9½.	I.	Historie og Geographie.	Br., Jørg.
10-11½.	VI.	Fransk.	Johns., Bz.

- 12-1. Hele Skolen: Sangprøve.
 3-5. Hele Skolen: Gymnastikprøve.

Løvedagen den 22de Juli, Kl. 9, prøves de til Optagelse i Skolen anmeldte nye Disciple.

Mandagen den 31te Juli, Kl. 9, foretages Translokationen.

Fredagen den 1ste September, Kl. 8, begynder Undervisningen for det nye Skoleaar.

Disciplenes Fædre og Bærger samt andre Skolens Belyndere indbydes herved til at overvære den mundtlige Examen.

Horsens i Juni 1848.

Johnsen.

Rettelser og Tillæg.

- Side 5 Linie 6 f. o. 1737 læs: 1735,
 — 15 — 5 f. n. Horsens læs: Horsenz,
 — 19 — 9 f. n. Regning læs: Regning,
 — 39 — 10 f. n. endag læs: endog,
 — 42 — 16 f. o. det ogsaa læs: det vistnok ogsaa,
 — „ — 17 f. o. 1738 læs: i ældre Tider,
 — 47 — 11 f. o. Eliv læs: Hist. Gal.
 — 71 — 3 f. o. humanoria læs: humaniora.
 — 80 — 10 f. o. tilstedes læs: tilstededes,
 — 83 — 10 f. o. efter Deel er udeladt: Har,
 — 92 — 8 f. n. tilføies: Han har Titel af Consistorialraad.